

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА
СРЕДА И ВОДИТЕ

Министър на околната
среда и водите:

Джевдет Чакъров

ЗАЩИТЕНИ МЕСТНОСТИ

ШИРОКА ПОЛЯНА

КАВАЛ ТЕПЕ

СЛЪНЧЕВА ПОЛЯНА

СТУДЕНАТА ЧУЧУРКА

ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ

С ФИНАНСОВАТА ПОДКРЕПА НА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ООН,
БЪЛГАРИЯ, ПРОЕКТ РОДОПИ

ИЗГОТВЕН ОТ

2007 година

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕЗЮМЕ	9
ЧАСТ 0: ВЪВЕДЕНИЕ	
0.1. Основание за разработване на Плана.....	14
0.2. Процес на разработване на Плана - участници, обществени обсъждания.....	15
0.3. Предназначение и особености на Плана.....	16
ЧАСТ 1: ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНАТА МЕСТНОСТ	
1.0. Местоположение и граници.....	17
1.1. Площ на ЗМ	18
1.2. Фондова и административна принадлежност	18
1.3. Законов статут.....	20
1.4. Собственост.....	26
1.5. Управленска структура.....	30
1.6. Съществуващи проектни разработки.....	33
Характеристика на абиотичните фактори	
1.7. Климат.....	34
1.8. Геология и релеф.....	38
1.9. Хидрология и хидрохимия	41
1.10. Почви.....	43
Биологична характеристика	
1.11. Екосистеми и местообитания	
1.11.1. Обща класификация на екосистемите.....	45
1.11.2. Обща класификация на местообитанията.....	45
1.11.3. Класификационна схема по флористичния метод (Braun-Blanquet 1964).....	46
1.11.4. Класификационна схема по доминантния метод (Павлов 1995).....	47
1.11.5. Характеристика на установените синтаксони по флористичен метод и тяхното консервационно значение.....	47
1.12. Характеристика на горите	
1.12.1. Обща площ на защитената местност и разпределение по групи гори, според основното им предназначение.....	49
1.12.2. Характеристика по видове гори.....	51
1.12.3. Разпределение на площта на горите по дървесни видове.....	52
1.12.4. Разпределение на дървесните видове по класове на възраст и процентното им съотношение.....	54
1.12.5. Разпределение на дървесните видове по произход, вкл. неместни и чуждоземни и процентното им съотношение.....	57
1.13 Флора и микота	
1.13.1. Висши растения.....	58

1.13.2. Низши растения и гъби.....	59
1.13.3. Лечебни растения.....	59
1.14. Фауна.....	60
1.14.1. Земноводни и влечуги.....	62
1.14.2. Риби.....	62
1.14.3. Птици.....	63
1.14.4. Бозайници.....	66

Културна и социално-икономическа характеристика

1.15. Ползване на обекта и социално-икономически аспекти	
1.15.1. Техническа инфраструктура, застроени площи и сгради.....	70
1.15.2. Горско стопанство.....	70
1.15.3. Лов и събиране на природни продукти	74
1.15.4. Туризм, рекреация, спорт, услуги.....	74
1.15.5. Информираност на обществеността.....	75
1.16. Настоящо ползване на прилежащите територии	
1.16.1. Население и демографска характеристика на прилежащите територии.....	76
1.16.2. Горско стопанство.....	77
1.16.3. Лов, риболов, събиране на природни продукти.....	77
1.16.4. Туризм, рекреация, спорт, услуги.....	78
1.17. Културно-историческо наследство	79
1.18. Ландшафт.....	79
1.19. Състояние на компонентите на околната среда.....	80

Първа оценка

1.20. Екологична оценка.....	81
1.20.1. Уязвимост.....	82
1.20.2. Рядкост.....	83
1.20.3. Естественост.....	84
1.20.4. Типичност.....	85
1.20.5. Размери.....	86
1.20.6. Биологично разнообразие.....	86
1.20.7. Стабилност и нестабилност.....	87
1.21. Социална и икономическа оценка	
1.21.1. Урбанизирана среда.....	88
1.21.2. Социално-икономически условия.....	91
1.21.3. Собственост.....	93
1.21.4. Управление.....	94
1.21.5. Формулиране на основните и специфични проблеми.....	95
1.22. Потенциална стойност на защитената територия.....	96

ЧАСТ 2: ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ

2.1. Дългосрочни цели	97
-----------------------------	----

2.2. Ограничения.....	98
Втора оценка	
2.3. Ефект на ограниченията върху дългосрочните цели.....	98

ЧАСТ 3: НОРМИ, РЕЖИМИ, УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ

I. Зониране и функционално предназначение на зоните.....	105
II. Режими, общовалидни за цялата територия на ЗМ	107
III. Режими и норми за зона I - опазване на биоразнообразието и ландшафта	107
IV. Режими и норми за зона II - туризъм и инфраструктура	108
Препоръки за извършване на дейности на територията на ЗМ.....	109

ЧАСТ 4: ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ

4.1. Програми.....	111
4.2. Проекти.....	112
I. Комплексен дългосрочен мониторинг за опазване и поддържане на биологичното и ландшафтно разнообразие.....	112
II. Управление на горите, свързано с опазване на биологичното разнообразие.....	117
III. Устойчиво ползване и управление на природни ресурси.....	120
IV. Развитие на екологичен, устойчив туризъм в и около ЗМ.....	122
V. Институционално развитие на управлението и обучение на персонала.....	126
4.3. Специализирани програми и проекти	
4.3.1. Програма за сигурността на посетителите.....	130
4.3.2. Проект за развитие на туристическата инфраструктура за нуждите на пешеходния и познавателния туризъм в ЗМ и прилежащите територии около яз. Голям Беглик.....	132
4.3.3. Идеен проект за управление на отпадните води в ЗМ и прилежащите територии около яз. Голям Беглик.....	136
4.3.4. Схема за управление на отпадъците в ЗМ и прилежащите територии около яз. Голям Беглик.....	137
4.3.5. Попълване на стандартния формуляр на НАТУРА 2000, като резултат от теренните проучвания в рамките на разработването на ПУ.....	140

ЧАСТ 5: ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ

5.1. Преразглеждане на целите.....	141
5.2. Преразглеждане на задачите.....	144
Библиография.....	148
Речник на използваните термини и понятия.....	151
Съкращения, използвани в текста.....	157

ТАБЛИЦИ,
към съответните текстове в Плана за управление

Таблица №	ТЕМА
1.	Разпределение на площта по общини, землища и фондова принадлежност
2.	Видове собственост
3.	Средни месечни (по сезони) и годишна температура на въздуха
4.	Средна месечна максимална и минимална температура на въздуха
5.	Средна относителна влажност на въздуха
6.	Среден брой засушавания с продължителност над 10 дни
7.	Средни сезонни и годишна сума на валежите
8.	Среден брой на дните с валежи
9.	Средни дати на началото и края на периода с устойчиво задържане на температура над 5° и 10° ¹
10.	Средните и крайни дати на последния пролетен и първия есенен мраз и продължителност на безмразния период
11.	Разпределение на площта по надморски височини
12.	Разпределение на площта на защитените местности и процентно съотношение по степени на наклона
13.	Разпределение на площта на защитените местности според изложението на терена
14.	Осреднени характеристики на Дъбрашко-Доспатския хидроложки район
15.	Съдържание на хумус, общ азот, фосфорни окиси и механичния състав
16.	Разпределение на горския фонд по видове територии за ЗМ „Широка поляна”
17.	Разпределение на горския фонд по видове територии за ЗМ „Кавал тепе”
18.	Разпределение на горския фонд по видове територии за ЗМ „Слънчева поляна”
19.	Разпределение на горския фонд по видове територии за ЗМ „Студената чучурка”
20.	Обобщени данни за броят видове животни по таксономични групи в ЗМ „Широка поляна”, „Кавал тепе”, „Слънчева поляна” и „Студената чучурка” и техния природозащитен статус
21.	Планирани мероприятия за периода 1999 – 2007 и проведени мероприятия за периода 1999 - 2005
22.	Годишни добиви на дървесина за периода 1998 – 2005
23.	Планирани мероприятия за периода 1999 – 2007 г. и проведени мероприятия за периода 1999 – 2005 г.
24.	Годишни добиви на дървесина за периода 1998 – 2005 г.
25.	Планирани мероприятия за периода 1999 – 2007 г. и проведени мероприятия за периода 1999 – 2005 г.
26.	Планирани мероприятия за периода 1999 – 2007 г. и проведени мероприятия за периода 1999 – 2005 г.

27.	Динамика на дивеча
28.	Събиране на природни продукти
29.	Оценка на ограниченията и заплахите
Към част 5	Схема за текуща отчетност и контрол по изпълнение на проектите, дейностите и задачите, включени в плана за управление

ФИГУРИ

към съответните текстове в Плана за управление

Фигура №	ТЕМА
1.	Функционална структура, организационни връзки и връзки на съподчиненост между ЗМ и други структури
2.	Отговорности по охраната на земите, горите и водните площи в защитените територии
3.	Разпореждане и учредяване на вещни права върху земи и гори
4.	Изложение на терена
5.	Почвен профил на кафява горска почва
6.	Разпределение на залесената площ и запаса на ЗМ „Широка поляна” по дървесни видове
7.	Разпределение на залесената площ и запаса на ЗМ „Кавал тепе” по дървесни видове
8.	Разпределение на залесената площ и запаса на ЗМ „Слънчева поляна” по дървесни видове
9.	Разпределение на залесената площ и запаса на ЗМ „Студена чучурка” по дървесни видове
10.	Разпределение на залесената площ и запаса по класове на възраст в ЗМ „Широка поляна”
11.	Разпределение на залесената площ и запаса по класове на възраст в ЗМ „Кавал тепе”
12.	Разпределение на залесената площ и запаса по класове на възраст в ЗМ „Слънчева поляна”
13.	Разпределение на залесената площ и запаса по класове на възраст в ЗМ „Студената чучурка”
14.	Фитогеографска структура на флората
15.	Биологичен спектър на флората
16.	Схема за преглед на изпълнението на плана за управление на ЗМ

КАРТЕН МАТЕРИАЛ приложен отделно към Плана за управление

Карта №	ТЕМА
1.	Защитени местности „Широка поляна”, „Кавал тепе”, „Слънчева поляна” и „Студената чучурка” ОБЗОРНА КАРТА, Мащаб 1 : 20 000

2.	Защитена местност "Широка поляна" и Защитена местност "Студена чучурка" Разпределение на територията по вид на собствеността, съгласно Карта на възстановената собственост, Мащаб 1 : 5 000
3.	Защитена местност "Кавал тепе" Разпределение на територията по вид на собствеността, съгласно Карта на възстановената собственост, Мащаб 1 : 5 000
4.	Защитена местност "Слънчева поляна" Разпределение на територията по вид на собствеността, съгласно Карта на възстановената собственост, Мащаб 1 : 5 000
5.	Защитена местност "Широка поляна" и Защитена местност "Студена чучурка" Разпределение по вид на територията, съгласно Карта на възстановената собственост, Мащаб 1 : 5 000
6.	Защитена местност "Кавал тепе" Разпределение по вид на територията, съгласно Карта на възстановената собственост, Мащаб 1 : 5 000
7.	Защитена местност "Слънчева поляна" Разпределение по вид на територията, съгласно Карта на възстановената собственост Мащаб 1 : 5 000
8.	Защитена местност "Широка поляна" и Защитена местност "Студена чучурка" Разпределение на територията по начин на трайно ползване, съгласно Карта на възстановената собственост, Мащаб 1 : 15 000
9.	Защитена местност "Кавал тепе" Разпределение на територията по начин на трайно ползване, съгласно Карта на възстановената собственост, Мащаб 1 : 5 000
10.	Защитена местност "Слънчева поляна" Разпределение на територията по начин на трайно ползване, съгласно Карта на възстановената собственост, Мащаб 1 : 5 000
11.	Защитени местности "Слънчева поляна", " Широка поляна ", " Студена чучурка " и "Кавал тепе" Разпределение на територията по вид на почвата и вид на основната скала, Мащаб 1 : 5 000
12.	Защитена местност "Широка поляна" и Защитена местност "Студена чучурка" Разпространение на природните местообитания съгласно EUNIS Разпространение на по-значимите растителни видове с природозащитен статус Разпространение на лечебните растения с природозащитен статус, Мащаб 1 : 5 000
13.	Защитена местност "Кавал тепе" Разпространение на природните местообитания, съгласно EUNIS Разпространение на по-значимите растителни видове с природозащитен статус Разпространение на лечебните растения с природозащитен статус Мащаб 1 : 5 000
14.	Защитена местност "Слънчева поляна" Разпространение на природните местообитания, съгласно EUNIS Разпространение на по-значимите растителни видове с природозащитен статус Разпространение на лечебните растения с природозащитен статус

	Мащаб 1 : 5 000
15.	Защитена местност "Широка поляна" и Защитена местност "Студена чучурка" Разпространение на природните местообитания, съгласно Приложение 1 на ЗБР и Приложение 1 на Директива 92/43, Мащаб 1 : 5 000
16.	Защитена местност "Кавал тепе" Разпространение на природните местообитания, съгласно Приложение 1 на ЗБР и Приложение 1 на Директива 92/43, Мащаб 1 : 5 000
17.	Защитена местност "Слънчева поляна" Разпространение на природните местообитания, съгласно Приложение 1 на ЗБР и Приложение 1 на Директива 92/43, Мащаб 1 : 5 000
18.	Защитена местност "Широка поляна" и Защитена местност "Студена чучурка" Разпространение на растителните съобщества, според класификационната схема на растителността по флористичния метод Мащаб 1 : 5 000
19.	Защитена местност "Кавал тепе" Разпространение на растителните съобщества, според класификационната схема на растителността по флористичния метод Мащаб 1 : 5 000
20.	Защитена местност "Слънчева поляна" Разпространение на растителните съобщества, според класификационната схема на растителността по флористичния метод Мащаб 1 : 5 000
21.	Защитена местност "Широка поляна" и Защитена местност "Студена чучурка" Характеристика на горско-дървесната растителност Мащаб 1 : 5 000
22.	Защитена местност "Кавал тепе" Характеристика на горско-дървесната растителност Мащаб 1 : 5 000
23.	Защитена местност "Слънчева поляна" Характеристика на горско-дървесната растителност Мащаб 1 : 5 000
24.	Защитена местност "Широка поляна" и Защитена местност "Студена чучурка" Функционално зониране и ползване на територията Мащаб 1 : 5 000
25.	Защитена местност "Кавал тепе" Функционално зониране и ползване на територията Мащаб 1 : 5 000
26.	Защитена местност "Слънчева поляна" Функционално зониране и ползване на територията Мащаб 1 : 5 000
27.	Защитени местности "Слънчева поляна", " Широка поляна ", " Студена чучурка " и "Кавал тепе" Предложение за разширяване на границите Мащаб 1 : 20 000

РЕЗЮМЕ

Режимът на ползване и управление на Защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ е определен от Закона за защитените територии, Наредбата за разработване на планове за управление на защитени територии, Заповедта за обявяването на Защитените местности (№449/ 25.04.1984 г. на КОПС) и настоящия План за управление.

Формата и съдържанието на плановете за управление са определени от проектното задание на МОСВ. Тези изисквания правят планът достатъчно подробен и сравним с други планове на защитени територии в България.

Защитените местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ включват земи от землище на гр. Батак и са с площ, както следва:

- ЗМ „Широка поляна“ - 116,0 ха;
- ЗМ „Кавал тепе“ - 83,6 ха;
- ЗМ „Слънчева поляна“ - 65,9 ха;
- ЗМ „Студената чучурка“ - 77,4 ха.

Стопанисването, охраната, общият контрол и управлението се изпълняват от общи административни структури, в лицето на Държавна дивечовъдна станция „Широка поляна“.

Планът за управление е документ, който поставя основите и идеите за развитие на защитената територия, и предвижда начини за решаване на проблемите ѝ за постигане на определените цели на управление за десетгодишен период. Основавайки се на тези стратегии, програми, дейности и други механизми за ефикасно управление на територията, са определени ползванията и ползите за населението. При планирането, територията на защитената местност се разглежда в нейния регионален контекст, който и влияе, но е и повлиян от нея.

Финансиране

Институцията, сключваща договора (възложител) е Програмата за развитие на ООН - Проект „Родопи“.

Проучвания

Планът за управление е резултат от целенасочени предпланови проучвания и планиране в периода юни – декември 2006 година.

Съгласно изискванията на Заданието, в текста на Плана са включени кратки, синтезирани текстове по отделните части, а подробните доклади за извършените проучвания са оформени отделно на магнитен носител, като приложения.

Участие на заинтересовани страни

В периода на планиране бе осигурено участие на заинтересованите институции и лица: Областна и общински администрации, РИОСВ-Пазарджик, Държавна дивечовъдна станция „Широка поляна“. Участие взеха представители на туристически, спортни, природозащитни неправителствени организации и др.

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ И ОЦЕНКИ

Оценката на данните и ресурсната информация включва три елемента – екологична оценка и социална и икономическа оценка на защитената територия. Екологичната оценка определя значимостта на специфичните характеристики на територията, включително видовете, типа природни местообитания и ландшафт. Това е определено с оценка на показателите уязвимост, рядкост, естественост, типичност, размер, биологично разнообразие, стабилност и нестабилност; където е необходимо са определени съответни мерки. Изборът на природни местообитания и видове, нуждаещи се от защита се базира на тяхната глобална, европейска и национална значимост.

Социалната и икономическата оценка се отнася за застроени територии, техническа инфраструктура, културно-историческо наследство, санитарно-хигиенни условия, рекреационната дейност, дейностите по ползване на ресурсите, собственост и управление. Тази оценка определя общите и специфични проблеми на територията и представлява база за вземане на управленски решения.

Абиотични фактори

Включени са данни за климат, геология и геоморфология, хидрология и почви. Резултатите от анализите са коментирани с кратки обяснителни текстове. Данните от тях са представени в подходящ табличен вид.

Екосистеми и биотопи

По EUNIS Classification са представени 7 типа местообитания от различно йерархично ниво, принадлежащи към 3 основни единици.

От европейска значимост, съгласно Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС, са 4 типа природни местообитания. Тяхното наличие предопределя територията на ЗМ „Защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ и прилежащите й територии, като потенциално място от Европейската мрежа на НАТУРА 2000 и националната екологична мрежа.

Флора и растителност

За територията на ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ са установени общо 274 вида водорасли, макромидети и висши растения (в т.ч. 90 лечебни растения). Те са разпределени в 4 царства, 8 отдела, 12 класа, 84 семейства и 201 рода. Установени са 21 вида с природозащитен статус. Направени са биологичен и фитогеографски спектър на висшата флора.

На територията на защитените местности са представени 3 класа, 4 разреда, 3 съюза, 5 растителни асоциации, 1 растителна групировка и 1 вариант, определени по флористичния метод (Braun-Blanquet's approach). По доминантния метод са определени 8 асоциации, отнасящи се към 5 формации, 3 класа формации и 2 типа растителност.

Фауна

На територията на ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ са установени 17 животински вида от Директива 92/43 и Директивата за птиците. Общо в защитената местност са установени 115 вида гръбначни животни, в това число: риби- 13 вид, земноводни- 3 вида, влечуги- 4 вида, птици- 66 вида и бозайници – 29 вида.

Ландшафт

Обликът на ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ се изгражда от горски, ливадни, аквални и антропогенни видове ландшафт. За естетическите качества от най-голямо значение са горските и аквалните ландшафти, които образуват хармонична гледка с висока естетическа стойност. Наличието на редица антропогенни елементи на територията (полуразрушени бараки, навеси, бунгала и други изоставени

постройки) и в околностите (изоставени сгради и несъбрания боклук) до известна степен снижават естетическото въздействие на защитените местности върху посетителите.

Туризъм и отдих

Определени са възможностите и условията в защитената местност за дейности, свързани с туризъм, рекреация, спорт и услуги.

Описани са места, към които се проявява интерес за практикуване на специфични видове спортни и туристически дейности – риболов, познавателен туризъм, велосипеден / конен спорт и др.

Събраната информация показва, че ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ може да намери своето място в националните програми за туризъм в България.

Информираност на обществеността за ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“

В периода 8-10 Август 2006 г. бяха проведени теренни проучвания, с цел да се определи информираността на местното население относно ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ и отношението към тях. Бяха разработени анкети за отделните институции, както и за гражданите и посетителите.

В периода на разработване на плана се проведеха редица работни срещи и семинар със заинтересовани страни за определяне на заплахите, възможните начини за тяхното решаване, както и за възможностите за управление на ЗМ.

ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ

Определянето на целите и ограниченията е базирано на предишните изводи и оценки.

Основният извод е, че функционирането и дългосрочната управленска визия за територията могат да бъдат постигнати, чрез:

1. Постигане на опростена и изчерпателна система за зонироване и ползване на територията, с ясни режими, които могат да бъдат спазвани от заинтересованите страни, и
2. Осигуряване на управление на защитена местност, отговарящо на международните стандарти и в частност на мрежата Натура 2000

От своя страна целите (и под-целите) и ограниченията са формулирани, за да насочват управленските решения и да предвидят специфични дейности за следващите 10 години. За постигането на определените цели са разработени серия от програми и проекти. Всеки проект е определен от гледна точка на (а) обхват, (б) очакван резултат, (с) методология и (д) отговорност за изпълнението.

Дългосрочни цели

Въз основа на оценките на експертите от екипа на проекта, както и резултатите от проведените дискусии са формулирани следните дългосрочни цели:

1. Възстановяване, опазване и поддържане на биологичното и ландшафтно разнообразие в рамките на защитената местност;
2. Осигуряване на условия за устойчиво ползване на материалните и нематериални природни ресурси;
3. Усъвършенстване политиката на управление и специализирана охрана на защитената местност;
4. Съблюдаване и прилагане на съответното национално законодателство, разпоредби и политики.

Ограничения

Степените на влияние на ограниченията/заплахите върху целите са определени от експертите, разработили отделните части на плана за управление. Оценката е направена по точкова система по отношение на влиянието им върху постигане на поставените главни цели и по отношение на териториалния им обхват в ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“.

НОРМИ, РЕЖИМИ, УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ

Предложените режими и норми целят преодоляване или ограничаване на въздействието на заплахите, идентифицирани в Част 2, осигуряване на условия за контрол и взимане на управленски решения. Определени са режими на ползване на природните ресурси, за отдых и за популяризиране на традиции и практики, подходящи за развитие на бизнеси и услуги, щадящи природната среда.

Функционално зониране на територията

С Плана за управление в ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ се обособяват 2 зони, съобразно целите на управление:

Зона	Цели на управление	% от площта на ЗМ
Зона за опазване на биоразнообразието и ландшафта	<ul style="list-style-type: none">➤ Опазване на природните ресурси от методи на ползване, които увреждат биоразнообразието на територията;➤ Опазване на местообитанията на животинските видове, вкл. осигуряване спокойствие на дивеча;➤ Насърчаване и популяризиране на екологично устойчиви горскостопански практики;➤ Опазване на ландшафта.	84,9
Зона за туризъм и инфраструктура	<ul style="list-style-type: none">➤ Да осигури на хората възможност за достъп до определени територии, където могат да оценят спецификата и качествата на природата и да се насладят на контакта с нея без да причиняват вреда или безпокойство;➤ Осигуряване на условия за отдых и пребиваване на посетители, развитие на специализиран туризъм и спортни дейности, щадящи природата;➤ Създаване на условия за информационно информационно и интерпретативно обслужване на посетителите;➤ Подобряване и поддържане на необходимите санитарно-хигиенни условия в обекта;➤ Подпомагане на регионалното развитие.	15,1

ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ

Целта при определянето на програмите и проектите е да се създаде широко лоби за ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“, както и мотивиране на отговорно и природозащитно поведение, сред всички собственици и ползватели.

Въз основа на оценката на отговорностите на администрацията, за периода на действие на Плана, са предвидени за изпълнение следните програми:

- I. Комплексен дългосрочен мониторинг за опазване и поддържане на биологичното и ландшафтно разнообразие
- II. Управление на горите, свързано с опазване на биологичното разнообразие
- III. Устойчиво ползване и управление на природни ресурси
- IV. Развитие на екологичен, устойчив туризъм в и около защитената местност
- V. Институционално развитие на управлението и обучение на персонала

Създаването и функционирането на специализиран персонал за ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ е основна гаранция за прилагане на плана за управление. Ето защо в плана за управление е отделено специално значение, както за нейното регламентиране, така и за нейното усъвършенстване и за повишаването на квалификацията на персонала.

ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ

Предвиден е преглед на определените цели на управление на ЗМ през 2011 година. Той ще бъде направен на основата на постоянен мониторинг, изпълняван от служителите и на базата на годишните отчети. За извършването на тази ревизия е предложена схема, която определя участниците в прегледа, начинът на участие на обществеността в процеса на прегледа, списък на проектите и дейностите, които задължително трябва да бъдат предмет на оценка, критериите за оценка на целите и проектите.

ГЕОГРАФСКА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА

За територията на ЗМ са изработени тематични слоеве и карти, съдържащи необходимата информация за оперативна работа на служителите.

ФОРМА НА ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПЛАНА ЗА УПРАВЛЕНИЕ

1. Текст на Плана за управление на български и резюме на английски език – на хартиен и магнитен носител.
2. Приложения, описани в текста на Плана за управление на български език – допълват направените характеристики и оценки и са неразделна част от ПУ – на и магнитен носител.
3. Отчети от проучвания и изследвания, извършени в процеса на разработване на Плана за управление на български език – на магнитен носител.
4. Информационни ГИС-слоеве за територията на ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ на магнитен носител.

Ч А С Т: 0

ВЪВЕДЕНИЕ

0.1. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА

Основна предпоставка за разработване на настоящия план е необходимостта от съвременен, национален подход за ефективното управление на защитени местности в България, предвид подготовката им за НАТУРА 2000.

0.1.1. Основания, произтичащи от Закон за защитените територии /ЗЗТ/:

Чл. 55. (1) За защитените територии се разработват планове за управление при условия и по ред, определени с наредба, утвърдена от Министерския съвет.

ЗЗТ ДВ, бр. 133/11.11.98 г., изм. и доп. ДВ, бр.98/99 г., изм. и доп. ДВ, бр. 28/04.04.2000 г., ДВ, бр.48/13.06.2000 г., ДВ, бр. 78/26.09.2000 г. изм. доп. ДВ бр. 23, изм. бр. 77 и бр. 91/2002 г., изм. ДВ бр. 28, изм. доп. ДВ бр. 94/2005 г., изм. ДВ бр. 30/2006 г.

0.1.2. Основания, произтичащи от Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии /НРПУЗТ/ :

Чл. 4. Плановете за управление се разработват за 10-годишен период на действие и с изтичането на този срок се актуализират.

НРПУЗТ, Постановление № 7 на Министерския съвет от 8 февруари 2000 г., обн., ДВ, бр. 13/15.02. 2000 г.

0.1.3. Основания, произтичащи от Задание за разработване на План за управление на ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“- утвърдено от Министерството на околната среда и водите съгласно чл. 11 от НРПУЗТ през май 2004 г..

Да се разработи план за управление на защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“, обявени със заповед № 449/25.04.1984 г. на КОПС намиращи в землището на град Батак.

Предмет на плана за управление на Защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ (понадолу в текста посочени само като „защитените местности“) са :

- Земите и горите с обща площ 313,9 ха (съгласно заповед № 449/25.04.1984 г. на КОПС);
- разнообразието на екосистемите, местообитанията, видовете от флората и фауната;
- обектите и дейностите свързани с развитието на туризма в териториите около язовир „Голям Беглик“;
- дейностите свързани с опазване на ландшафта и поддържане и ползване на природните ресурси;
- предписанията, мерките и дейностите за управление на защитените местности съобразно поставените цели за период от 10 г.

Предмет на обследване за влияние върху защитените местности са и дейностите, осъществявани в прилежащите й територии, съгласно настоящото задание.

0.2. ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ – УЧАСТНИЦИ, ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНИЯ

В разработването на Плана за управление взеха участие 8 специалисти. Определен бе основен екип от консултанти, които обединиха проучванията и данните по основните части на Плана. В процеса на разработване се осъществяваха регулярни контакти между екипа на плана и представителите на проект „Родопи“.

0.2.1. Участници в основния екип, разработил Плана за управление:

Ключови експерти	Позиция в проекта
ланд.арх. Людмила Димитрова	ръководител на екипа
инж. Добромира Димова	флора и растителност
д-р Станислав Лазаров	Гори и горско стопанство
доц. д-р Мариус Димитров	Екосистеми и ботопи
д-р Петър Шурулинков	Фауна
ланд. арх. Калина Лазарова	ГИС
Мирослава Зервудакис	Социално-икономическа характеристика
инж. Нели Дончева	Абиотични фактори

0.2.2. Заинтересовани страни, участвали при формиране и вземане на решенията в плана:

Администрация и правителство:

- Министерство на околната среда и водите /МОСВ/;
- Министерство на земеделието и горите - Национално управление по горите /МЗГ-НУГ/;
- Министерство на регионалното развитие и благоустройството /МРРБ/;
- Областна администрация Пазарджик;
- Община Батак;
- Общинска служба по земеделие и гори;
- Регионално управление по горите /РУГ/-Пазарджик;
- Регионална инспекция по околната среда и водите /РИОСВ/ - гр. Пазарджик;
- Държавна дивечовъдна станция „Беглика“;
- Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“ Пловдив;
- РИМ-Пазарджик.

Бизнес:

- Фермери;
- производствени предприятия;
- горскостопански фирми;
- туроператори (Фирма "Ропотамо", IRI Outdoor);
- хотелиери и ресторантьори, и др.;
- регионални структури за развитие на малки и средни предприятия (МСП).

Неправителствени организации: Зелени Балкани, Българско дружество за защита на птиците /БДЗП/, Световен фонд за дивата природа /WWF/ - Дунавско – Карпатска програма и др.

Социални партньори:

- Читалище „Четвърти май” Батак;
- туристически сдружени - Туристическо дружество "Батьовци" - гр. Батак;
- Училища;
- Организации, свързани с културното и националното наследство;
- Исторически музей, гр. Батак.

Собственици на земи и гори

Международни институции и други

- Международни партньори и финансиращи организации – ПРООН – проект „Родопи”;
- Подобни проекти - Българошвейцарска програма по горите /БШПГ/

0.2.4. Работни срещи и обществени обсъждания

В процеса на планиране на управлението, се проведеха редица срещи и дискусии, с цел инициране на дейности, политика и инвестиции, включващи:

- ⇒ *администрация*, която е в състояние да изпълнява Плана за управление, в смисъл на компетентен персонал (като брой и умения) и ресурси (оборудване, текущи разходи, капитални разходи);
- ⇒ *механизъм* за широко и активно участие на заинтересованите страни, ангажиращ всички нива от правителството и гражданското общество;
- ⇒ насърчаване на общността на средните и малки предприятия, които да организират *използването на природните ресурси* на териториите по екологично устойчив начин и за предпочитане на саморегулираща се основа;
- ⇒ *стабилна система за вътрешен и външен мониторинг*, която да използва ключови екологични и социо-икономически индикатори, както и такива от областта на околната среда за достигането на управленската визия за защитената територия, както и оценка на изпълнението на националните и международни изисквания.

Пълен списък на проведените работни срещи и обсъждания, в процеса на разработване на плана е представен в Приложение № 1.

0.3. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ОСОБЕНОСТИ НА ПЛАНА

- ⇒ Подкрепа за подобряването и укрепването на институционалния капацитет и административната структура за защитените местности;
- ⇒ Подготовка на 10-годишен План за управление и рамка за процеса на адаптиране на Плана за управление, в съответствие с промените в общите условия (напр. законодателство, промени в политиката, биологични тенденции);
- ⇒ Регистриране на “Специални защитени територии” според Директивата за местообитанията, които да станат част от мрежата НАТУРА 2000, за да имат достъп до допълващо финансиране от ЕС след 2007 год.

ЧАСТ 1

ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНАТА МЕСТНОСТ

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

1.0. МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И ГРАНИЦИ

1.0.1. Местоположение на защитените местности, според физико-географското райониране на България

Защитените местности са разположени в Западните Родопи, около яз. Голям Беглик, на около 190 километра от столицата София - по магистрала "Тракия", с отклонение по първокласния път през Пазарджик, Пещера и Батак и на 100 километра от гр. Пловдив. Районът попада на територията на Общин Батак, Държавна дивечовъдна станция „Широка поляна“, гр. Батак, Регионално управление по горите /РУГ/-Пазарджик, Област Пазарджик, Регионална инспекция по околната среда и водите /РИОСВ/ - гр. Пазарджик, Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“ Пловдив.

Област Пазарджик попада в Южен централен район за планиране от Националния план за регионално развитие.

1.0.2. Граници

На карта № 1, приложена отделно към Плана за управление, са показани границите на защитената местност, съгласно заповедта за нейното обявяване, населени места, основни обекти.

ГИС – изработени са слой граници на защитената местност, прилежащи населени места, основни обекти – съоръжения и маршрути, републиканска пътна мрежа, основни водни обекти в защитената местност.

1.0.3. Прилежащите територии и обекти

Прилежащите територии, обект на проучванията в плана, са площите, граничещи със защитените местности и околните населени места, които оказват социално-икономически, културни и екологически въздействия върху обекта.

От екологическа и социално-икономическа гледна точка, параметрите при определяне на обхвата, са в зависимост от естеството на проблемите, което води до различни по обхват третираны пространства.

- ⇒ Приоритетни местообитания на защитени видове.
- ⇒ Традиционни места за отдих на населението – места за отдих и др.
- ⇒ Обекти и сгради в прилежащите територии – вилни зони, почивни домове, рибарници и др.

1.1. ПЛОЩ НА ЗАЩИТЕНАТА МЕСТНОСТ

Изчислена на базата на изработения нов цифров модел, площта на:

- ЗМ „Широка поляна” е 120,2 ха;
- ЗМ „Кавал тепе” е 85,8 ха;
- ЗМ „Слънчева поляна” е 66,8 ха;
- ЗМ „Студената чучурка” е 78,2 ха.

1.2. ФОНДОВА И АДМИНИСТРАТИВНА ПРИНАДЛЕЖНОСТ

Защитени местности „Широка поляна”, „Кавал тепе”, „Слънчева поляна” и „Студената чучурка” попадат в границите на землище на гр. Батак (ЕКАТТЕ 2837), община Батак.

Таблица 1 Разпределение на площта по общини, землища и фондова принадлежност

Защитена местност	Горски фонд по заповед (ха)	Горски фонд по цифров модел (ха)	Селско-стопански фонд по заповед (ха)	Селско-стопански фонд по цифров модел (ха)	Всичко по заповед (ха)	Всичко по цифров модел (ха)
ЗМ Широка поляна	98,8	118,3	1,4	1,9	100,2	120,2
%	99	99	1	1	100	100
ЗМ Кавал тепе	77,3	81,4	5,7	4,4	83	85,8
%	93	95	7	5	100	100
ЗМ Студена чучурка	69,8	75,3	3,3	2,9	73,1	78,2
	95	96	5	4	100	100
ЗМ Слънчева поляна	69,3	66,8			69,3	66,8
	100	100			100	100
Общо за четирите ЗМ:	315,2	341,8	10,4	9,2	325,6	351,0
%	97	97	3	3	100	100

Забележка: Разликите в площите са резултат от уточняване на имотните граници и регистър, при съвместяване и актуализиране на цифровите модели на Кататата на Възстановената собственост от Общински служби по земеделие и гори. В подробните анализи (Приложение № 2) са посочени също и площите на отделните имоти по документи, така както са вписани в имотния регистър, разликите им с площите изчислени чрез цифровия модел са минимални.

Площите на отделните имоти, както и общата площ от цифровия модел в ГИС са изчислени в Проекционна Координатна система – Балтийска, 1970 г., зона К9. Това е референтната координатна система на Картата на Възстановената Собственост и по този начин се избягват всякакви разлики в площтите идващи от прекционната координатна система. Всички ГИС слоеве участващи в анализите за фондова и административна принадлежност са трансформирани също и в проекционна координатна система UTM, зона 35N, така както се изисква по задание, и са включени в основната база данни.

При оценката на абиотичните фактори и характеристиката на горскодървесната растителност са използвани данни от таксационните описания на подотделите по ЛУП, включително за площта на съответните подотдели, поради което има разлика в площта на ЗМ, в сравнение с площта, определена по цифров модел.

1.3. ЗАКОНОВ СТАТУТ

1.3.1. Обявяване и предназначение

Актуалният законов статут на ЗМ произтича от Заповед № 449/ 25.04.1984 г. на КОПС при МС, за обявяване на защитените местности и определяне режима на територията.

Чл. 33.

(1) За защитени местности се обявяват:

1. територии с характерни или забележителни ландшафти, включително такива, които са резултат на хармонично съжителство на човека и природата;
2. местообитания на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове и съобщества.

(2) Защитените местности се управляват с цел:

1. запазване на компонентите на ландшафта;
2. опазване, поддържане или възстановяване на условия в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете и съобществата - обект на защита;
3. предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност и екологичен мониторинг;
4. предоставяне на възможности за туризъм и за духовно обогатяване.

ЗЗТ ДВ, бр. 133/11.11.98 г., изм. и доп. ДВ, бр.98/99 г., изм. и доп. ДВ, бр. 28/04.04.2000 г., ДВ, бр.48/13.06.2000 г., ДВ, бр. 78/26.09.2000 г. изм. доп. ДВ бр. 23, изм. бр. 77 и бр.91/2002 г., изм. ДВ бр. 28, изм. доп. ДВ бр. 94/2005 г., изм. ДВ бр. 30/2006 г.

1.3.2. Законова и правна рамка за управление на ЗМ

Редица международни Конвенции, по които Република България е страна, отделят специално внимание на проблемите на биологичното разнообразие и на необходимостта от неговото опазване и възстановяване.

Посочените конвенции и европейски директиви са отправните точки при определянето на основните цели и мерки, залегнали в настоящия План за управление.

Конвенция за биологичното разнообразие

Съгласно конвенцията, всяка страна трябва съобразно собствените си условия и възможности да разработи собствена национална стратегия, планове или програми за съхранение и разумно използване на биологичното разнообразие.

Страните допълнително се задължават да интегрират съхраняването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в съответните отраслови планове, програми и политики.

Държавите членки се задължават да предотвратяват интродуцирането на чуждоземни видове, които заплашват екосистемите, местообитанията или видовете и да контролира и изкоренява такива видове.

Европейска конвенция за ландшафта

Всяка страна следва: законово да определи ландшафта като съществен компонент от жизнената среда на хората, израз на разнообразието на споделяното от тях културно и природно наследство и основа за тяхната идентичност; да установи и прилага политика за ландшафта, целяща неговата защита, управление и планиране чрез съответни мерки; да установи процедури за участие на обществеността, местните и регионални власти и други заинтересовани страни в прилагането на политиката по отношение на ландшафта.

Конвенция за опазване на дивата флора и фауна и природните местообитания /Бернска/

Конвенцията е създадена с цел опазване на видовете и местообитанията в Европа, и е подписана от всички европейски страни, членки на Европейския съюз. Тя изисква специално внимание на застрашените от изчезване и уязвимите видове, както и на застрашените местообитания.

Договарящите страни се задължават да обръщат специално внимание на защитата на области, които са важни за мигриращите видове, като райони за зимуване, събиране, хранене и размножаване.

Конвенция за съхраняване на мигриращите видове диви животни /Бонска/

Конвенцията изисква съхраняване и възстановяване на местообитанията на мигриращите видове. Държавите е необходимо да предотвратяват и отстраняват вредните влияния от дейности или пречки, затрудняващи миграцията на видовете. Към конвенцията действат няколко специализирани споразумения, касещи опазването на отделни групи или видове организми. От тях България е подписала споразуменията за прилепите, африканско-европейските мигриращи водолюбиви птици и тънкоклюнийт свирец.

Рамкова директива за водите 2000/60/ЕС

Директивата установява рамка за защита на всички води (включително вътрешни повърхностни води, транзитни води, крайбрежни води и подпочвени води), която:

- Предотвратява по-нататъшно влошаване на водите и защитава и подобрява състоянието на водните ресурси
 - Подобрява устойчивото използване на водите основаващо се на дългосрочната защита на водните ресурси
 - Осигурява прогресивно намаляване на замърсяванията на подпочвените води и предотвратява тяхното по-нататъшно замърсяване
 - Допринася за смекчаването на последствията от наводнения и продължителни суши
- Като цяло, директивата има за цел да подобри състоянието на всички води след 2015 г.

Нормативни документи, регламентиращи качеството на повърхностните, подземни и отпадни води, действащи понастоящем и използвани при оценка на качеството на водите са: Наредба №7/08.08.1986 за показатели и норми за определяне качеството на течащи повърхностни води, Чл. 1 (2) указаните норми могат да се прилагат за езера и водохранилища; Наредба № 1/07.07.2000 на МОСВ, МРРБ, МЗ и МИ за проучването ползването и опазването на подземните води; Наредба № 6 /09.11.2000 г. за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води.

Директива 92/43/ЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Директивата посочва отговорността на държавите да съхранят приоритетни природни местообитания в тяхното естествено състояние. Тези местообитания трябва да се опазват в рамките на единна екологична мрежа, като се обявяват за специални защитени територии и се изготвят и прилагат планове за тяхното управление.

Плановите или проектите, които оказват неблагоприятно въздействие върху популациите на видовете или върху специалните защитени територии е необходимо да бъдат преразгледани за съвместимостта им с целите на управление.

Директива 79/409/ЕС за опазване на дивите птици

Най-старата европейска природозащитна директива от държавите да вземат необходимите мерки за опазване на всички видове птици. Опазването включва: създаване на защитени територии; поддържане и управление в съответствие с екологичните нужди на местообитанията в и извън защитените територии; възстановяване на разрушените

биотопи; създаване на нови биотопи и забрана за обезпокояване на гнездящите птици и ограничаване на лова и събирателската дейност.

НАТУРА 2000 - Европейската общност, като договаряща страна по Бернската конвенция, с цел изпълнение на задълженията си по нея, приема през 1992 год., Директива 92/43/ЕЕС и Директива 79/409/ЕЕС, като основа за създаване на Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000. Тази мрежа се създава с цел опазване на видове и хабитати от интерес за Европейската общност. Мрежата НАТУРА 2000 включва два типа защитени територии:

1/ Територии, обявявани директно от страните-членки съгласно Директивата за птиците (т.нар. Специално защитени зони (Special Protection Areas)) и

2/ Територии, предложени от страните-членки и впоследствие разглеждани от Комисията съгласно процедура за селектиране на тези територии, съгласно Директивата за хабитатите. Това са т.нар. Специални консервационни зони (Special Areas of Conservation). Управлението на тези територии е регламентирано чрез чл. 6 на Директивата за хабитатите. То цели предотвратяване на разрушаване на природните местообитания и на местообитанията на видове, както и безпокоене на видовете, за чието опазване са обявени териториите. Обявяването на такива територии не променя собствеността и дейностите в тях, ако тези дейности са природосъобразни, не вредят на целостта на хабитатите и на видовете, които се опазват. Цели се устойчиво управление на тези територии, което гарантира съчетаване на техните консервационни функции и същевременно осигурява ползи за местното население. Член 8 от Директивата за хабитатите е насочен към намиране на механизъм за финансиране управлението на местата по НАТУРА 2000, което е заложено в Европейския селскостопански фонд за околна среда и развитие на селските райони, 2007 – 2013.

Други директиви, относително свързани с управлението на територията са: Директива за питейната вода (80/778/ЕЕС, изменена от Директива 98/83/ЕС), Директива за нитрата (91/676/ЕЕС), Директива за защита на растителните продукти (91/414/ЕЕС), Директива за биоцидите (98/8/ЕС), Директива за цялостно предотвратяване и контрол на замърсяването (96/61/ЕС), Директива за рибата в пресните води (78/659/ЕЕС).

НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Националното природозащитно и ресурсно законодателство в различна степен съответства на постановките в международните документи и създава необходимите законови предпоставки. Като най-значими в този аспект, могат да се посочат :

Закон за защитените територии(1998)

Този закон цели опазването на биологичното разнообразие, чрез изграждането на мрежа от защитени територии, като:

- определя категориите защитените територии, тяхното предназначение, режими на опазване и основните цели на управлението им;
- регламентира процедурите за обявяване на защитените територии;
- въвежда плановете за управление като съвременен инструмент за управление на защитените територии и регламентира условията и процедурите за тяхното разработване и приемане;
- определя институциите отговорни за управлението, охраната и контрола в защитените територии;

Законът се прилага от МОСВ и МЗГ, вкл Националното управление по горите /НУГ/ и техните поделения, както и от общини;

Закон за горите (1997)

Закона цели съхраняване на българските гори като национално богатство и основен средообразуващ фактор, чрез възпроизводството им и устойчивото им използване. За целите на настоящите планове, законът:

- определя горите на дунавските острови като изключителна държавна собственост;
- изисква разработването на устройствени проекти планове и програми за управление на горите;
- въвежда изисквания, свързани с възпроизводството, ползването и опазването на горите;
- определя отговорностите по управлението, охраната и контрола в горския фонд;
- определя механизмите за финансиране на дейности в горското стопанство.

Законът се прилага от МЗГ, респ НУГ и неговите подразделения.

Закон за биологичното разнообразие (2002г.)

Този закон регулира отношенията между държава, общини, юридически и физически лица в сферата на защита и устойчиво използване на биологичното разнообразие в България чрез:

- Опазване на характерни местообитания на национално и европейско ниво чрез Национална Екологична Мрежа;
- Опазване на защитените видове, както и на видовете от търговска важност;
- Регулиране на въвеждането на чуждоземни видове или на повторното въвеждане на местни видове;
- Регулиране на търговията със застрашени видове;
- Защита на вековни или забележителни дървета;

Законът се прилага се от Министерство на околната среда и водите, Министерство на земеделието и горите, Министерство на регионалното развитие и благоустройство, Министерство на Финансите и Общини.

Закон за водите (1999г.)

Този закон регулира управлението на водите в България, като неразделна част от природните ресурси на страната и правото на собственост над водните системи и басейни. Закона за водите е като цяло хармонизиран с Европейската рамкова директива за водите 2000/60/ЕС. Неговата цел е да осигури цялостно балансирано управление на водите в обществен интерес, защита на здравето на обществото и устойчиво развитие на България, чрез:

- ефикасно използване на водните ресурси;
- Развитие и защита на водните ресурси, за да се посрещнат нуждите на настоящето и бъдещото поколение;
- Възстановяване качеството на водата и защита на водите от замърсяване, изчерпване и други влияния;
- Опазване и защита на водните екосистеми и на обкръжаващата ги среда;

Законът се прилага се от Министерство на околната среда и водите, Министерство на земеделието и горите, Министерство на регионалното развитие и благоустройство, Министерство на здравеопазването, местни власти и т.н.

Закон за лова и опазване на дивеча, 2000г.

Закона за лова и опазване на дивеча регулира правата за собственост на дивеча, защитата, стопанисването и организацията на резерватите за дивеч, както и правата за лов и търговия с дивеч. Опазването на дивеча е основен подход за управление на дивеча, включващ:

- опазването на био-разнообразието;
- увеличаване устойчивостта при ползване на ловните ресурси;

– запазване на екологичното равновесие и защита на местообитанията.
Законът се прилага се от Министерство на земеделието и горите

Закон за лечебните растения, 2000г.

Законът за лечебните растения регулира управлението на ресурсите от лечебни растения, в това число защитата, устойчивото използване, събирането и търговията с лечебни растения. Съществува официален списък (Приложение I) съдържащ всички лечебни растения в България. Използването на тези природни ресурси изисква специални разрешителни и заплащане на различни такси

Законът се прилага се от Министерство на околната среда и водите, Министерство на земеделието и горите, местни власти, регионални администрации

Закон за рибарството и аквакултурите, 2001

Този закон регулира управлението, използването и защитата на рибните ресурси в българските водни системи и басейни, както и търговията с риба и други водни организми. Законът има за цел да осигури:

- Устойчиво използване на рибните ресурси в това число възстановяването и защитата на биологичното равновесие във водните екосистеми;
- Устойчиво развитие на риболовния сектор (индустриален и развлекателен риболов, развъждане на риби и аквакултури);
- Изпълнение на правилата на риболовните практики;
- Увеличаване на консумацията на риба и рибни продукти.

Законът се прилага се от Министерство на околната среда и водите, Министерство на земеделието и горите, ИАРА, местни власти, регионални администрации.

Закон за устройство на територията, 2001

Този закон урежда обществените отношения касаещи устройството на територията, инвестиционните процеси и строителните работи в България.

Законът се прилага се от Министерство на регионалното развитие и благоустройство, местни власти

Други закони, имащи отношение към управлението на защитените местности:

Законът за генетично модифицирани организми /ЗГМО/, Законът за управление на отпадъците /ЗУО/, Законът за опазване на земеделските земи /ЗОЗЗ/, Законът за опазване чистотата на атмосферния въздух /ЗОЧАВ/

ПОЛИТИЧЕСКА РАМКА

Основни международни и вътрешни рамкови политически документи, от които произтича необходимостта от разработване и прилагане на настоящия план за управление са:

Общоевропейска стратегия за опазване на биологичното и ландшафтното разнообразие,

Стратегията е приета, като регионален инструмент за прилагане на Конвенцията за опазване на биоразнообразието, от 55 министри на европейските страни през 1995 г. на тяхната трета среща в София. С нея се определят общоевропейските цели в областта на защита на природата и ландшафта и пътищата за тяхното постигане. С приемането на стратегията бе приет и план по нейното прилагане, с който бяха определени 11 приоритетни теми на действие.

Тематично действие [2] е свързано с въвеждането на проблемите на опазването и възстановяването на биологичното разнообразие във всички секторни политики и планове, включително в областта на горското стопанство.

Тематично действие [9] е насочено към адекватно управление на горските екосистеми.

Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие

Стратегията е приета през 1995 г. от Министерски съвет.

- В стратегията са определени като уникални и представителни за България 12 групи съобщества и екосистеми, във връзка с тяхното значение за опазване на биологичното разнообразие.

Национален план за опазване на биологичното разнообразие 2005-2010 год.

С приемането на Националния план за опазване на биологичното разнообразие за периода 2005- 2010 година от Министерския съвет, включените в него дейности, със своите характеристики в съответните години, представляват тематичния и финансов план за същите години.

Цели на Плана

Дългосрочна стратегическа цел: Опазване, възстановяване и устойчиво управление на биологичното разнообразие в страната за създаване на оптимални условия, среда и перспективи за живот на хората.

Стратегическа цел на Плана: Ограничаване загубата на биологично разнообразие в България до 2010 г.

Оперативни цели:

- Опазване и възстановяване на видове, хабитати, екосистеми и ландшафти. Опазване на генетичното разнообразие и биологична сигурност.
- Максимално интегриране на проблемите на биологичното разнообразие в националното екологично и секторно законодателство и националните политики и програми.
- Устойчиво използване на биологичните ресурси
- Интегриране на проблемите на биологичното разнообразие в селскостопанския сектор
- Опазване на биологичното разнообразие чрез устойчиво управление на горите
- Опазване и устойчиво използване на рибните ресурси
- Оптимизиране на политиката на България по отношение на търговията с биологични ресурси.
- Развитие на устойчив туризъм
- Предотвратяване или намаляване на отрицателното въздействие върху биоразнообразието, предизвикано от промените в климата и адаптациите към тях.

Национална стратегия за екотуризма и план за действие за България

Националната стратегия за екотуризма и план за действие отразяват широко разпространената нужда за местния бизнес, която не може да бъде преодоляна без наличието на голям прилив на капитали. Подобряването на опазването на биоразнообразието и екотуризма са ключ към развитието на пазарна икономика в периода на преход, който се отнася пряко към защитата на българското екологично и културно наследство.

Стратегията потвърждава ролята на България, като модел за развитие на екотуризма на Балканите и в Европа. Този документ се основава на нуждата на българите да разберат, че крайъгълните камъни на тяхната гордост – природата, традициите и обичаите, историята и селският начин на живот – са ценни не само за България, но и за останалия свят. Стратегията очертава развитието на екотуризма в България за период от десет години. Планът за действие покрива период от пет години.

1.4. СОБСТВЕНОСТ

1.4.1. Видове собственост на територията на Защитените местности:

Посочените по-долу данни се представят на база предоставена за целите на настоящия план за управление информация от МОСВ от 22.06.2004 г. Съгласно ЗЗТ собствеността в защитената територия е публична, което би следвало да се отразив КВС и актовете за държавна собственост на отделните имоти. По информация на РИОСВ-Пазарджик прецизиране на данните се очаква след 15.04.2007 г.

ЗМ "Широка поляна"

Брой на парцелите - 26

Средна площ на отделните парцели - 44,626 дка

Съществуват регистрирани 3 собственика по ЕГН, на територията на парцели, където собствеността е дадена като държавна публична (Виж Приложение №2)

Площта по документи е площта вписана от Общински служби по земеделие и гори в имотния регистър. Подробното описание на всички имоти е направено в (Приложение № 2)

Таблица 2 Видове собственост

Вид собственост	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
Държавна публична	1110,502	1099.703
Държавна частна	80,396	49.399
Стопанисвано от общината	11,185	11.179
Обща площ:	1202,083	1160.281

Вид на територията	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
За нуждите на горското стопанство	1146,530	1129.289
За нуждите на селското стопанство	19,416	19.375
За нуждите на транспорта	36,137	11.617
Обща площ:	1202,083	1160.281

Начин на трайно ползване на земите	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
Дървопроизводителна горска площ	1157,715	1140.468
Друга територия заета от селско стопанство	8,231	8.196
Местен път	30,389	11.617
Обща площ:	1202,083	1160.281

На карта № 2, 5 и 8, приложени отделно към Плана за управление, са показани, съгласно Карта на възстановената собственост, в Мащаб 1 : 5 000, съответно: Разпределение на територията по вид на собствеността, Разпределение по вид на територията и Разпределение на територията по начин на трайно ползване за Защитена местност "Широка поляна"

ЗМ "Кавал тепе"

Брой на парцелите - 12

Средна площ на отделните парцели - 69,984 дка

Площта по документи е площта вписана от Общински служби по земеделие и гори в имотния регистър. Подробното описание на всички имоти е направено в (Приложение № 2)

Вид собственост	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
Държавна публична	812.284	812.152
Държавна частна	1.672	1.672
Стопанисвано от общината	22.385	22.388
Обща площ:	836.341	836.212

Вид на територията	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
За нуждите на горското стопанство	813.956	813.824
За нуждите на селското стопанство	22.385	22.388
Обща площ:	836.341	836.212

Начин на трайно ползване на земите	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
Дървопроизводителна горска площ	813.956	813.824
Естествена ливада	22.385	22.388
Обща площ:	836.341	836.212

На карта № 3, 6 и 9, приложени отделно към Плана за управление, са показани, съгласно Карта на възстановената собственост, в Мащаб 1 : 5 000, съответно: Разпределение на територията по вид на собствеността, Разпределение по вид на територията и Разпределение на територията по начин на трайно ползване за Защитена местност "Кавал тепе"

ЗМ "Слънчева поляна"

Брой на парцелите - 35

Средна площ на отделните парцели - 18,839 дка

Съществуват регистрирани 12 собственика по ЕГН, на територията на парцели, където собствеността е дадена като държавна публична (Виж Приложение № 2)

Площта по документи е площта вписана от Общински служби по земеделие и гори в имотния регистър. Подробното описание на всички имоти е направено в (Приложение № 2)

Вид собственост	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
Държавна публична	650,069	645.240
Държавна частна	22,282	14.130
Обща площ:	672,351	659.370

Вид на територията	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
За нуждите на горското стопанство	663,334	659.370
Обща площ:	672,351	659.370

Начин на трайно ползване на земите	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
Дървопроизводителна горска площ	663,334	659.370
Обща площ:	672,351	659.370

На карта № 4, 7 и 10 приложени отделно към Плана за управление, са показани, съгласно Карта на възстановената собственост, в Мащаб 1 : 5 000, съответно: Разпределение на територията по вид на собствеността, Разпределение по вид на територията и Разпределение на територията по начин на трайно ползване за Защитена местност "Слънчева поляна"

ЗМ "Студена чучурка"

Брой на парцелите - 10

Средна площ на отделните парцели - 78,158 дка

Съществуват регистрирани 2 собственика по ЕГН на територията на парцели, където собствеността е държавна публична (Виж Приложение № 2)

Площта по документи е площта вписана от Общински служби по земеделие и гори в имотния регистър. Подробното описание на всички имоти е направено в (Приложение № 2)

Вид собственост	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
Държавна публична	746,571	746,543
Държавна частна	13,719	13,720
Стопанисвано от общината	21,316	21,317
Обща площ:	781,606	781,579

Вид на територията	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
За нуждите на горското стопанство	752,593	752,565
За нуждите на селското стопанство	21,316	21,317
За нуждите на транспорта	7,697	7,698
Обща площ:	781,606	781,579

Начин на трайно ползване на земите	Площ по документи (дка)	Площ по цифров модел (дка)
Дървопроизводителна горска площ	752,593	752,565
Естествена ливада	20,083	20,083
Местен път	7,697	7,698
Пасище, мера	1,233	1,234
Обща площ:	781,606	781,579

На карта № 2, 5 и 8, приложени отделно към Плана за управление, са показани, съгласно Карта на възстановената собственост, в Мащаб 1 : 5 000, съответно: Разпределение на територията по вид на собствеността, Разпределение по вид на територията и Разпределение на територията по начин на трайно ползване за Защитена местност "Студената чучурка"

1.4.2. Правен статут на наличните права на ползване

Чл. 50. В изпълнение на своите правомощия, директорите на регионалните органи на Министерството на околната среда и водите в защитените територии в своите райони: контролират дейностите на собствениците или ползвателите на гори, земи и водни площи;
33Т ДВ, бр. 133/11.11.98 г., изм. и доп. ДВ, бр.98/99 г., изм. и доп. ДВ, бр. 28/04.04.2000 г.,
ДВ, бр.48/13.06.2000 г., ДВ, бр. 78/26.09.2000 г. изм. доп. ДВ бр. 23, изм. бр. 77 и бр. 91/2002 г., изм. ДВ бр. 28, изм. доп. ДВ бр. 94/2005 г., изм. ДВ бр. 30/2006 г.

Налични права на ползване върху сгради и съоръжения:

На територията на ЗМ "Широка поляна", "Кавал тепе", "Слънчева поляна" и "Студената чучурка" има незаконно разположени обекти. За други има информация за собствеността им, но няма предоставени документите за собственост и начин на ползване.

Незаконни обекти и съоръжения –

Разкриване и констатиране на незаконно строителство имат право и са длъжни да извършват ДНСК, РДНСК и общинската администрация (кметство, район). Незаконните строежи се премахват въз основа на заповед за премахване, издадена от Началника на ДНСК или упълномощено от него длъжностно лице. В заповедта за премахване първо се дава възможност нарушителя сам да премахне незаконния строеж, а ако не го изпълни в определения срок, принудително го премахват органите на ДНСК за сметка на нарушителя.

За строежи, които представляват промяна на предназначението на сгради, съоръжения или части от тях, както и за строежи, за които не се изисква одобряване на инвестиционни проекти, но се издава разрешение за строеж, принудителното премахване се извършва от общината (района).

ЗУТ и нормативните актове по прилагането му

В Приложение № 17 е представен П Р А В Е Н А Н А Л И З на собствеността и ползването /строителство, незаконни обекти и съоръжения и др./ в защитените територии със статут „защитена местност“

1.5. УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА

1.5.1. Организационна структура и администрация

За защитените местности, обект на плана на управление не е създадена специализирана структура на управление. Тяхното стопанисване, охрана, общ контрол и управление се изпълняват от обща административна структура, в лицето на ДДС „Широка поляна“.

ДДС „Широка поляна“ е специализиран орган по управлението и стопанисването на дивеча, който изпълнява общи контролни, управленски и разпоредителни функции, по отношение на горските ресурси.

Държавните дивечовъдни станции са юридически лица със статут на държавни предприятия по чл. 62, ал. 3 от Търговския закон. Срещу тях не може да се открива производство по несъстоятелност. Предметът на дейности на държавните дивечовъдни станции включва:

1. запазване и обогатяване на видовото разнообразие на дивеча;
2. изграждане на ловно стопански съоръжения и провеждане на биотехнически мероприятия;
3. възпроизводство, разселване, опазване и охрана на дивеча;
4. аклиматизация и реаклиматизация на дивеча;
5. подобряване на екстериорните и трофейните качества на дивеча;
6. ползване на дивеча и дивечовите продукти и провеждане на организиран ловен туризъм;
7. ползване на горите от държавния горски фонд за съхраняване качествата на биотипите и подобряване на местообитанията.

Държавните дивечовъдни станции могат да осъществяват и други дейности, свързани с основния им предмет на дейност.

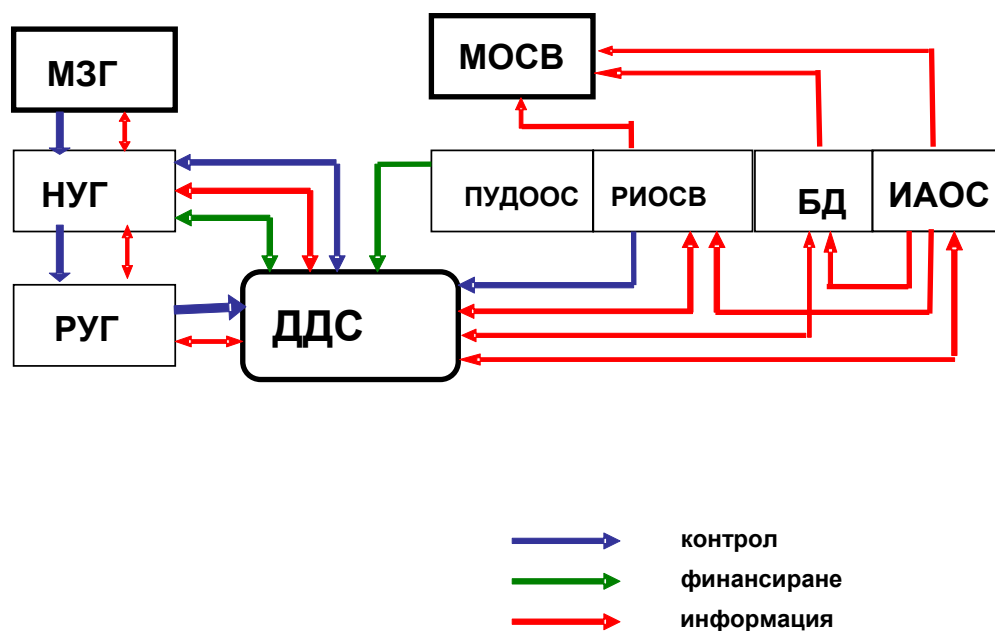
Имуществото на държавните дивечовъдни станции се състои от имущество, предоставено им по вид, обем и стойност от министъра на земеделието и горите, и от имущество, придобито от тях в резултат на дейността им. Държавните дивечовъдни станции са възложители на обществени поръчки и за осъществяване на дейността си организират и провеждат процедури по Закона за обществените поръчки.

Органи на управление на ДДС са министърът на земеделието и горите, началникът на Националното управление по горите и директорът на ДДС.

Функции по отношение контрола по спазването на режимите на защитените местности се изпълняват от РУГ Пазарджик и РИОСВ Пазарджик. Общи функции по контрола се изпълняват и от техните принципиали в лицето на МЗГ – НУГ и МОСВ.

Функциите на собственик и разпоредител със земите и горите от държавния горски фонд се изпълняват от МЗГ и НУГ.

Фиг.1. Функционална структура, организационни връзки и връзки на съподчиненост между НПО ЗМ и други структури

Използвани съкращения във фиг.1

МЗГ - Министерство на земеделието и горите

НУГ - Национално управление по горите

РУГ - Регионално управление по горите

ДДС - Държавна дивечовъдна станция

МОСВ - Министерство на околната среда и водите

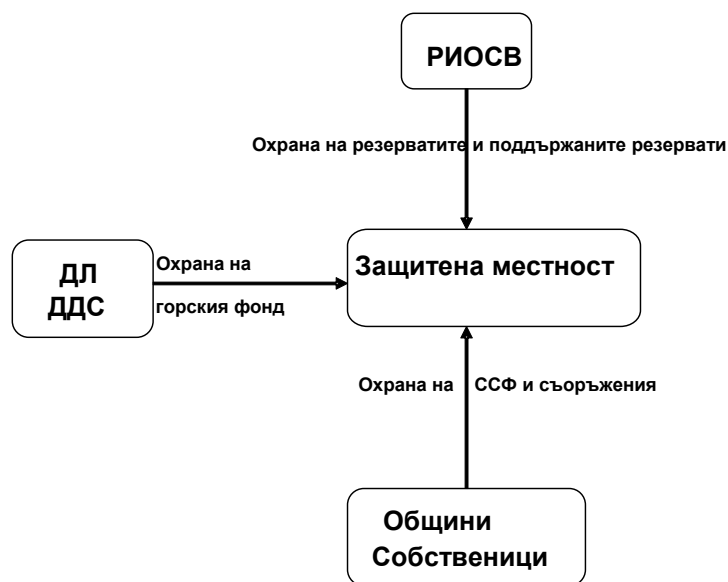
ПУДООС - Предприятие по управление на дейностите в околната среда

ИАОС – Изпълнителна агенция по околна среда

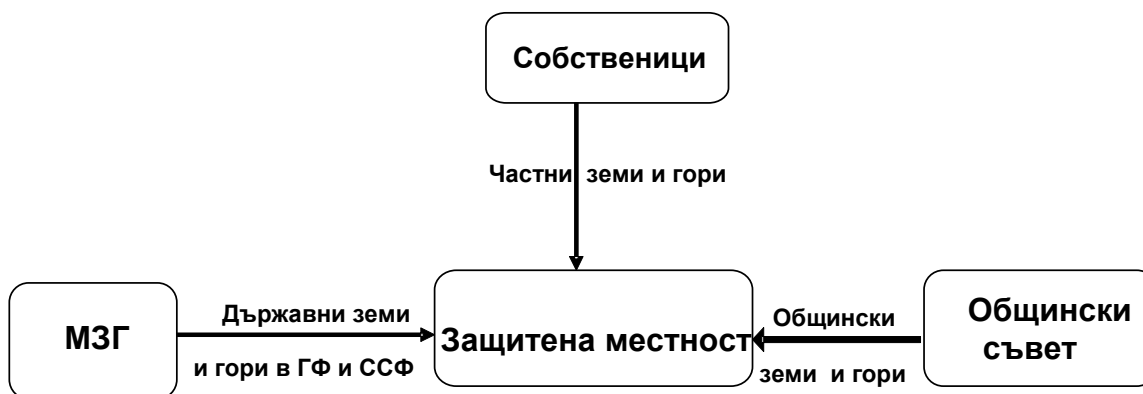
РИОСВ - Регионална инспекция по околна среда и води

БД - Басейнова дирекция

Фиг.2. Отговорности по охраната на земите, горите и водните площи в защитените територии

Фиг.3. Разпореждане и учредяване на вещни права върху земи и гори

1.5.2. Персонал - основни функции по длъжности

ДДС „Широка поляна“ има йерархична структура, с достатъчно йерархични нива, позволяващи ефективност на управлението и индивидуална отговорност на отделните позиции от персонала.

Във финансов план, дейността на ДДС „Широка поляна“ се финансира от 2 основни източника – бюджета на МЗГ – НУГ и положителният резултат от управлението на горските ресурси от земите и горите от държавният горски фонд и дивеча.

По отношение материално – техническото обезпечаване на дейността на ДДС, се установява задоволително ниво на обезпеченост. Необходимо е допълнително финансиране за изграждането на нови административни сгради. За нуждите на охраната на земите и горите от горският фонд се използват 3 леки автомобила УАЗ, 1 ВАЗ, 2 Лада – Нива и 1 мотор. ДДС разполага с 1 окомплектовано противопожарно депо в обекта на плана. Информационното осигуряване на дейността на ДДС е достатъчно – съществува стационарни телефонни постове, покритие на мобилен оператор, но качеството на услугите не е на достатъчно ниво.

1.6. СЪЩЕСТВУВАЩИ ПРОЕКТНИ РАЗРАБОТКИ

1.6.1 Актуални проектни разработки, свързани със строителство, ползване на ресурси и други дейности на територията на ЗМ

Стратегии за развитие на общината на територията на ЗМ, разработени и утвърдени в съответствие с поставените изисквания в Националния план за регионално развитие за периода 2007-2013 г.

Определена е мисията на общинските администрации - да създават условия за развитие на социално-икономическата и културна сфера, което да благоприятства привличането на чуждестранни инвестиции и подобряване бита на жителите.

Общински план за развитие за периода 2007 – 20013 г. - основен инструмент за осигуряване на високо качество на живота и възможности за работа и улесняване взаимодействието на района с останалите общини и областта, за постигане на устойчив икономически растеж и просперитет за жителите на общината.

Община Батак <http://bulgaria.domino.bg/batak/>:

Основни приоритети на общината в средносрочен план:

- създаване на условия за развитие на туризма, зимните и водните спортове;
- повишаване конкурентноспособността на селскостопанското производство;
- балансирано и многофункционално използване на ресурси от горите и горският фонд;
- реализиране на икономически ефективен и екологосъобразен модел за производство на сладководна риба;
- създаване на подходяща бизнес-среда за малки и средни предприятия;
- снижаване равнището на безработица и повишаване жизнения стандарт на населението.

Програма за развитие на туризма в община Батак

- Привличане на местни и чуждестранни инвестиции в развитието на туристическа инфраструктура. Създаване на условия за подобряване на инвестиционния климат в областта за повишаване качеството на туристическия продукт.
- Увеличаване на относителния дял на туризма в Община Батак.
- Интегриране на туризма в общинските инфраструктурни проекти.
- Увеличаване на относителния дял на международния туризъм и на приходите от него.
- Използване максимално възможностите на културно – историческия туризъм.
- Изготвяне на единен общински план за маркетинг и реклама на туристическия продукт и възможностите му за развитието в общината
- Развитие на инфраструктурата(заложено, като основна приоритетна програма на правителството).
- Населението да бъде директно свързано с разработването на туризма,
- Популяризиране на Баташка планина, чрез възраждане на пешеходния туризъм, главно сред младежите, като за целта са необходими.

Други проектни разработки:

Разработване на методи за отглеждане културите от смърч и осигуряване методична помощ при стопани сване на изборния участък - на територията на ДДС „Беглика”, проф. Г. Рафаилов, 2004 г.

Планиране на Местното Икономическо Развитие на Община БАТАК

се изпълнява от **Изследователската и Консултантска Група ГЕЯ ЕКСПЕРТ** и включва разработването на три последователни етапа **А, Б и В** както следва:

А. Първоначални проучвания и изграждане на местен капацитет за планиране на икономическото развитие на общността

Б. Подробни изследвания на местния икономически потенциал

В. Изработване на комуникационна стратегия и рекламни материали за популяризиране на местния икономически потенциал и инвестиционни проекти

ХАРАКТЕРИСТИКА НА АБИОТИЧНИТЕ ФАКТОРИ

При оценката на абиотичните фактори са използвани данни от таксационните описания на подотделите по ЛУП, включително за площта на съответните подотдели, поради което има разлика в площта на ЗМ, в сравнение с площта, определена по цифров модел.

1.7 КЛИМАТ

1.7.1 Фактори за формиране на местния климат

Защитени местности „Широка поляна”, „Слънчева поляна”, „Студената чучурка” и „Кавал тепе” попадат в Европейско-Континенталната климатична област, Преходно-континенталната климатична подобласт, Планински климатичен район – средно планинска част (Събев и Станев 1963г).

За този климатичен район е характерна студена зима, късо и хладно лято. Есента е по-топла, по-суха и с повече слънчеви дни в сравнение с пролетта. Пролетта настъпва с голямо закъснение в сравнение с равнините и се отличава с голяма облачност и мъгливост. Влиянието на Средизимноморието има смекчаващ ефект и е по-силно от континенталните прояви, което се дължи и на защитата от главното Родопско вододелно било от към север.

1.7.2 Особености на местния климат

Температура на въздуха

Средната температура на въздуха за зимните месеци е $-4,1^{\circ}\text{C}$, за лятото е $11,0^{\circ}\text{C}$, за пролетните и есенните месеци – съответно $6,9$ и $1,1^{\circ}\text{C}$ (табл.3). Средната годишна температура е $3,7^{\circ}\text{C}$ (Климатичен справочник на България, том 3).

По данни на метеорологична станция “Беглика” ²средната годишна температура е $3,7^{\circ}\text{C}$, абсолютната максимална температура на въздуха е $28,7^{\circ}\text{C}$, а абсолютната минимална - $35,7^{\circ}\text{C}$ под нулата. Средните месечни максимални и минимални температури за района са дадени в табл. 4.

Таблица 3 Средни месечни (по сезони) и годишна температура на въздуха

Климатичен район	Средна температура на въздуха [$^{\circ}\text{C}$]				
	Зима XII, I, II	Пролет III, IV, V	Лято VI, VII, VIII	Есен IX, X, XI	годиш но
Планински – среднопланинска част 1000 – 2000 м. н. в.	-4,1	6,9	11,0	1,1	3,7

Таблица 4 Средна месечна максимална и минимална температура на въздуха

Температура на въздуха [$^{\circ}\text{C}$]	месеци											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Минимална	-12.0	-11.0	-7.8	-3	1.2	3.9	5.2	4.1	1.1	-1.7	-4.0	-8.3
Максимална	1.2	2.6	4.6	9.3	14.2	17.5	20.1	20.8	17.6	12.9	8.5	3.0

Вятър

Посоката на ветровете определя от местните теренни особености и от положението на района в централната платовидна част на Родопите. Преобладаващите ветрове са северозападните, с умерена скорост. По рядко духат силни ветрове със скорост до 25м/сек и южни ветрове, които имат затоплящ ефект и създават условия за топене на снежната покривка през зимата и пролетта.

Влажност на въздуха

Относителната влажност в района на защитените местности е сравнително висока, като най-големи стойностите за зимните, пролетните и есенните месеци са най-високи. (Табл. 5). Средната годишна относителна влажност на въздуха е $82,5\%$.

² Метеорологична станция Беглика е най-близко разположената метеорологична станция до района на Широка поляна. Поради географската близост на при изготвянето на този доклад за охарактеризиране на някои елементи на климата са използвани данните от измерванията направени в МС Белика.

Таблица 5. Средна относителна влажност на въздуха

Климатичен район	Средна относителна влажност в %				
	I	IV	VII	X	годишно
Планински – среднопланинска част 1000 – 2000 м. н. в.	85	84	79	82	82,5

Засушавания

Защитените местности попадат в район с най-малко засушавания (табл.6).

Таблица 6. Среден брой засушавания с продължителност над 10 дни

Климатичен район	Засушавания - дни			
	зима	пролет	лято	есен
Планински – среднопланинска част 1000 – 2000 м. н. в.	До 11	11	25	24

Валежи

Средната сума на валежите за зимата е 244 мм. Сумата на валежите за пролетните месеци март, април и май е 250 мм. Сумата на валежите през летния сезон е най-голяма – 255 мм, но не се различава значително от сумата на валежите през зимата и пролетта. Най-малка е сумата на валежите през есента – 189 мм. Средната годишна сума на валежите е 938 мм (Табл. 7).

Сезонните суми на валежите са силно изравнени и амплитудата между тях не надвишава 7% (табл. 7). Това се дължи преди всичко на относителното увеличение на зимните валежи под влияние на Средиземноморието.

Таблица 7 Средни сезонни и годишна сума на валежите

Климатичен район	Валежни суми				
	Зима XII, I, II	Пролет III, IV, V	Лято VI, VII, VIII	Есен IX, X, XI	годишно
Планински – среднопланинска част 1000 – 2000 м. н. в.	244	250	255	189	938

Данните за средния брой на дните с валежи по месеци са представени в табл. 8. Най-малък брой дни с валежи има през месеците август, септември и октомври, а най-много през пролетните месеци.

Таблица 8 Среден брой на дните с валежи

месеци											
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
11	10	11	12	15	13	9	7	6	7	9	10

Общата средногодишна сума на валежите благоприятства развитието на горскодървесната растителност. Този ефект се подсилва и от косвеното влияние на прохладния климат, който не предизвиква усилена транспирация и води до благоприятни за развитието на растителността стойности на относителната и абсолютната влажност на въздуха. Като посредствие от комбинацията на тези фактори, постоянно явление за района е обилната сутрешна роса, която особено в периодите без валежи поддържа влажността на повърхностния почвен слой.

Снежна покривка

Значителните снеговалежи, характерни за този район, обуславят устойчива снежна покривка с максимална дебелина 90 - 110 см. Средната продължителност на задържане на снежната покривка е 165 дни.

Вегетационен период

Средната дата на началото на периода с устойчиво задържане на температурата на въздуха над 5° е от 30 април, а края му – до 12 октомври. Продължителността на периода (вегетационния сезон) е от 165 дни или около 5,5 месеца (табл. 9).

Средната дата на началото на периода с устойчиво задържане на температурата на въздуха над 10° е от 9 юни до 1 септември. Продължителността на периода (период на усилена вегетация) е средно около 83 дни, което е приблизително 3 месеца.

Таблица 9 Средни дати на началото и края на периода с устойчиво задържане на температура над 5° и 10°³

Климатичен район и надм. Височина [в метри]	5 °		10°	
	Начало	Край	Начало	Край
Планински климатичен район, среднопл. част 1000 – 2000 м.	30 април	12 октомври	9 юни	1 септември

Последния мраз се появява най-късно на 5 август, а първия – най-рано на 25 април, т. е. през летния сезон се явяват мразове, които са особено опасни, защото могат да причинят измръзване по време на вегетационния сезон.

Данните от метеорологична станция Беглика за средните и крайни дати на последния пролетен и първия есенен мраз, както и продължителността на безмразния период са представени в табл. 10.

Таблица 10 Средните и крайни дати на последния пролетен и първия есенен мраз и продължителност на безмразния период

Последен мраз			Първи мраз			Средна продължителност на безмразния период [дни]
Най-ранна дата	Средна дата	Най-късна дата	Най-ранна дата	Средна дата	Най-късна дата	
25 IV	7 VI	5 VIII	14 VIII	31 VIII	22 IX	84

³ Данните са от измерванията в метеорологична станция „Беглика“, разположена на 1552 м н.в.

Средната дата на последния пролетен мраз е 7 юни, а на първия есенен мраз – 31 август. Средната продължителността на безмразния период е 84 дни (приблизително три месеца). От тези данни следва, че продължителността на вегетационния период е около 3 месеца. За този район появата на късни пролетни и ранни есенни слани е често явление.

Една от характерните особености на климата в района е, че през пролетта (месец май), както и през есента (месец септември) се наблюдават дни с температура на въздуха под 0°C. Тези късни пролетни и ранни есенни мразове оказват неблагоприятно влияние върху подраства и младите култури на някои чувствителни към мраз видове – елата, бука, смърча.

Като цяло обаче прохладният, влажен планински климат благоприятства растежа на главните дървесни видове – белия бор и смърча, които тук са в истинския си ареал на разпространение и показват много добра производителност.

1.8 ГЕОЛОГИЯ И РЕЛЕФ

1.8.1 Геоморфоложко райониране

Според утвърдената схема на геоморфоложкото райониране на България на Ж. Гълъбов, 1982, защитени местности Широка поляна, Слънчева поляна, Студената чучурка и Кавал тепе попадат в Южнобългарската провинция, Рило-Родопската област, Западнородопската подобласт, Западен Доспатско Баташки Район, Дъбрашко–Баташката част (География на България, 1997 г.).

1.8.2 Геоложки строеж

В геоложкия строеж на района участват магмени, метаморфни и седиментни скали. Магмените скали са ефузивни (с вулканичен произход). На територията на защитените местности се срещат единствено вулканичните скали, представени от риолити.

1.8.3 Релеф

Релефът на защитените местности е типичен планински. Различията на терена се обуславят от трите главни водни течения в района: Лонгурийска река, Катранджи дере и част от Девинска река, както и многобройните им притоци. По-важни била в района са главното Родопско вододелно било, което започва от яз. Голям Беглик и широки полегати и уерено наклонени склонове, които преминават в обширни равни тераси и плата. На места сред тях се издигат куполовидни възвишения. Характерни особености на релефа са също и билата на водосборните басейни на р. Катранджи дере и Девинска река. Склоновете са ясно изразени, стръмни на места много стръмни. За района е характерен типичният за Родопите релеф-редуване на горски масиви с обширни поляни.

Надморската височина за защитените местности е в границите 1500 – 1600 м, като средната надморска височина е 1520 м. Релефът е слабо разчленен, с преобладаващ наклон 11-20 %. В табл. 11 е представено разпределението на площта и процентното съотношение по надморски височини, а в табл. 12 - разпределението на площта според наклона на терена.

Таблица 11 Разпределение на площта по надморски височини

ЗМ	Надморска височина						общо
	1500		1550		1600		
	ха	%	ха	%	ха	%	ха
Широка поляна	49,8	48	21,8	22	30,1	30	100,8
Слънчева поляна	44,3	73	15,2	25	1,2	2	60,7
Студената чучурка	68,4	92	5,70	8			74,1
Кавал тепе	40,4	53	35,6	47			76
общо	202,9	65	78,3	25	31,3	10	311,6

И за четирите защитени местности терените със степен на наклона 11 – 20 % заемат значителна площ. Единствено в ЗМ Слънчева поляна почти 20 % от терените са равни, а в ЗМ Широка поляна площта на полегатите терени (степен на наклона 5 -10%) е по-голяма от тази на наклонените.

Таблица 12 Разпределение на площта на защитените местности и процентно съотношение по степени на наклона

ЗМ	Степени на наклона								общо
	равно (0-4%)		полегато (5-10%)		наклонено (11-20%)		стръмно (21- 30%)		
	ха	%	ха	%	ха	%			
Широка поляна	1,3	1	55,0	55	44,5	44	-	-	100,8
Слънчева поляна	10,0	17	21,9	36	28,8	47	-	-	60,7
Студената чучурка	0,8	1	24,5	33	33,8	46	15,0	20	74,1
Кавал тепе	3,7	5	18,0	24	35,5	47	18,8	25	76,0
общо	15,80	5	119,40	38	142,60	46	33,80	11	311,60

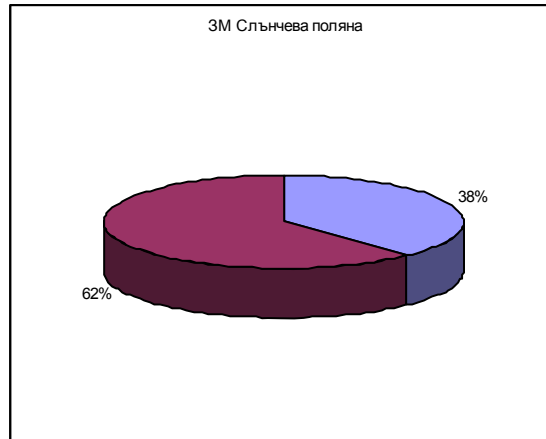
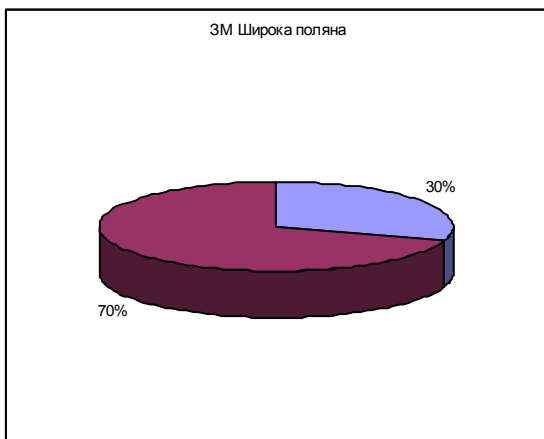
1.8.4 Изложение

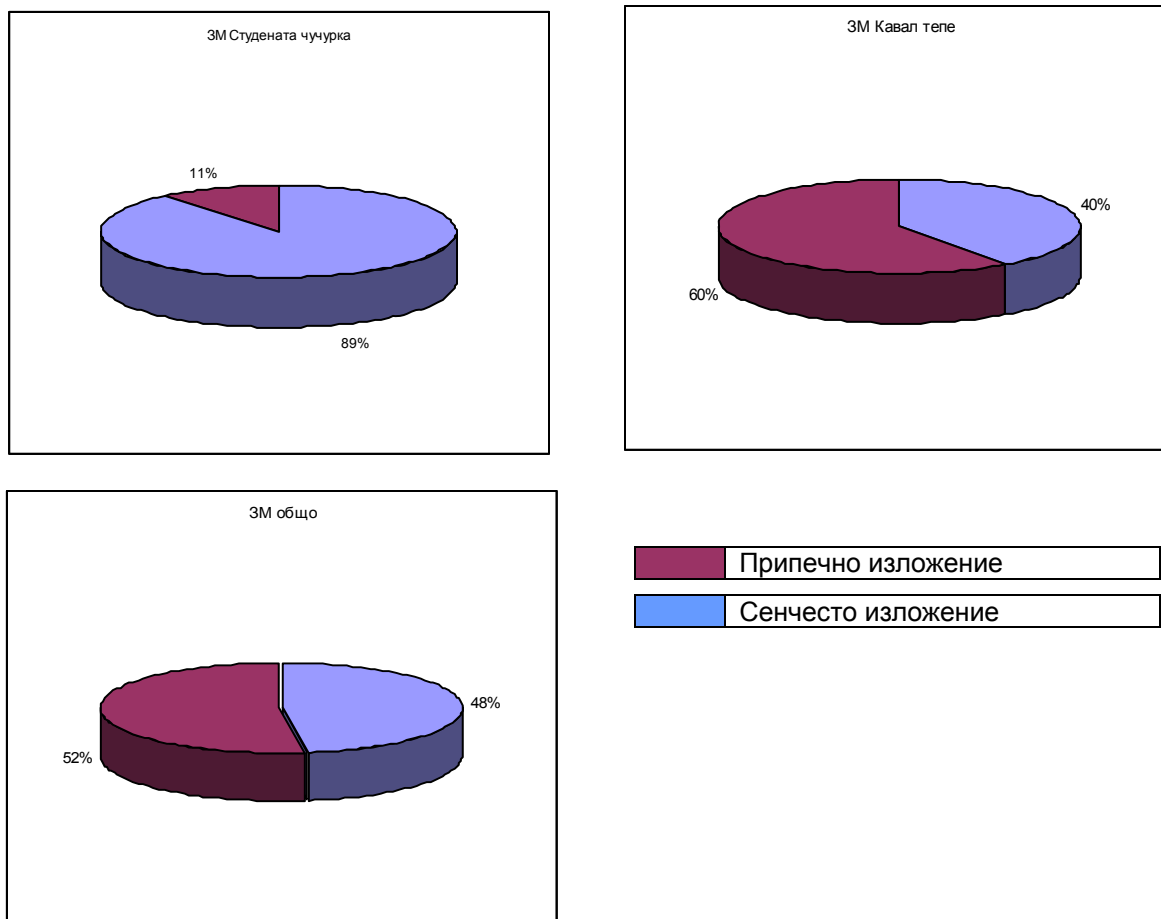
От данните представени в следващата таблица, както и от диаграмите на фиг. 1 се вижда, че съотношението между сенчестите и припечните изложения на терените попадащи в територията на защитените местности е почти еднакво. Терените със сенчести изложения заемат площ от 152,4 ха (48%), а тези с припечни – 167,1 ха (52%). Това може да се обясни с факта, че четирите защитени местности „опасват“ яз. Широка поляна.

Таблица 13 Разпределение на площта на защитените местности според изложението на терена

ЗМ	Изложение - посоки																общо
	N		NE		NW		E		SE		SW		W		S		
	ха	%	ха	%	ха	%	ха	%	ха	%	ха	%	ха	%	ха	%	
Широка поляна			5,1	5	13,0	13	12,4	12	19,8	20	23,2	23	7,9	8	19,4	19	100,8
Слънчева поляна	2,2	4	12,4	20	0,5	1	7,9	13	21,8	36	9,6	16	3,0	5	3,3	5	60,7
Студената чучурка			18,9	26	34,7	47	11,8	16	4,0	5	0,4	1			4,3	5	74,1
Кавалтепе	7,3	10	0,5	1	13,4	18	6,5	9	19,1	25	14,3	19	9,9	13	5,0	7	76,0
общо	9,5	3	36,9	12	61,6	20	38,6	12	64,7	21	47,5	15	20,8	7	32,0	10	311,6

Фигура 4 Изложение на терена

1.9 ХИДРОЛОГИЯ И ХИДРОХИМИЯ

1.9.1 Хидроложко райониране

Защитените местности попадат в хидроложка област Б – с умереноконтинентално климатично влияние върху оттока, район II 7 (Дъбрашко-Доспатски). Районът се характеризира с по-малка водоносност при ограничен отточен ефект на валежите, пролетно пълноводие с априлско-майски максимум и слабо изразено вторично есенно-зимно пълноводие. (География на България, 1997 г.).

За този район периодът на пълноводие е със средна продължителност около 4 месеца, с начало най-често месец март, което е следствие от започване топенето на снеговете. През този период се оттичат почти 55 % от водите съставляващи годишния отток. Маловодието е най-силно изразено в периода юли – октомври. Максималния отток е през месец април, а минималния – през месец август или септември. Средната температура на речните води е 5,2°C. Някои други основни характеристики за хидроложкия район в който попадат защитените местности са представени в таблица 14.

Таблица 14 Осреднени характеристики на Дъбрашко-Доспатския хидроложки район

Среден годишен модул l/s на 1 км ²		Снежно подхранване, % от сумарния отток	Подземно подхранване, % от сумарния отток	Годишен валеж, мм	Отточен коефициент, % от валежите
Средни за района	Крайни стойности				
400	120-800	29	37	800	50

1.9.2 Хидрографска мрежа и водни басейни

Защитените местности са разположени около язовир Широка поляна, който попада в Източнореломорския район за басейново управление на водите. Водите от басейна на големия Агрономски дол, които по-рано са се вливали в Керелова река, сега хванати от яз. Широка поляна, заедно с водите от много долове по гравитационен път се препращат в язовир Голям Беглик.

По-важните течения в района, където попадат защитените местности са Девинска река, Агрономски дол, Керелова река и р. Катранджи дере. Керелова река, поради отбиването на Агрономски дол, сега е със значително по-малък дебит от миналото. Тече през тясна долина. Поради включването ѝ в Лонгурийска река, водите ѝ се хващат и чрез изпомпване се препращат в язовир Широка поляна. Лонгурийска река тече в югоизточна посока и слабо наклонена долина, като на места в долната си част прави много меандри. След като пресече шосето Батак – Доспат се слива с Керелова река и двете заедно образуват Сърнена река.

Всички водни течения на територията на защитените местности са с постоянен воден отток и не пресъхват и при най-големите суши. Поради относително малката разлика в надморските височини, реките текат в широки и плитки долини с малък наклон и малка скорост на течението, като образуват многобройни меандри.

Язовирите Голям Беглик и Широка поляна са част от първото стъпало на каскада „Баташки водноосновен път“. Язовир Широка поляна е хидравлично скачен с язовир Голям Беглик. Заедно с яз. Тошков чарк и Беглика, те представяват част от първата у нас подземна ВЕЦ „Батак“.

Водните ресурси на яз. Широка поляна служат предимно за производство на електроенергия. Наличният обем в язовира в края на месец декември 2005 г е $20,5 \text{ m}^3 \times 10^6$, а използваемият – $17,23 \text{ m}^3 \times 10^6$, което е 83,2 % от полезния обем. (Бюлетин на МОСВ, 2005 г.)

1.9.3 Среден многогодишен отток

Големината и териториалното разпределение на средния многогодишен отток се свързват с физикогеографските условия на речните басейни, които закономерно се изменят с увеличаване на надморската височина. Според различията в стойностите на оттока защитените местности попадат в силно водоносната зона със среден многогодишен отток между 300 и 900 мм – западни и северозападни части на Западни Родопи – средния многогодишен отток варира според надморската височина и за района на ЗМ е в рамките на: 470 – 550 мм (География на България, 1997 г.).

.

1.9.4 Вътрешногодишно разпределение

Режимът на речния отток е много важна хидроложка характеристика, както от научна, така и от приложна гледна точка. Разпределението на оттока в течение на годината е отражение на закономерната проява на основния оттокоформиращ фактор – валежите, които влияят върху него главно чрез количеството и вида си. Определена роля играе и температурата на въздуха, която се отразява върху оттока чрез условията на задържане на аснежната покривка и забавяне на процеса – валеж - отток през студеното полугодие и чрез условията на засилено сумарно изпарение през топлото полугодие.

Вътрешногодишното разпределение на оттока в района се характеризира с пролетно лятно пълноводие – март-юни с около 50-60 %, вторично слабо изразено есенно-зимно пълноводие с 20-30 % и немного дълбоко лятно есенно маловодие – юли октомври с 10 – 20 % от годишния отток.

1.9.5 Химичен състав на речните води

Най-силно влияние върху химичния състав оказват т.нар. морфоложки елементи, изграждащи подстилащата повърхнина в речните басейни – скална основа, почвена и растителна покривка. От тях валежните води, трансформирайки се върху речните басейни в повърхностен и подземен отток, разтварят и изнасят химични вещества в йонно състояние, които според концентрациите си определят принадлежността на речните води към съответен тип хидрофации. Много показателни в това отношение са хидрокарбонатните, калциевите, натриевите, сулфатните и хлорните йони.

Речните води формирани върху цялата територия на страната се отнасят към хидрокарбонатната формация, характерна за горския пояс на Северното полукукло. Според преобладаващото участие на осттаналите йони в речните води в страната се разграничават 5 типове хидрофации. Според хидрохимичната класификация на реките в България, района попада в хидрокарбонатно-сулфатно натриевата група.

1.9.6 Минерализация

Общата минерализация на речните води е следствие от водността на речните басейни, която пък се определя главно от надм. им височина. Обща тенденция е, че минерализацията намалява с увеличаване на надм. Височина. Според надморската височина – над 1100 м, реките в района на защитените местности се характеризират с малка минерализация – под 200 mg/l.

1.10 ПОЧВИ

1.10.1 Разпространение и характеристика на почвите

Почвени типове

Основния тип почва в района на защитените местности е кафявата горска почва (District Eutric Cambisols) с нейните три подтипа – кафява горска преходна, кафява горска светла и кафява горска тъмна.

Характерна особеност на този тип почва е наличието на камбичен В хоризонт, недиференциран профил в текстурно отношение, оцветяване предимно в кафяви тове, голяма скелетност, среден до лек механичен състав, водопропускливост и промивен воден режим. Този почвен тип се формира изцяло под влияние на дървесната растителност.

Основния тип почва в района на защитените местности е кафявата горска почва (District Eutric Cambisols) с нейните три подтипа – кафява горска преходна, кафява горска светла и кафява горска тъмна.

Характерна особеност на този тип почва е наличието на камбичен В хоризонт, недиференциран профил в текстурно отношение, оцветяване предимно в кафяви тонове, голяма скелетност, среден до лек механичен състав, водопропускливост и промивен воден режим. Този почвен тип се формира изцяло под влияние на дървесната растителност.

Фигура 5 Почвен профил на кафява горска почва

Разпространение

На територията на защитените местности е разпространен единствено преходния подтип на кафявата горска почва.

Характеристика

Данните за съдържанието на хумус, общ азот, фосфорни окиси и механичния състав на почвата са представени в таблица 15

Съдържанието на хумус за А хоризонт е 6,993 % т/ха и 2,347 % т/ха за хоризонт В. Тези почви са богати на хумус и азот в А хоризонт, след което съдържанието на хумуса и азота рязко спада. Силно запасени са с фосфорни окиси. Реакцията на почвата е кисела до средно кисела - рН 4,5 - 5. Количеството на усвоим азот е много малко.

Таблица 15 Съдържание на хумус, общ азот, фосфорни окиси и механичния състав

Тип и подтип почва	Хумус % т/ха		Общ азот % т/ха		Фосфорни окиси Мг в 100 г почва		Механичен състав Сума от фракциите < 0,01мм в %	
	хоризонт							
	А	В	А	В	А	В	А	В
Кафява горска преходна	6,993	2,347	0,310	0,096	2,696	2,776	14,016	13,023

От изнесените данни е видно, че този почвен подтип се характеризира с лек механичен състав и добра запасеност с хранителни вещества. Аерацията и топлинния режим на почвата са добри. Характеризират се с малка влагоемност и голяма водопропускливост. Преобладават средно дълбоки до дълбоки почви, които са характерни за среднобогатите месторастения с добри лесорастителни свойства. Върху тях са формирани насаждения предимно от бял бор и смърч – от I до III бонитет.

Почвени процеси

На територията на защитените местности липсват ерозионни процеси поради добрата склопеност на дървостойките и гъстата горска растителност.

На карта № 8, приложена отделно към Плана за управление, е показано Разпределение на територията по вид на почвата и вид на основната скала за Защитени местности "Слънчева поляна", " Широка поляна ", " Студена чучурка " и "Кавал тепе"

БИОЛОГИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.11 ЕКОСИСТЕМИ И МЕСТООБИТАНИЯ

1.11.1 Обща класификация на екосистемите в защитени местности „Широка поляна”, „Кавал тепе”, „Слънчева поляна” и „Студената чучурка”.

Естествени и полустествени тревни екосистеми

- Мезофитни планински ливадни екосистеми
- Хигрофитни планински ливадни екосистеми
- Планински торфищни екосистеми

Горски екосистеми:

- Иглолистни горски екосистеми
 - Смърчови горски екосистеми
 - Бялборови горски екосистеми
 - Смесени бялборово-смърчови горски екосистеми

Към коренните екосистеми принадлежат част от горските екосистеми (Смърчови горски екосистеми, Бялборови горски екосистеми, Смесени бялборово-смърчови горски екосистеми), Хигрофитните планински ливадни екосистеми и Планинските торфищни екосистеми.

Към производните екосистеми се отнасят Мезофитните планински ливадни екосистеми и Горските култури от бял бор и смърч.

1.11.2 Обща класификация на местообитанията в защитени местности „Чатъма”, „Батлъбоаз” и „Самодивска поляна”.

Разработената класификация на местообитанията е съгласно Общоевропейската Природна Информационна Система (EUNIS). Използването на тази класификация е с цел разнообразието от местообитания да се представи във форма, която е възможно най-достъпна за ползване от служителите в специализираните ведомства и останалите заинтересовани институции.

№	Наименование	Номенклатурен код по EUNIS habitat types classification
1	[Sphagnum] and [Eriophorum] rafts	D2.38
2	Mountain hay meadows	E2.3
3	Moist or wet eutrophic and mesotrophic grassland	E3.4
4	Southern European [<i>Picea abies</i>] forests	G3.1E
5	[<i>Picea abies</i>] reforestation	G3.1J
6	South-eastern European [<i>Pinus sylvestris</i>] forests	G3.4C
7	European [<i>Pinus sylvestris</i>] reforestation	G3.4F

На територията на защитените местности са установени 4 типа горски местообитания и 3 тревни местообитания. С най-голяма площ са съобществата с преобладание на смърч и бял бор, развиващи се върху силикатни терени. Редки за България са торфишните съобщества, които и на територията на защитените местности заемат ограничена площ.

Хабитати, изискващи специални конзервационни мерки, включени в Приложение I от Директива 92/43/ЕЕС и Приложение 1 на ЗБР

Код по Директива 92/43 и ЗБР	Наименование
6520	Планински сенокосни ливади
7140	Преходни блата и плаващи подвижни торфища
91CA	Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори
9410	Ацидофилни гори от <i>Picea</i> в планинския до алпийския пояс (<i>Vaccinio-Piceetea</i>)

Карта на местообитанията

Изработената карта на местообитанията е неразделна част от настоящия анализ. Легендата съдържа общо 7 единици от различен йерархичен ранг. В разработения обем те могат да се разглеждат като удовлетворяващи нуждите на различни ползватели, като дават представа за местообитанията, достъпна за идентифициране и от непрофилирани специалисти.

1.11.3. Класификационна схема по флористичния метод (Braun-Blanquet 1964)

- Клас *Vaccinio-Piceetea* Br.-Bl. in Br.-Bl., Sissingh et Vlieger 1939
 - Разред *Piceetalia excelsae* Pawlowski in Pawlowski, Sokolowski et Walisch 1928
 - Съюз *Piceion abietis* Pawlowski in Pawlowski, Sokolowski et Walisch 1928
 - Подсъюз *Abieti-Piceenion* Br.-Bl. in Br.-Bl., Sissingh et Vlieger 1939
 - Асоциация *Avenello flexuosae-Piceetum* Wraber ex Hadac 1969 corr. Zupancic 1999
 - Асоциация *Digitali viridiflorae-Pinetum sylvestris* M. Dimitrov 2003
- Клас *Molinio-Arrhenatheretea* R. Tx. 1937 г.
 - Разред *Arrhenatheretalia* Pawl. 1928
 - Съюз *Cynosurion* Tx. 1947
 - Асоциация *Pastinaco hirsutae-Festucetum nigrescentis* M. Dimitrov 2001 typicum
 - Вариант *Dianthus armeria*

Асоциация *Pastinaco hirsutae-Festucetum nigrescentis verbascetosum pannosi* M. Dimitrov 2001

Разред *Deschampsietalia caespitosae* Horvatić 1956

Съюз *Deschampsion caespitosae* Horvatić 1930

Асоциация *Deschampsietum caespitosae* Horvatić 1930

- Клас *Scheuchzerio-Caricetea fuscae* (Nordhagen 1936) R. Tx. 1937

Разред *Caricetalia fuscae* W. Koch 1926 emend. Nordhagen 1937

Eriophorum latifolium comm.

1.11.4. Класификационна схема по доминантния метод (Павлов 1995)

Тип растителност *Lignosa*

- Клас формации *Aciculilignosa*

Формация *Piceeta abietis*

Група асоциации *Piceetum myrtillosum*

Асоциация *Piceetum myrtillosum*

Асоциация *Piceetum calamagrostioso-myrtillosum*

Формация *Pineta sylvestris*

Група асоциации *Piceeto-Pinetum*

Асоциация *Piceeto-Pinetum juniperoso-vitisidaeosum*

Група асоциации *Pineto-Piceetum mixtoherbosum*

Асоциация *Pineto-Piceetum mixtoherbosum*

Тип растителност *Herbosa*

- Клас формации *Prathoherbosa*

Формация *Festuceta nigrescentis*

Асоциация *Festucetum pastinacosum hirsutae*

Асоциация *Festucetum nardosum*

- Клас формации *Hygroherbosa*

Формация *Deschampsietum caespitosae*

Асоциация *Deschampsietum juncosum articulati*

Формация *Eriophoretum latifolii*

Асоциация *Eriophoretum sphagnosum*

1.11.5. Характеристика на установените синтаксони по флористичен метод и тяхното консервационно значение.

Общият аспект, видовият състав и екологичните условия при които се развиват горите на територията на защитените местности са характерни за бореалните горски съобщества, срещащи се във високите наши планини и в Централна Европа (*Vaccinio-Piceetea*). Смърчовите и бялборово-смърчови горски съобщества на територията на ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ се отнасят към асоциация *Avenello flexuosae-Piceetum* Wraber ex Hadac 1969 corr. Zupancic 1999. Преобладаващи и диагностични видове са *Calamagrostis arundinacea*, *Lerchenfeldia flexuosa*, *Luzula luzuloides*, *Vaccinium myrtillus* и *V. vitis-idaea*. Диференциални видове са *Campanula sparsa* и *Potentilla micrantha*, чието присъствие е свързано със сравнително по-ниското количество на валежите. Бялборовите и смърчово-бялборовите гори се отнасят към асоциация *Digitali viridiflorae-Pinetum sylvestris* M. Dimitrov 2003. Голяма част от тях имат вторичен произход. Възникнали са както в резултат на естествени сукцесионни процеси, така и на човешката дейност. Постоянни и обилни видове са *Calamagrostis arundinacea*, *Vaccinium myrtillus* и *Lerchenfeldia flexuosa*. Доминанти и съдоминанти в част от фитоценозите са *Moehringia*

pendula и *Luzula sylvatica*. Константни видове са *Hieracium murorum* gr., *Melampyrum sylvaticum*, *Veronica officinalis* и *Fragaria vesca*. Диагностичен вид е *Digitalis viridiflora*.

Планинските мезофитни ливади и пасища се отнасят към различни субасоциации и варианти на асоциацията *Pastinaco hirsutae-Festucetum nigrescentis* M. Dimitrov 2001. В ЗМ „Слънчева поляна” и ЗМ „Студената чучурка” е представена типичната субасоциация (typicum), характеризираща се с константно и доминиращо участие на диагностичните видове *Pastinaca hirsuta*, *Silene roemerii* и *Festuca nigrescens*. На малки площи в четирите защитени местности, на сравнително по-голяма надморска височина се срещат фрагменти от субасоциация *verbascetosum pannosi*. Освен с диференциалния вид *Verbascum pannosum*, тя се характеризира с участието и на други егредни видове като *Rumex acetosa* и *R. acetosella*. В югозападната част на ЗМ „Широка поляна” е описан ксерофитния вариант *Dianthus armeria* var. Той се отличава с по-беден видов състав и с участие на ксерофити като *Dianthus armeria*, *Scleranthus perennis* и *Hieracium pannosum*.

На влажни места, в близост до язовира се развиват хигромезофитни съобщества от асоциация *Deschampsietum caespitosae* Horvatić 1930. Доминират *Deschampsia caespitosa*, *Juncus articulatus*, *Bistorta major*, *Potentilla erecta* и *Geum molle*. Индикация за висока влажност е присъствието на *Parnassia palustris* и *Sphagnum* ssp.

Съобществата от групировката *Eriophorum latifolium* comm. се развиват на заблатени участъци с малка площ. Характеризират се с доминиращо участие на *Eriophorum latifolium*, *Carex* ssp., *Sphagnum* ssp. и *Caltha palustris*.

Растителните съобщества на територията на защитени местности „Широка поляна”, „Кавал тепе”, „Слънчева поляна” и „Студената чучурка” се отнасят към широко разпространени в България типове растителност. Сравнително висока консервационна стойност имат съобществата от асоциации *Pastinaco hirsutae-Festucetum nigrescentis* и *Deschampsietum caespitosae*, тъй като в техния състав участват някои ендемични и редки видове.

ГИС – изработен е слой за „Разпространение на природните местообитания, съгласно EUNIS, слой за „Разпространение на природните местообитания съгласно Приложение 1 на ЗБР и Приложение 1 на Директива 92/43 и слой за „Разпространение на растителните съобщества според класификационната схема на растителността по флористичния метод в Защитени местности „Широка поляна”, „Кавал тепе”, „Слънчева поляна” и „Студената чучурка” от тип „полигон”

Карта № 12 Защитени местности "Широка поляна" и "Студена чучурка"

Разпространение на природните местообитания съгласно EUNIS

Разпространение на по-значимите растителни видове с природозащитен статус

Разпространение на лечебните растения с природозащитен статус

Карта № 13 Защитена местност "Кавал тепе"

Разпространение на природните местообитания, съгласно EUNIS

Разпространение на по-значимите растителни видове с природозащитен статус

Разпространение на лечебните растения с природозащитен статус

Карта № 14 Защитена местност "Слънчева поляна"

Разпространение на природните местообитания, съгласно EUNIS

Разпространение на по-значимите растителни видове с природозащитен статус

Разпространение на лечебните растения с природозащитен статус

Карта № 15 Защитени местности "Широка поляна" и "Студена чучурка"

Разпространение на природните местообитания, съгласно

Приложение 1 на ЗБР и Приложение 1 на Директива 92/43

Карта № 16 Защитена местност "Кавал тепе"

Разпространение на природните местообитания, съгласно Приложение 1 на ЗБР и

Приложение 1 на Директива 92/43

Карта № 17 Защитена местност "Слънчева поляна"

Разпространение на природните местообитания, съгласно Приложение 1 на ЗБР и

Приложение 1 на Директива 92/43

Карта № 18 Защитени местности "Широка поляна" и "Студена чучурка"

Разпространение на растителните съобщества, според класификационната схема на растителността по флористичния метод

Карта № 19 Защитена местност "Кавал тепе"

Разпространение на растителните съобщества, според класификационната схема на растителността по флористичния метод

Карта № 20 Защитена местност "Слънчева поляна"

Разпространение на растителните съобщества, според класификационната схема на растителността по флористичния метод

1.12. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ГОРИТЕ

При характеристиката на горскодървесната растителност са използвани данни от таксационните описания на подотделите по ЛУП, включително за площта на съответните подотдели, поради което има разлика в площта на ЗМ, в сравнение с площта, определена по цифров модел.

1.12.1. Обща площ на защитената местност и разпределение по групи гори, според основното им предназначение

▪ **Защитена местност „Широка поляна“**

Общата площ на горския фонд на защитена местност "Широка поляна" е 107 ха. Административно горската територия се управлява от ДЛ "Широка поляна".

Таблица 16 Разпределение на горския фонд по видове територии

Вид територия	площ, ха	%
Горски култури	15.5	14.5
Естествени насаждения	58.8	55
Дворни места	0.2	0.2
Поляни	26	24,3
Просеки	3.7	3.5
Голини	0.5	0.5
Мочури	2.3	2.1
Общо:	107	100

Наблюдава се разнообразие от територии с различни характеристики. Залесената площ на защитената местност е 74.3 ха или 69.5% и се разпределя между естествени насаждения /58.8 ха/ и горски култури /15.5 ха/. Незалесената площ е 32.7 ха (30.5%) и включва дворни места /0.2 ха/, поляни /26 ха/, просеки /3.7 ха/, голини /0.5 ха/ и мочури /2.3 ха/.

▪ **Защитена местност „Кавал тепе”**

Общата площ на горския фонд на защитена местност „Кавал тепе” е 78.3 ха. Административно горската територия се управлява от ДДС „Широка поляна”.

Таблица 17 Разпределение на горския фонд по видове територии

Вид територия	площ, ха	%
Горски култури	4.1	5.3
Естествени насаждения	62.5	79.8
Дворни места	2.3	2.9
Поляни	9.4	12.0
Общо:	78.3	100

Залесената площ на защитената местност е 66.6 ха или 85.1 % и се разпределя между естествени насаждения /62.5 ха/ и горски култури /4.1 ха/. Незалесената площ е 11.7 ха (14.9%) и включва дворни места /2.3 ха/ и поляни /9.4 ха/.

▪ **Защитена местност „Слънчева поляна”**

Общата площ на горския фонд на защитена местност „Слънчева поляна” е 66.3 ха. Административно горската територия се управлява от ДЛ „Широка поляна”.

Таблица 18 Разпределение на горския фонд по видове територии

Вид територия	площ, ха	%
Горски култури	8.3	12.5
Естествени насаждения	36.1	54.5
Дворни места	4	6.0
Поляни	11.7	17.6
Ливади	4.9	7.4
Мочури	1.3	2.0
Общо:	66.3	100

Наблюдава се разнообразие от територии с различни характеристики. Залесената площ на защитената местност е 44.4 ха или 66.9% и се разпределя между естествени насаждения (36.1 ха) и горски култури (8.3 ха). Незалесената площ е 21.9 ха (33.1%) и включва дворни места (4.0 ха), поляни (11.7 ха), ливади (4.9 ха) и мочури (0.5 ха) (1.3 ха).

▪ **Защитена местност „Студената чучурка”**

Общата площ на горския фонд на защитена местност „Студена чучурка” е 74.8 ха. Административно горската територия се управлява от ДЛ „Широка поляна”.

Таблица 19 Разпределение на горския фонд по видове територии

Вид територия	площ, ха	%
Горски култури	22.8	30,5
Естествени насаждения	50.9	68
Поляни	0.6	0.8
Мочури	0.5	0.7
Общо:	74.8	100

Защитената местност е покрита предимно с гора, като залесената площ на е 73.7 ха или 98.5% и се разпределя между естествени насаждения /50.9 ха/ и горски култури (22.8 ха). Незалесената площ е 1.1 ха (1.5%) и включва поляни

1.12.2. Характеристика по видове гори

▪ **Защитена местност „Широка поляна”**

Горите на разглеждания обект са изцяло гори в защитени територии и са обявени като защитена местност „Широка поляна” със заповед № 449/25.04.1984 г. Съгласно горскостопанското деление по видове гори е обособен само един вид гора:

Иглолистни гори с площ 74.3 ха.

Общият запас на насажденията е 22 229 куб.м. Средният годишен прираст е 253 куб.м, а на 1 ха – 3.4 куб.м. Има ниско разнообразие от горскодървесни видове, като залесената площ е разпределена почти по равно между белия бор и смърча. Средната производителност е 2 (1.77) бонитет, а средната пълнота е 0.67.

▪ **Защитена местност „Кавал тепе”**

Горите на разглеждания обект са изцяло гори в защитени територии и са обявени като защитена местност „Кавал тепе” със заповед № 449/25.04.1984 г. Съгласно горскостопанското деление по видове гори е обособен само един вид гора:

Иглолистни гори с площ 66.6 ха.

Общият запас на насажденията е 24 558 куб.м. Средният годишен прираст е 227 куб.м, а на 1 ха – 3.4 куб.м. Не се наблюдава голямо разнообразие от горскодървесни видове, като преобладава смърча 76.7 % следван от белия бор 23.3 %. Средната производителност е 2 (1.82) бонитет, а средната пълнота е 0.68.

▪ **Защитена местност „Слънчева поляна”**

Горите на разглеждания обект са изцяло гори в защитени територии и са обявени като защитена местност „Слънчева поляна” със заповед № 449/25.04.1984 г. Съгласно горскостопанското деление по видове гори е обособен само един вид гора:

Иглолистни гори с площ 44.4 ха.

Общият запас на насажденията е 12 423 куб.м. Средният годишен прираст е 151 куб.м, а на 1 ха – 3.4 куб.м. Има два основни горскодървесни вида, като по-голямата част от залесената площ е заета от бял бор 15.3 ха, а смърча заема 12.5 ха. Средната производителност е 3 (2.63) бонитет, а средната пълнота е 0.67.

▪ **Защитена местност „Студената чучурка”**

Горите на разглеждания обект са изцяло гори в защитени територии и са обявени като защитена местност „Студена чучурка” със заповед № 449/25.04.1984 г. Съгласно горскостопанското деление по видове гори е обособен само един вид гора:

Иглолистни гори с площ 73.7 ха.

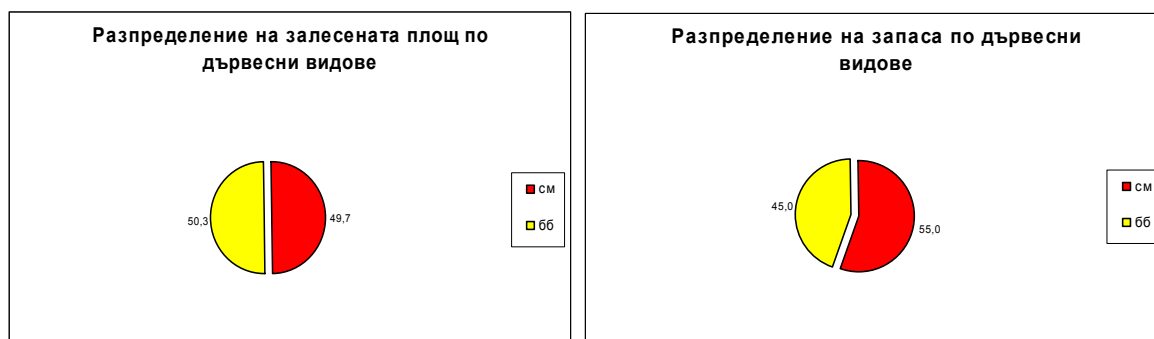
Общият запас на насажденията е 23 105 куб.м. Средният годишен прираст на всички насаждения е 250 куб.м, а на 1 ха – 3.4 куб.м. Характеризира се с ниско разнообразие на горскодървесни видове, като по-голямо площ покрива белия бор 26.3 ха, а смърча заема 24.3 ха от. Средната производителност е 3 (2.62) бонитет, а средната пълнота е 0.68.

1.12.3. Разпределение на площта на горите по дървесни видове

▪ **Защитена местност „Широка поляна”**

Процентното разпределение на залесената площ и запаса на защитената местност по дървесни видове е показано на Фиг. 6.

Фиг.6 Разпределение на залесената площ и запаса на ЗМ “Широка поляна” по дървесни видове

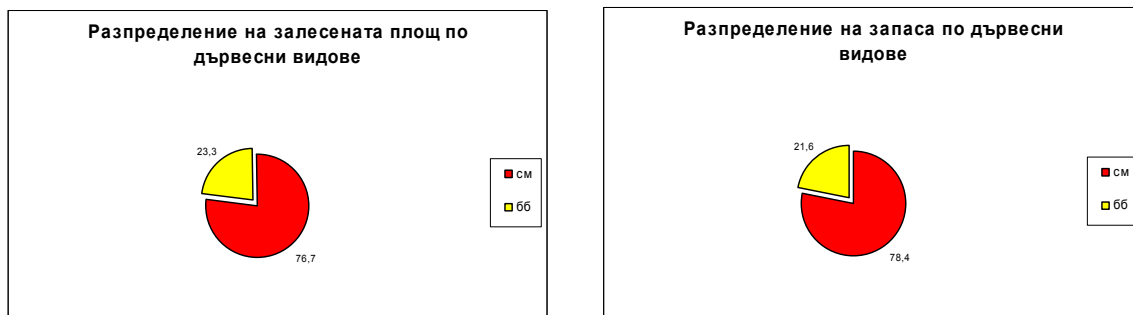
Двата основни вида на територията формират чисти и смесени насаждения. Два основни дървесни вида са белия бор, който заема 24.5 ха или 50.3% от залесената площ и смърча, който заема площ от 24.2 ха или 49.7%.

Независимо, че двата вида заемат относително равната площ, смърчовите насаждения са с по-голям общ запас съответно 12222 куб.м (55 % от общия запас). Общият запас на белия бор е 10007 куб. м или (45 %).

▪ **Защитена местност „Кавал тепе”**

Процентното разпределение на залесената площ и запаса на защитената местност по дървесни видове е показано на Фиг. 7.

Фиг. 7. Разпределение на залесената площ и запаса на ЗМ „Кавал тепе” по дървесни видове

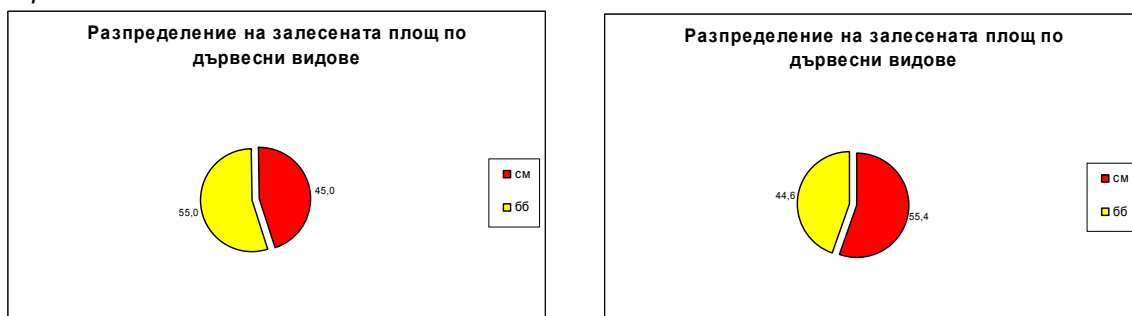
Двата основни вида на територията смърча и белия бор формират чисти и смесени насаждения. Смърчът заема 33 ха или 76.7 % от залесената площ, белия бор е разположен на площ от 10 ха или 23.3 %.

По отношение на участието в общия запас, смърча има 19 256 куб.м (78.4 %), а запасът на белия бор е 5302 куб. м или (21.6 %).

▪ Защитена местност „Слънчева поляна”

Процентното разпределение на залесената площ и запаса на защитената местност по дървесни видове е показано на Фиг. 8.

Фиг. 8 Разпределение на залесената площ и запаса на ЗМ „Слънчева поляна” по дървесни видове

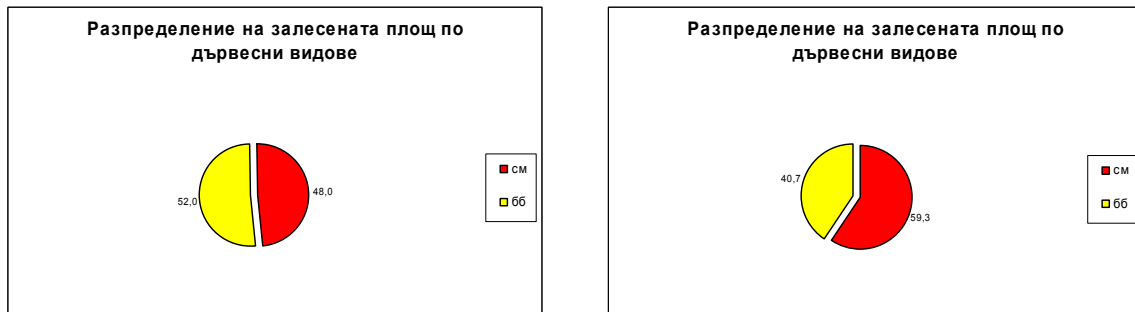
Двата основни вида на територията, белия бор и смърча, формират чисти и смесени насаждения. Белият бор, който заема 15.3 ха или 55 % от залесената площ и смърча, който заема площ от 12.5 ха или 45 %.

Независимо, че смърчовите насаждения имат по-малка площ, те са с по-голям общ запас съответно 6886 куб.м (55,4 % от общия запас). Общия запас на белия бор е 5537 куб. м или (44,6 %).

▪ Защитена местност „Студената чучурка”

Процентното разпределение на залесената площ и запаса на защитената местност по дървесни видове е показано на Фиг. 9.

Фиг. 9 Разпределение на залесената площ и запаса на ЗМ „Студена чучурка” по дървесни видове

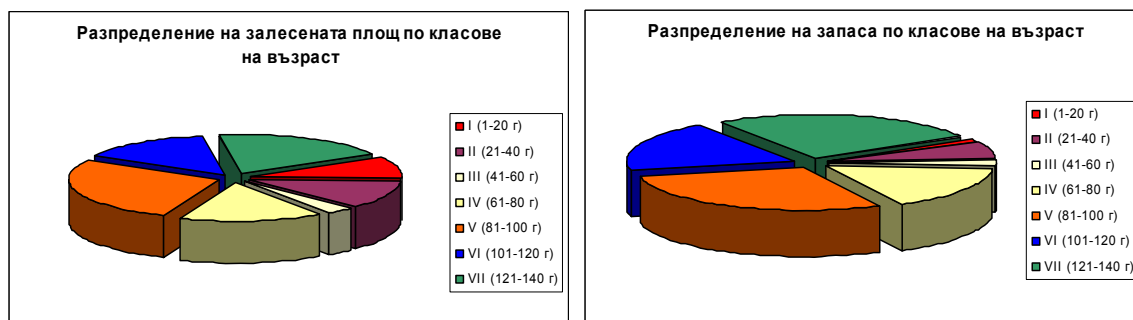
Двата основни дървесни вида формират чисти и смесени насаждения. Белият бор, който заема 26.3 ха или 52% от залесената площ и смърча, който заема площ от 24.3 ха или 48 %.

1.12.4. Разпределение на дървесните видове по класове на възраст и процентното им съотношение;

▪ Защитена местност „Широка поляна”

Фигура 2 показва, че на територията на ЗМ са представени насаждения от първи до седми клас на възраст, като площното им разпределение е относително равномерно. Най-широко е представен V (81-100 г.) клас на възраст – 27%, следва VII (121-140 г.) – 19.2%, IV (61-80 г.) – 15.6%, VI (101-120 г.) – 14.2%, II (21-40 г.) – 12%, I (1-20 г.) – 8.9%, и III (41-60 г.) клас на възраст заема 3.1% от залесената площ. Моделът на разпределение по класове на възраст показва, че има разнообразие от фази на развитие на горските екосистеми, които имат различни параметри на средата и се създават разнообразие в ландшафта. Преобладават насажденията които са или навлизат във фаза на зрялост. В сравнителен аспект те имат по-висока екологична, икономическа и естетическа стойност.

Фиг.10. Разпределение на залесената площ и запаса по класове на възраст

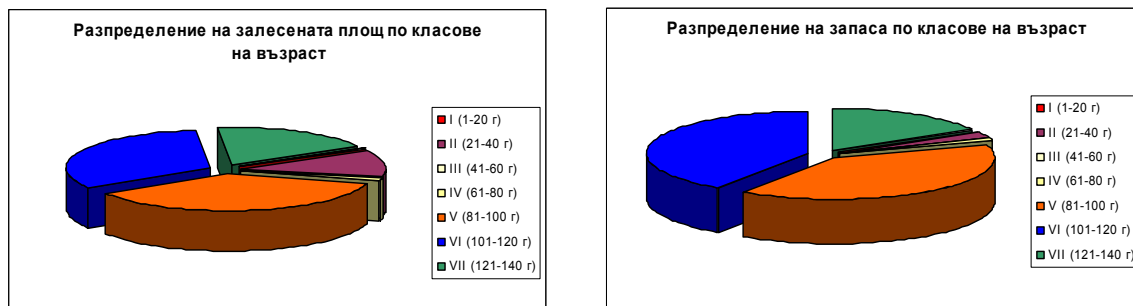
По-голямата част от общия запас на насажденията е съсредоточен в по-високите класове на възраст. Отново най-висок процент на запаса имат насажденията от пети клас на възраст (81-100 г.) - 29%, следвани от седми клас (121-140 г.) - 26.1%, шести клас (101-120

г.) – 19.1%, четвърти клас (61-80 г.) – 16.5%, втори клас (21-40 г.) – 6.1%, трети (41-60 г.) – 2.1% и в първи клас е 1.1% от запаса.

▪ **Защитена местност „Кавал тепе”**

Фигура 10 показва, че на територията на ЗМ с малки изключения са представени насаждения от първи до седми клас на възраст, като площното им разпределение е относително неравномерно. Най-широко е представен V (81-100 г.) клас на възраст – 36.5%, следва VI (101-120 г.) – 32.1%, VII (121-140 г.) – 18.5%, II (21-40 г.) – 11.4%, IV (61-80 г.) – 1.2% и I (1-20 г.) клас на възраст заема 0.3% от залесената площ. В моделът на разпределение по класове на възраст показва, че преобладават насажденията които са или навлизат във фаза на зрялост. В сравнителен аспект те имат по-висока екологична, икономическа и естетическа стойност.

Фиг. 11 Разпределение на залесената площ и запаса по класове на възраст

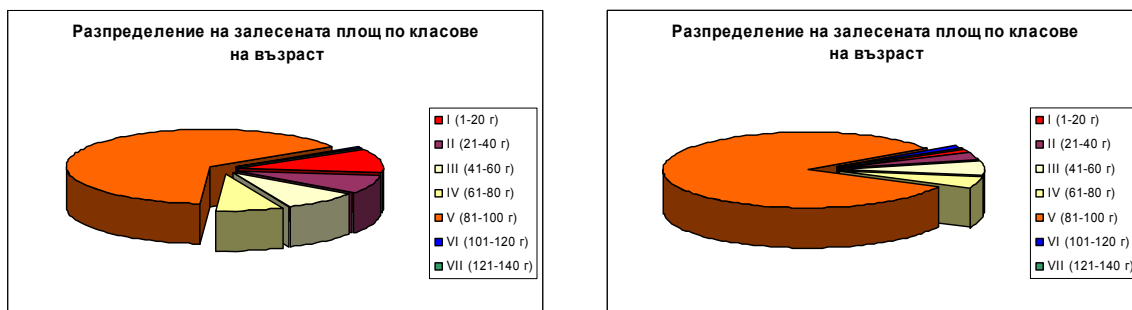

В съответствие с разпределението на площта по класове на възраст по-голямата част от общия запас на насажденията е съсредоточен в по-високите класове на възраст. Най-висок процент на запаса имат насажденията от шести (101-120 г.) и пети клас на възраст (81-100 г.), съответно 40.5 % и 39.5 %, следвани от седми клас (121-140 г.) с 16.6 %, втори клас (21-40 г.) – 2.2 % и в четвърти клас (61-80 г.) е 1.1 % от запаса.

▪ **Защитена местност „Слънчева поляна”**

Фигура 12 показва, че на територията на ЗМ са представени насаждения от първи до шести клас на възраст, като площното им разпределение е относително равномерно. Най-широко е представен V (81-100 г.) клас на възраст – 64,9%, следва I (1-20 г.) – 10.6%, III (41-60 г.) – 8.3%, II (21-40 г.) – 8.1%, IV (61-80 г.) – 7.4% и VI (101-120 г.) клас на възраст заема 3.1% от залесената площ. Моделът на разпределение по класове на възраст показва, че има разнообразие от фази на развитие на горските екосистеми, които имат различни параметри на средата и се създават разнообразие в ландшафта. Преобладават насажденията които навлизат във фаза на зрялост. В сравнителен аспект те имат по-висока екологична, икономическа и естетическа стойност от младите насаждения.

Фиг. 12 Разпределение на залесената площ и запаса по класове на възраст

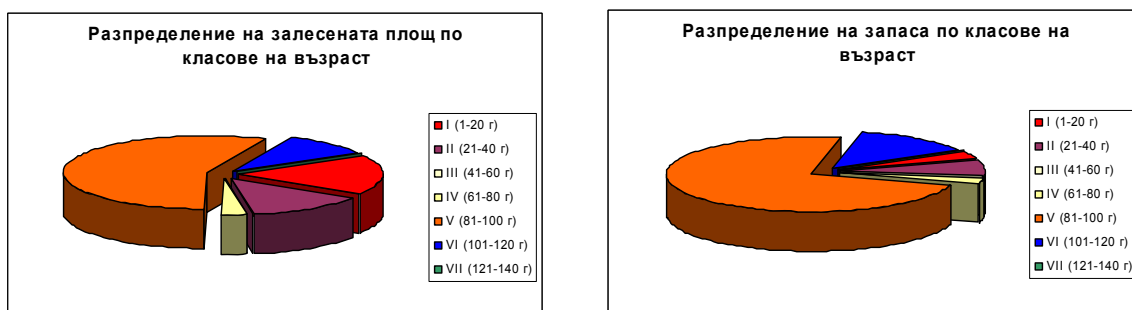

Малко над 83% от общия запас на насажденията е съсредоточен в пети клас на възраст (81-100 г.). Следват трети клас (41-60 г.) – 6.2%, четвърти клас (61-80 г.) – 4.6%, втори клас (21-40 г.) – 3.6%, първи клас (1-20 г.) – 1.2% и шести клас (101-120 г.) с 1.1% от запаса.

■ Защитена местност „Студената чучурка”

Фигура 13 показва, че на територията на ЗМ са представени насаждения от първи до шести клас на възраст, като площното им разпределение е относително равномерно. Най-широко е представен V (81-100 г.) клас на възраст – 56.6%, следват I (1-20 г.) и II (21-40 г.) класове на възраст, съответно с 17.5% и 13.4%, VI (101-120 г.) – 9.9% и IV (61-80 г.) – 15.6% клас на възраст заема 2.6 % от залесената площ. Съгласно моделът на разпределение по класове на възраст се очертават две големи гранични групи – относително млади насаждения и дозряващи и зрели насаждения. Преобладават насажденията които са или навлизат във фаза на зрялост. В сравнителен аспект те имат по-висока екологична, икономическа и естетическа стойност.

Фиг. 13 Разпределение на залесената площ и запаса по класове на възраст

По-голямата част от общия запас на насажденията е съсредоточен в по-високите класове на възраст. Отново най-висок процент на запаса имат насажденията от пети клас на възраст (81-100 г.) – 73.9%, следвани от шести клас (101-120 г.) – 13.2%, втори клас (21 - 40 г.) – 7.1%, първи клас (1-20) - 1.1% от запаса и в четвърти клас попадат 2.4%.

1.12.5. Разпределение на дървесните видове по произход, вкл. неместни и чуждоземни и процентното им съотношение

▪ Защитена местност „Широка поляна”

Анализът на разпределението на площите според произхода на дървесните видове показва, че стопанисването на горите през последните десетилетия не са довели до сериозни промени в състава на горите. Няма данни, че горите на територията на защитената местност включват нетипични за местната флора дървесни видове.

Насажденията с изкуствен произход заемат относително голям процент от залесената площ, съответно 15.5 ха или 20.9%. Насажденията с естествен произход са 58.8 ха или 79,1% от залесената площ. Всички насажденията са със семенен произход.

▪ Защитена местност „Кавал тепе”

Анализът на разпределението на площите според произхода на дървесните видове показва, че стопанисването на горите през последните десетилетия не са довели до сериозни промени в състава на горите. Няма данни, че горите на територията на защитената местност включват нетипични за местната флора дървесни видове.

Насажденията с изкуствен произход заемат относително малък процент от залесената площ, съответно 4.1 ха или 6.2 %. Насажденията с естествен произход са 79.8 ха или 93.8 % от залесената площ. Всички насажденията са със семенен произход.

▪ Защитена местност „Слънчева поляна”

Анализът на разпределението на площите според произхода на дървесните видове показва, че стопанисването на горите през последните десетилетия не са довели до сериозни промени в състава на горите. Няма данни, че горите на територията на защитената местност включват нетипични за местната флора дървесни видове.

Насажденията с изкуствен произход заемат относително голям процент от залесената площ, съответно 8.3 ха или 18.7%. Насажденията с естествен произход са 36.1 ха или 81.3% от залесената площ. Всички насажденията са със семенен произход.

▪ Защитена местност „Студената чучурка”

Анализът на разпределението на площите според произхода на дървесните видове показва, че стопанисването на горите през последните десетилетия не са довели до сериозни промени в състава на горите. Няма данни, че горите на територията на защитената местност включват нетипични за местната флора дървесни видове.

Приблизително една трета от територията е заета от насажденията с изкуствен произход, съответно 22.8 ха или 30.9%. Това е относително голям процент в сравнение с другите защитени територии. Насажденията с естествен произход са 50.9 ха или 69,1% от залесената площ. Всички насажденията са със семенен произход.

На Карти № 21,22 и 23, приложени отделно към Плана за управление е представена Характеристика на горско-дървесната растителност

1.13. ФЛОРА И МИКОТА

1.13.1. Висши растения

На територията на защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ са установени 25 вида мъхови растения, отнасящи се към 16 семейства и 20 рода. Видът *Sphagnum falax* (H.Klinggr.) H.Klinggr. е включен в списък на редките и защитени мъхове в България, а видовете *Sphagnum centrale* C. Jens., *Sphagnum papillosum* Lindb. и *Sphagnum girgensohnii* Russow са включени в приложение V на Директива 92/43.

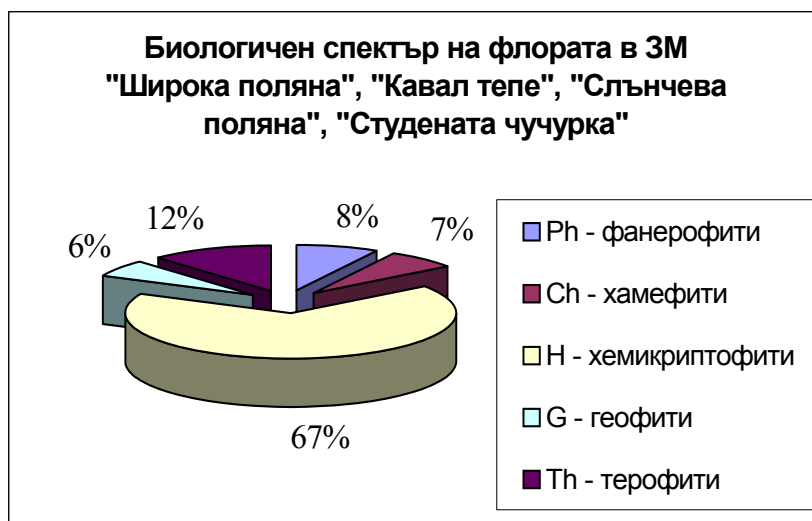
Папратовидните и семенните растения са представени с 212 вида. Те са разпределени в 150 рода, принадлежащи към 48 семейства. С най-много представители са семейства Asteraceae (Сложноцветни) – 25 вида, Poaceae (Житни) – 21 вида, Rosaceae (Розови) – 17 вида, Surraceae (Острицови) – 13 вида, Fabaceae (Бобови) – 11 вида и семейство Caryophyllaceae (Карамфилови) – 10 вида. С най-много видове са представени родовете: *Carex* (11 вида); *Trifolium* (6 вида); *Juncus* (5 вида); *Campanula*, *Galium*, *Hieracium*, *Luzula* и *Viola* (по 4 вида). От общо установените за защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ семейства, 11 са представени със всичките си родове, а 1 с всички видове, включени във флората на България.

Фиг. 14 Фитогеографска структура на флората

Фитогеографската структура на флората на защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ включва 9 основни групи флорни елементи. От тях преобладават бореалните – (26 %) и европейско-азиатските (25 %), следвани от европейско-средиземноморските (18%) и от средноевропейските (12 %) флорни елементи. Сравнително висок е дялът на балканските (7 %) флорни елементи. Балкански ендемити са 9 вида, а 1 вид е български ендемит.

Фиг. 15 Биологичен спектър на флората

В биологичния спектър преобладават хемикриптофитите (67%) следвани от терофитите (12%), фанерофитите (8%), хамефитите (7%) и криптофитите (6%).

В защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ са установени 17 растителни вида с природозащитен статус. В Приложения III и IV на Закона за биологичното разнообразие са включени 6 вида. От посочените в Червената книга на България е установен 1 вид с категория „рядък“. Обект на международната конвенция CITES са 4 вида. Популациите на видовете с консервационен статус се намират в добро състояние.

1.13.2. Низши растения и гъби

От групата на нисшите растения са установени 21 вида по-често срещащи се водорасли, от които 11 се отнасят към отдел Cyanophyta и 10 към отдел Chlorophyta.

Макромицетите са представени със 16 вида, от които 14 ядливи и 2 отровни. Обект на събиране са главно 6 вида (манатарки, сърнела, майска гъба и пачи крак). Видът *Catathelasma imperiale* (Quél.) Singer е включен в Червен списък на редките и застрашени гъби в Европа и Червен списък на редките и застрашени гъби България с категория застрашен.

1.13.3. Лечебни растения

Икономически ценните видове са 90, като тук се включват главно лечебни растения и горскоплодни видове, съгласно Закона за лечебните растения. Ресурсните запаси на видовете в границите на защитените местности не позволяват стопанско ползване. Ползването може да се осъществява само за лични нужди в количествата определени от Закона за лечебните растения.

Природозащитен статус имат 8 вида. Под специален режим на ползване и опазване са 6 вида лечебни растения. На територията на защитените местности видовете под специален режим се развиват на малки площи и на границата на оптимума си на разпространение. Популациите им са малочислени и нямат потенциал за стопанско ползване.

В част Приложения са представени:

Приложение 3 „Систематичен списък на водораслите на територията на защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“.

Приложение 4 „Систематичен списък на макромицетите на територията на защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“.

Приложение 5 Систематичен списък на мъховите растения на територията на защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“.

Приложение 6 „Систематичен списък на папратовидните и семенните растения на територията на защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“.

Приложение 7 „Таксономична структура на флората в защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“.

Приложение 8 „Семейства във флората на защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ и разпределение на родовете и видовете и относителното им участие във флората на България“.

Приложение 9 „Растителни видове с природозащитен статус в защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“.

Приложение 10 „Систематичен списък на лечебните растения в защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“.

Приложение 11 „Лечебни растения с природозащитен статус в защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“.

1.14. ФАУНА

▪ Защитена местност „Широка поляна“

Общо в защитената местност са установени 115 вида гръбначни животни, в това число: риби - 13 вида, земноводни - 3 вида, влечуги - 4 вида, птици - 66 вида и бозайници – 29 вида. Безгръбначните се нуждаят от допълнителни изследвания, но бяха констатирани два консервационно значими вида – алпийска розалия и червена горска мравка. Така общо в защитената местност са намерени 5 вида реликти; 77 вида са защитени по Закона за биологичното разнообразие; 10 вида са включени в Червената книга на България; 6 вида застрашени в световен мащаб; 17 вида са застрашени в европейски мащаб- включени в европейските Директиви за птиците и местообитанията; 93 вида са включени в различни приложения на Бернската конвенция; 22 вида са включени в Бонската конвенция; 11 вида са в CITES; 17 вида са в Emerald.

▪ Защитена местност „Кавал тепе“

Общо в защитената местност са установени 114 вида гръбначни животни, в това число: риби - 13 вида, земноводни - 3 вида, влечуги - 4 вида, птици - 65 вида и бозайници – 29 вида. Безгръбначните се нуждаят от допълнителни изследвания, но бяха констатирани два консервационно значими вида – алпийска розалия и червена горска мравка. Така общо в защитената местност са намерени 5 вида реликти; 76 вида са защитени по Закона за биологичното разнообразие; 10 вида са включени в Червената книга на България; 6 вида застрашени в световен мащаб; 16 вида са застрашени в европейски мащаб - включени в европейските Директиви за птиците и местообитанията; 91 вида са включени в различни

приложения на Бернската конвенция; 22 вида са включени в Бонската конвенция; 11 вида са в CITES; 16 вида са в Emerald.

▪ **Защитена местност „Слънчева поляна”**

Общо в защитената местност са установени 104 вида гръбначни животни, в това число: риби - 12 вида, земноводни - 3 вида, влечуги - 4 вида, птици - 61 вида и бозайници – 24 вида. Общо в защитената местност 69 вида животни са защитени по Закона за биологичното разнообразие; 6 вида са включени в Червената книга на България; 4 вида застрашени в световен мащаб; 11 вида са застрашени в европейски мащаб - включени в европейските Директиви за птиците и местообитанията; 81 вида са включени в различни приложения на Бернската конвенция; 21 вида са включени в Бонската конвенция; 8 вида са в CITES; 11 вида са в Emerald, един е глациален реликт.

▪ **Защитена местност „Студената чучурка**

Общо в защитената местност са установени 113 вида гръбначни животни, в това число: риби - 13 вида, земноводни - 3 вида, влечуги - 4 вида, птици - 65 вида и бозайници – 29 вида. Така общо в защитената местност са намерени 4 вида реликти; 75 вида са защитени по Закона за биологичното разнообразие; 9 вида са включени в Червената книга на България; 4 вида застрашени в световен мащаб; 15 вида са застрашени в европейски мащаб - включени в европейските Директиви за птиците и местообитанията; 89 вида са включени в различни приложения на Бернската конвенция; 20 вида са включени в Бонската конвенция; 9 вида са в CITES; 16 вида са в Emerald.

Таблица 20 Обобщени данни за броят видове животни по таксономични групи в ЗМ „Широка поляна”, „Кавал тепе”, „Слънчева поляна” и „Студената чучурка” и техния природозащитен статус

Таксономична група	Брой видове	Червена книга на РБ	ЗБР Прил. 2 и 3	BERN	IUCN Red list	BONN	CITES	Conv. 92/43 79/409	Emerald
Защитена местност „Широка поляна”									
Безгръбначни	2	0	2	1	1	0	0	1	1
Земноводни	3	0	3	3	0	0	0	1	2
Влечуги	4	0	3	4	0	0	0	1	1
Риби	13	0	0	2	0	0	0	0	0
Птици	66	7	60	62	0	20	8	7	7
Бозайници	29	3	9	20	5	2	3	7	6
Общо									
Защитена местност „Кавал тепе”									
Безгръбначни	2	0	2	1	1	0	0	1	1
Земноводни	3	0	3	3	0	0	0	1	2
Влечуги	4	0	3	4	0	0	0	1	1
Риби	13	0	0	2	0	0	0	0	0
Птици	65	7	59	61	0	20	8	6	6
Бозайници	29	3	9	20	5	2	3	7	6
Общо									
Защитена местност „Слънчева поляна”									
Безгръбначни	1	0	1	0	0	0	0	0	0

Таксономична група	Брой видове	Червена книга на РБ	ЗБР Прил. 2 и 3	BERN	IUCN Red list	BONN	CITES	Conv. 92/43 79/409	Emerald
Земноводни	3	0	3	3	0	0	0	1	2
Влечуги	4	0	3	4	0	0	0	1	1
Риби	12	0	0	1	0	0	0	0	0
Птици	61	4	55	57	0	19	5	3	3
Бозайници	24	2	7	16	4	2	3	6	5
Общо									
Защитена местност „Студената чучурка									
Безгръбначни	2	0	2	1	1	0	0	1	1
Земноводни	3	0	3	3	0	0	0	1	2
Влечуги	4	0	3	4	0	0	0	1	1
Риби	13	0	0	2	0	0	0	0	0
Птици	64	6	58	60	0	18	6	6	6
Бозайници	28	0	9	4	0	0	0	1	1
Общо									

1.14.1. Земноводни и влечуги

Общо за четирите ЗМ са установени 3 вида земноводни, 1 вид от разред Опашати (*Urodela*) и 2 вида от разред Безопашати (*Anura*). Всички те са защитени по ЗБР, включени в приложение III на Бернската конвенция. Планинската водна жаба е включена в Директива 92/43 на ЕС. Влечугите са 4 вида, 2 от подразред Гуцери (*Sauria*) и 2 от подразред Змии (*Serpentes*). Два вида са глациални реликти, а три вида са защитени по ЗБР. Всички влечуги са включени в Бернската конвенция.

Всички видове земноводни и влечуги са приоритетни за опазване поради високата си уязвимост.

Пропуски в познанията. Проучване числеността и биологията на видовете.

1.14.2. Риби

▪ Защитени местности „Широка поляна”, „Кавал тепе” и „Студената чучурка”

В прилежащите към ЗМ води на яз. Широка поляна са установени 13 вида риби. От тях само два вида (сом и липан), които са твърде редки в язовира са включени в Бернската Конвенция. Останалите нямат природозащитен статус. Приоритетен за опазване вид е балканската пъстърва, която е автохтонна за района и има уязвима популация у нас.

▪ Защитена местност „Слънчева поляна”

В прилежащите към ЗМ води на яз. Блатото и в канала, свързващ този водоем с яз. Широка поляна са установени 12 вида риби. От тях само един вид (липан), който е твърде рядък е включен в Бернската Конвенция. Останалите нямат природозащитен статус. Приоритетен за опазване вид е и балканската пъстърва, която е автохтонна за района и има уязвима популация у нас.

1.14.3. Птици

▪ Защитена местност „Широка поляна”

Клас Птици са представени в ЗМ с 66 вида, като богатството на отделните разрези е както следва: Щъркелоподобни (*Ciconiiformes*) - 1 вид, Гъскоподобни (*Anseriformes*) - 1 вид, Соколоподобни (*Falconiformes*) - 5 вида, Кокошеподобни (*Galliformes*) - 2 вида, Дъждосвирцоподобни (*Charadriiformes*) - 2 вида, Гълъбоподобни (*Columbiformes*) - 1 вид, Совоподобни (*Strigiformes*) - 3 вида, Бързолетоподобни (*Apodiformes*) - 1 вид, Кукувицоподобни (*Cuculiformes*) - 1 вид, Кълвачоподобни (*Piciformes*) - 4 вида, Врабчоподобни (*Passeriformes*) - 45 вида. Видовете птици с определен природозащитен статус са както следва: защитени видове по ЗБП - 60 вида; в Червената книга на България - 7 вида; в приложенията на Бернската конвенция - 62 вида; в приложенията на Бонската конвенция фигурират 20 вида; в CITES са 8 вида; в Директива за птиците на ЕС са 7 вида и в Emerald са включени 7 вида.

Приоритетни за опазване видове:

- Осояд (*Pernis apivorus*) Една двойка обитава защитената местност. Важно е опазването на старите дървета за гнезденето на вида. Включен в Червената книга на България и Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС.
- Лещарка (*Tetrastes bonasia*) Видът се среща на места в защитената местност. Включен е в Червената книга на България. Популациите му в страната са изолирани, ареалът е разкъсан, видът е застрашен от браконьерство. Предпочита смесените горски участъци с богат подлес. Особено важно за него е запазването на подлеса на гората, на горските плодове и липсата на безпокойство по време на гнездовия период (март – август).
- Глухар (*Tetrao urogallus*) Видът се среща в защитената местност, но само в северните и източните части. Включен е в Червената книга на България. Популациите му в страната са изолирани, ареалът е разкъсан, видът е застрашен от браконьерство. Особено важно за него е запазването на подлеса на гората, на горските плодове и липсата на безпокойство по време на гнездовия период (март – август).
- Сив кълвач (*Picus canus*) Една или две двойки гнездят в защитената местност. У нас е силно намалял и е включен в новото издание на Червената книга на България (в подготовка).
- Черен кълвач (*Dryocopus martius*) Видът е представен с около 3-5 двойки на територията на защитената местност. Силно зависим от наличието на стари, съхнещи дървета, където гнезди и се храни. Наличието му, до голяма степен определя и присъствието на пернатоногата кукумявка, тъй като тя гнезди приоритетно в изградени от него хралупи. Има сравнително ниска численост в цялата страна и е включен в Червената книга на България.
- Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*) – В защитената местност гнездят 2 или 3 двойки от този вид. Видът е застрашен в европейски и национален мащаб. За опазването му от изключително значение е опазването на старите, хралупести, съхнещи дървета, където вида единствено гнезди.

Пропуски в познанията:

- Необходимо е допълнително търсене на трипръстия кълвач (*Picoides tridactylus*), които възможно се среща в защитената местност. Местобитанията в защитената местност на места са подходящи за този вид с голямо консервационно значение.
- Необходимо е допълнително търсене на врабчовата кукумявка (*Glaucidium passerinum*) и горския бекас (*Scolopax rusticola*), които възможно се срещат в

защитената местност, но периодите в които могат да бъдат регистрирани са само ранна пролет и през есента.

- Необходимо е изучаването на мигриращите през района птици, включително и евентуалното наличие на мигриращи водолюбивы птици привлечени от водите на яз. Широка поляна.

■ Защитена местност „Кавал тепе”

Клас Птици са представени в ЗМ с 65 вида, като богатството на отделните разреди е както следва: Щъркелоподобни (*Ciconiiformes*) - 1 вид, Гъскоподобни (*Anseriformes*) - 1 вид, Соколоподобни (*Falconiformes*) - 5 вида, Кокошеподобни (*Galliformes*) - 2 вида, Дъждосвирицоподобни (*Charadriiformes*) - 2 вида, Гълъбоподобни (*Columbiformes*) - 1 вид, Совоподобни (*Strigiformes*) - 3 вида, Бързолетоподобни (*Apodiformes*) - 1 вид, Кукувицоподобни (*Cuculiformes*) - 1 вид, Кълвачоподобни (*Piciformes*) - 3 вида, Врабчоподобни (*Passeriformes*) - 45 вида. Видовете птици с определен природозащитен статус са както следва: глациален реликт – 1 вид; защитени видове по ЗБР - 59 вида; в Червената книга на България - 7 вида; в приложенията на Бернската конвенция - 61 вида; в приложенията на Бонската конвенция фигурират 20 вида; в CITES са 8 вида; в Директива за птиците на ЕС са 6 вида и в Emerald са включени 6 вида.

Приоритетни за опазване видове:

- Осояд (*Pernis apivorus*) Една двойка обитава защитената местност. Важно е опазването на старите дървета за гнезденето на вида. Включен в Червената книга на България и Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС.
- Лещарка (*Tetrastes bonasia*) Видът се среща на места в защитената местност. Включен е в Червената книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Популациите му в страната са изолирани, ареалът е разкъсан, видът е застрашен от браконьерство. Предпочита смесените горски участъци с богат подлес. Особено важно за него е запазването на подлеса на гората, на горските плодове и липсата на безпокойство по време на гнездовия период (март- август).
- Глухар (*Tetrao urogallus*) Видът се среща в защитената местност. Включен е в Червената книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Популациите му в страната са изолирани, ареалът е разкъсан, видът е застрашен от браконьерство. Особено важно за него е запазването на подлеса на гората, на горските плодове и липсата на безпокойство по време на гнездовия период (март – август).
- Черен кълвач (*Dryocopus martius*) Видът е представен с около 2-4 двойки на територията на защитената местност. Силно зависим от наличието на стари, съхнещи дървета, където гнезди и се храни. Наличието му, до голяма степен определя и присъствието на пернатоногата кукумявка, тъй като тя гнезди приоритетно в изградени от него хралупи. Има сравнително ниска численост в цялата страна и е включен в Червената книга на България.
- Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*) – В защитената местност гнезди 1 двойка от този вид. Видът е застрашен в европейски и национален мащаб. За опазването му от изключително значение е опазването на старите, хралупести, съхнещи дървета, където вида единствено гнезди.

Пропуски в познанията

- Необходимо е допълнително търсене на трипръстия кълвач (*Picoides tridactylus*), които възможно се среща в защитената местност. Местообитанията в защитената местност на места са подходящи за този вид с голямо консервационно значение.

- Необходимо е допълнително търсене на врабчовата кукумявка (*Glaucidium passerinum*) и горския бекас (*Scolopax rusticola*), които възможно се срещат в защитената местност, но периодите в който могат да бъдат регистрирани са само ранна пролет и през есента.
- Необходимо е изучаването на мигриращите през района птици, включително и евентуалното наличие на мигриращи водолюбивы птици привлечени от водите на яз. Широка поляна.

■ **Защитена местност „Слънчева поляна”**

Клас Птици са представени в ЗМ с 61 вида, като богатството на отделните разрези е както следва: Щъркелоподобни (*Ciconiiformes*) - 1 вид, Гъскоподобни (*Anseriformes*) - 1 вид, Соколоподобни (*Falconiformes*) - 4 вида, Кокошеподобни (*Galliformes*) - 1 вид, Дъждосвирицоподобни (*Charadriiformes*) - 2 вида, Гълъбоподобни (*Columbiformes*) - 1 вид, Совоподобни (*Strigiformes*) - 1 вид, Бързолетоподбни (*Apodiformes*) - 1 вид, Кукувицоподобни (*Cuculiformes*) - 1 вид, Кълвачоподобни (*Piciformes*) - 3 вида, Врабчоподобни (*Passeriformes*) - 45 вида. Видовете птици с определен природозащитен статус са както следва: защитени видове по ЗБР - 55 вида; в Червената книга на България - 4 вида; в приложенията на Бернската конвенция - 57 вида; в приложенията на Бонската конвенция фигурират 19 вида; в CITES са 5 вида; в Директива за птиците на ЕС са 3 вида и в Emerald са включени 3 вида.

Приоритетни за опазване видове:

- Лещарка (*Tetrastes bonasia*) Видът се среща на места в защитената местност. Включен е в Червената книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Популациите му в страната са изолирани, ареалът е разкъсан, видът е застрашен от браконьерство. Предпочита смесените горски участъци с богат подлес. Особено важно за него е запазването на подлеса на гората, на горските плодове и липсата на безпокойство по време на гнездовия период (март – август).
- Черен кълвач (*Dryocopus martius*) Видът е представен само с 1-2 двойки на територията на защитената местност. Силно зависим от наличието на стари, съхнещи дървета, където гнезди и се храни. Има сравнително ниска численост в цялата страна и е включен в Червената книга на България.

Пропуски в познанията

- Необходимо е допълнително търсене на трипръстия кълвач (*Picoides tridactylus*) и глухаря (*Tetrao urogallus*), които възможно се срещат в защитената местност.
- Необходимо е допълнително търсене на врабчовата кукумявка (*Glaucidium passerinum*), пернатоногата кукумявка (*Aegolius funereus*) и горския бекас (*Scolopax rusticola*), които възможно се срещат в защитената местност, но периодите в който могат да бъдат регистрирани са само ранна пролет и през есента.
- Необходимо е изучаването на мигриращите през района птици, включително и евентуалното наличие на мигриращи водолюбивы птици привлечени от водите на яз. Блатото.

■ **Защитена местност „Студената чучурка**

Клас Птици са представени в ЗМ с 65 вида, като богатството на отделните разрези е както следва: Щъркелоподобни (*Ciconiiformes*) - 1 вид, Гъскоподобни (*Anseriformes*) - 1 вид, Соколоподобни (*Falconiformes*) - 4 вида, Кокошеподобни (*Galliformes*) - 2 вида, Дъждосвирицоподобни (*Charadriiformes*) - 2 вида, Гълъбоподобни (*Columbiformes*) - 1 вид, Совоподобни (*Strigiformes*) - 3 вида, Бързолетоподбни (*Apodiformes*) - 1 вид, Кукувицоподобни (*Cuculiformes*) - 1 вид, Кълвачоподобни (*Piciformes*) - 4 вида,

Врабчоподобни (*Passeriformes*) - 45 вида. Видовете птици с определен природозащитен статус са както следва: глациален реликт – 1 вид; защитени видове по ЗБР - 58 вида; в Червената книга на България - 6 вида; в приложенията на Бернската конвенция - 60 вида; в приложенията на Бонската конвенция фигурират 18 вида; в CITES са 6 вида; в Директива за птиците на ЕС са 6 вида и в Emerald са включени 6 вида.

Приоритетни за опазване видове:

- Лещарка (*Tetrastes bonasia*) Видът се среща на места в защитената местност. Включен е в Червената книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Популациите му в страната са изолирани, ареалът е разкъсан, видът е застрашен от браконьерство. Предпочита смесените горски участъци с богат подлес. Особено важно за него е запазването на подлеса на гората, на горските плодове и липсата на безпокойство по време на гнездовия период (март- август).

- Глухар (*Tetrao urogallus*) Видът се среща в защитената местност. Включен е в Червената книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Популациите му в страната са изолирани, ареалът е разкъсан, видът е застрашен от браконьерство. Особено важно за него е запазването на подлеса на гората, на горските плодове и липсата на безпокойство по време на гнездовия период (март – август).

- Черен кълвач (*Dryocopus martius*) Видът е представен с около 2-3 двойки на територията на защитената местност. Силно зависим от наличието на стари, съхнещи дървета, където гнезди и се храни. Наличието му, до голяма степен определя и присъствието на пернатоногата кукумявка, тъй като тя гнезди приоритетно в изградени от него хралупи. Има сравнително ниска численост в цялата страна и е включен в Червената книга на България.

- Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*) – В защитената местност гнезди 1 двойка от този вид. Видът е застрашен в европейски и национален мащаб. За опазването му от изключително значение е опазването на старите, хралупести, съхнещи дървета, където вида единствено гнезди.

Пропуски в познанията

- Необходимо е допълнително търсене на трипръстия кълвач (*Picoides tridactylus*), които възможно се среща в защитената местност. Местообитанията в защитената местност на места са подходящи за този вид с голямо консервационно значение.

- Необходимо е допълнително търсене на врабчовата кукумявка (*Glaucidium passerinum*) и горския бекас (*Scolopax rusticola*), които възможно се срещат в защитената местност, но периодите в който могат да бъдат регистрирани са само ранна пролет и през есента.

- Необходимо е изучаването на мигриращите през района птици, включително и евентуалното наличие на мигриращи водолюбивы птици привлечени от водите на яз. Широка поляна.

1.14.4. Бозайници

■ Защитена местност „Широка поляна”

Клас Бозайници са представени от 30 вида, обединени в следните разрези - разред Насекомоядни (*Insectivora*) - 7 вида; разред Прилепи (*Chiroptera*) - 2 вида; разред Зайцеподобни (*Lagomorpha*) - 1 вид; разред Гризачи (*Rodentia*) - 9 вида; разред Чифтокопитни (*Artiodactyla*) – 2 вида; разред Хищници (*Carnivora*) – 8 вида. Възможно е и срещането на благородния елен, който обитава в съседни територии, но не беше установен при настоящото изследване. Природозащитния статус на бозайниците е следния: защитени по ЗБР - 9 вида; включени в Червената книга на България - 3 вида;

включени в приложенията на Бернската конвенция – 20 вида; в Червения списък на IUCN - 5 вида; в CITES – 3 вида; в приложенията на Бонската конвенция – 2 вида; в Директива 92/43 - 7 вида и в Emerald - 6 вида.

Приоритетни видове (групи) за опазване:

- Прилепи (разред *Chiroptera*) - защитени от ЗБР, поради ниската си численост и специфични изисквания към местообитанието (предимно хралупообитаващи) техните популации са силно уязвими. Наличието на стари, хралупати дървета в ЗМ е от много важно значение за опазването на тези видове.
- Лешников сънливец (*Muscardinus avellanarius*) - Видът е защитен по ЗБР и включен в Червения списък на IUCN. Рядко срещащ се в цялата страна, с ниска численост.
- Сърна (*Capreolus capreolus*) – Среща се сравнително често, в района на защитената местност обитават 7-10 животни. Важен вид за опазване предвид сериозното намаление на числеността му в национален мащаб през последните години.
- Мечка (*Ursus arctos*) - Единични животни обитават североизточните части на ЗМ. Видът е малоброен у нас, световно застрашен, уязвим към засилено човешко присъствие, включен в Червената книга на България.
- Дива котка (*Felis silvestris*) - Единични животни преминават и вероятно през размножителния период обитават ЗМ.
- Вълк (*Canis lupus*) – Видът преминава през ЗМ. Като цяло числеността му е ниска в региона.
- Златка (*Martes martes*) – Много рядък и малочислен вид в страната, застрашен от изчезване в България и Европа. Включен в Червената книга на България, в Бернската конвенция, Директива 92/43 и Emerald. Силно уязвим при промяна на местообитанието – извеждане на всякакви видове сечи, намаляване на старите, хралупати и изсъхнали вековни дървета и човешко присъствие. Видът е индикаторен за стари гори.

Пропуски в познанията:

- Да се проучи прилепната фауна на ЗМ. Включените в този доклад видове са установявани в подобни територии в близост до ЗМ в Западни Родопи, но тяхното потвърждаване е наложително със специално проучване.
- Да се проучи детайлно фауната на дребните бозайници в района
- Да се изследва числеността и лимитиращите фактори за разпространението на златката (*Martes martes*)

■ Защитена местност „Кавал тепе”

Клас Бозайници са представени от 29 вида, обединени в следните разреди - разред Насекомоядни (*Insectivora*) - 7 вида; разред Прилепи (*Chiroptera*) - 2 вида; разред Зайцеподобни (*Lagomorpha*) - 1 вид; разред Гризачи (*Rodentia*) - 9 вида; разред Чифтокопитни (*Artiodactyla*) – 2 вида; разред Хищници (*Carnivora*) – 8 вида. Възможно е и срещането на благородния елен, който обитава в съседни територии, но не беше установен при настоящото изследване. Природозащитния статус на бозайниците е следния: глациален реликт – 1 вид; защитени по ЗБР - 9 вида; включени в Червената книга на България - 3 вида; включени в приложенията на Бернската конвенция – 20 вида; в Червения списък на IUCN - 5 вида; в CITES – 3 вида; в приложенията на Бонската конвенция – 2 вида; в Директива 92/43 - 7 вида и в Emerald - 6 вида.

Приоритетни видове (групи) за опазване:

- Прилепи (разред *Chiroptera*) - защитени от ЗБР, поради ниската си численост и специфични изисквания към местообитанието (предимно хралупообитаващи) техните популации са силно уязвими. Наличието на стари, хралупати дървета в ЗМ е от много важно значение за опазването на тези видове.

- Лешников сънливец (*Muscardinus avellanarius*) - Видът е защитен по ЗБР и включен в Червения списък на IUCN. Рядко срещащ се в цялата страна, с ниска численост.
- Сърна (*Capreolus capreolus*) – Среща се сравнително често, в района на защитената местност обитава малка група. Важен вид за опазване предвид сериозното намаление на числеността му в национален мащаб през последните години.
- Мечка (*Ursus arctos*) - Единични животни преминават през ЗМ. Видът е малоброен у нас, световно застрашен, уязвим към засилено човешко присъствие, включен в Червената книга на България.
- Дива котка (*Felis silvestris*) - Единични животни обитават ЗМ.
- Вълк (*Canis lupus*) – Видът преминава през ЗМ. Като цяло числеността му е ниска в региона.
- Златка (*Martes martes*) – Много рядък и малочислен вид в страната, застрашен от изчезване в България и Европа. Включен в Червената книга на България, в Бернската конвенция, Директива 92/43 и Emerald. Силно уязвим при промяна на местообитанието – извеждане на всякакви видове сечи, намаляване на старите, хралупати и изсъхнали вековни дървета и човешко присъствие. Видът е индикаторен за стари гори.

Пропуски в познанията:

- Да се проучи прилепната фауна на ЗМ. Включените в този доклад видове са установявани в подобни територии в близост до ЗМ, но тяхното потвърждаване е наложително със специално проучване.
- Да се проучи детайлно фауната на дребните бозайници в района
- Да се изследва числеността и лимитиращите фактори за разпространението на златката (*Martes martes*)

■ Защитена местност „Слънчева поляна”

Клас Бозайници са представени от 24 вида, обединени в следните разреди - разред Насекомоядни (*Insectivora*) - 7 вида; разред Прилепи (*Chiroptera*) - 2 вида; разред Зайцеподобни (*Lagomorpha*) - 1 вид; разред Гризачи (*Rodentia*) - 7 вида; разред Чифтокопитни (*Artiodactyla*) – 2 вида; разред Хищници (*Carnivora*) – 5 вида. Възможно е и срещането на благородния елен, който обитава в съседни територии, но не беше установен при настоящото изследване. Природозащитния статус на бозайниците е следния: защитени по ЗБР - 7 вида; включени в Червената книга на България - 2 вида; включени в приложенията на Бернската конвенция – 20 вида; в Червения списък на IUCN – 4 вида; в CITES – 3 вида; в приложенията на Бонската конвенция – 2 вида; в Директива 92/43 - 6 вида и в Emerald - 5 вида.

Приоритетни видове (групи) за опазване:

- Прилепи (разред *Chiroptera*) - защитени от ЗБР, поради ниската си численост и специфични изисквания към местообитанието (предимно хралупообитаващи) техните популации са силно уязвими. Наличието на стари, хралупати дървета в ЗМ е от много важно значение за опазването на тези видове.
- Лешников сънливец (*Muscardinus avellanarius*) - Видът е защитен по ЗБР и включен в Червения списък на IUCN. Рядко срещащ се в цялата страна, с ниска численост.
- Сърна (*Capreolus capreolus*) – Среща се сравнително често, в района на защитената местност обитава малка група. Важен вид за опазване предвид сериозното намаление на числеността му в национален мащаб през последните години.
- Мечка (*Ursus arctos*) - Единични животни преминават през ЗМ. Видът е малоброен у нас, световно застрашен, уязвим към засилено човешко присъствие, включен в Червената книга на България.
- Дива котка (*Felis silvestris*) - Единични животни обитават ЗМ.

- Вълк (*Canis lupus*) – Видът преминава през ЗМ. Като цяло числеността му е ниска в региона.

Пропуски в познанията:

- Да се проучи детайлно фауната на дребните бозайници в района.

▪ Защитена местност „Студената чучурка”

Клас Бозайници са представени от 28 вида, обединени в следните разреди - разред Насекомоядни (*Insectivora*) - 7 вида; разред Прилепи (*Chiroptera*) - 2 вида; разред Зайцеподобни (*Lagomorpha*) - 1 вид; разред Гризачи (*Rodentia*) - 8 вида; разред Чифтокопитни (*Artiodactyla*) – 2 вида; разред Хищници (*Carnivora*) – 8 вида. Възможно е и срещането на благородния елен, който обитава в съседни територии, но не беше установен при настоящото изследване. Природозащитния статус на бозайниците е следния: защитени по ЗБР - 9 вида; включени в Червената книга на България - 3 вида; включени в приложенията на Бернската конвенция – 19 вида; в Червения списък на IUCN – 4 вида; в CITES – 3 вида; в приложенията на Бонската конвенция – 2 вида; в Директива 92/43 - 7 вида и в Emerald - 6 вида.

Приоритетни видове (групи) за опазване:

- Прилепи (разред *Chiroptera*) - защитени от ЗБР, поради ниската си численост и специфични изисквания към местообитанието (предимно хралупообитаващи) техните популации са силно уязвими. Наличието на стари, хралупати дървета в ЗМ е от много важно значение за опазването на тези видове.
- Лешников сънливец (*Muscardinus avellanarius*) - Видът е защитен по ЗБР и включен в Червения списък на IUCN. Рядко срещащ се в цялата страна, с ниска численост.
- Сърна (*Capreolus capreolus*) – Среща се сравнително често, в района на защитената местност обитава малка група. Важен вид за опазване предвид сериозното намаление на числеността му в национален мащаб през последните години.
- Мечка (*Ursus arctos*) - Единични животни преминават през ЗМ. Видът е малоброен у нас, световно застрашен, уязвим към засилено човешко присъствие, включен в Червената книга на България.
- Дива котка (*Felis silvestris*) - Единични животни се серцат в ЗМ.
- Вълк (*Canis lupus*) – Видът преминава през ЗМ. Като цяло числеността му е ниска в района.
- Златка (*Martes martes*) – Много рядък и малочислен вид в страната, застрашен от изчезване в България и Европа. Включен в Червената книга на България, в Бернската конвенция, Директива 92/43 и Emerald. Силно уязвим при промяна на местообитанието – извеждане на всякакви видове сечи, намаляване на старите, хралупати и изсъхнали вековни дървета и човешко присъствие. Видът е индикаторен за стари гори.

Пропуски в познанията:

- Да се проучи прилепната фауна на ЗМ. Включените в този доклад видове са установявани в подобни територии в близост до ЗМ, но тяхното потвърждаване е наложително със специално проучване.
- Да се проучи детайлно фауната на дребните бозайници в района

В СВИТЪК Приложения, Приложения 12, 13,14 и 15 представят видов състав на фауната в ЗМ и природозащитен статус на видовете.

КУЛТУРНА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.15. ПОЛЗВАНЕ НА ОБЕКТА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ

Защитените територии, около язовир „Широка поляна“, се използват предимно за къмпингуване, рекреация, спорт и туризъм. В ЗМ „Слънчева поляна“ има редица ведомствени почивни бази и частни вили. В целия комплекс има три семейства, които са постоянно пребиваващи.

Основно занимание на туристите е риболовът и събирането на гъби и горски плодове.

Дейности със стопанска цел са: събиране на гъби и горски плодове и предаването им на изкупвателни пунктове; добив на сено в ограничени количества.

1.15.1. Техническа инфраструктура, застроени площи и сгради

Електрификация, водоснабдяване (две водохващания от един основен водоизточник) и канализация (септични ями) има само на територията на ЗМ „Слънчева поляна“. Там се намират и няколко възможни места за отсядане. Територията не е телефонизирана, а от мобилните оператори само Глобул има покритие.

На територията на защитените местности се преплитат правата и задълженията на община Батак и ДДС „Широка поляна“ и НЕК – „Язовири и каскади“. Основен проблем е поддръжката на пътищата, горските пътища и извозването на боклука. Областният управител пък, по закон, определя режима на ползване на язовира.

Язовир Широка поляна се намира на път II-37 свързващ гр. Батак с гр. Доспат, който е второкласен до разклона за язовир Батак, след което преминава в третокласен. Отсечката Батак – Доспат не е в добро състояние и е сравнително тесен, а по настилката има дупки. Това е път с висока концентрация на ПТП.

Достъпът до защитените територии е възможен от всяка една точка на пътя, който обхожда язовир Широка поляна. Това е път категория „други“ и освен от туристите, се използва от тежкотоварни камиони извозващи трупи от прилежащите територии и от тежката ремонтна техника на „Язовири и каскади“. Пътят е почвен и е в изключително лошо състояние, главно поради липсата на адекватна поддръжка и тежкотоварната техника, която преминава от там.

Паркинг има единствено край почивните бази, които се намират в ЗМ „Слънчева поляна“. На всички други места туристите паркират между дърветата, в непосредствена близост до мястото, което са избрали за къмпингуване или риболов.

Специално обозначени пешеходни туристически пътеки няма, хората ползват горския път за разходка.

На язовир „Широка поляна“ има търговски обекти – магазин, щанд за зеленчуци и ресторант (кръчма). Те се намират на пътя Батак – Доспат. Места за отсядане, почивка и развлечения няма. В ЗМ „Слънчева поляна“ има множество ведомствени почивни бази, които подлежат на приватизиране. Има и много частни вили.

1.15.2. Горско стопанство

По данни на ДДС „Широка поляна“ в ЗМ и горския фонд са констатирани следните нарушения:

- 2000 г. - няма
- 2001 г. – незаконна сеч – 1

- 2002 г. - риболов – 5; строителство – 1; сеч – 1
- 2003 г. – риболов – 4;
- 2004 г. – риболов – 4;
- 2005 г. – няма;
- 2006 г. – риболов -1

Количествени показатели и динамика на горскостопанските дейности за периода 1998 – 2005 година

Съгласно лесоустройствения проект на ДЛ “Широка поляна”, в насаждения на територията на защитените местности са предвидени мероприятия, които трябва да съчетават две цели, съответно запазване на ландшафтната стойност на горите и добив на дървесина.

▪ **Защитена местност „Широка поляна”**

За територията на ЗМ в действащия лесоустройствен проект е предвидено извеждане на възобновителни и отгледни сечи, както и мероприятия за залесяване и подпомагане на възобновяването. В зрелите насаждения на площ 15.9 ха са планирани постепенна и групово-постепенна сечи с очакван общ добив от 2480 куб. м. Отгледни сечи са предвидени основно в горски култури на площ 5.9 ха, като очаквания добив на дървесина е 65 куб. м (табл.20).

Залесителни мероприятия и подпомагане на естественото възобновяване са планирани в зрели невъзобновени насаждения, насаждения с изведени възобновителни сечи в които няма достатъчно възобновяване, както и нови залесявания на площ 20.3 ха.

Таблица 21 Планирани мероприятия за периода 1999 – 2007 и проведени мероприятия за периода 1999 - 2005

Лесовъдско мероприятие	Площ ха	Планиран добив на дървесина, м ³	Добита дървесина, м ³
Възобновителни сечи:	15.9	2480	1853
Постепенна сеч	7.0	820	1203
Групово-постепенна	8.9	1660	650
Отгледни сечи:	5.9	65	360
Прочистка	0.2		
Прореждане	5.7	65	360
Залесяване	3.9		1.8 ха
Ново залесяване	0.6		
Презалесяване	1.5		
Попълване на редени	1.8		
Подпомагане на възобновяването	16.4		
Непланирани мероприятия			704
Гола сеч			162
Гола сеч на тесни ивици			90
Направа на просека			60
Санитарна сеч			392
Общо:		2545	2917

Резултатите от изпълнението показват, че планираните сечи се изпълняват регулярно, като до края на 2005 от възобновителните сечи на територията на ЗМ са добити 1853 куб. м дървесина. Добивът на дървесина от отгледни сечи е 360 куб. м.

Голям е процентът на непланираните сечи. През ревизионния период са проведени различни вариации на голите сечи, както и санитарни сечи. Общия добив на дървесина от тези мероприятия е 704 куб.м.

Залесителни мероприятия са извършени на площ от 1,8 ха.

Таблица 22 Годишни добиви на дървесина за периода 1998 – 2005

Година	Добита дървесина, м ³
1999	1203
2000	132
2001	70
2002	40
2003	522
2004	740
2005	210
Общо:	2917

Резултатите показват, че всяка година се реализира някакво ползване на територията на ЗМ. Така например през 1999 са изведени само постепенни възобновителни сечи. За периода 2000 – 2002 са водени основно санитарни сечи и е направена просека. През периода 2003 – 2005 са проведени възобновителни, голи, отгледни и санитарни сечи.

▪ **Защитена местност „Кавал тепе”**

За територията на ЗМ в действащия лесоустройствен проект е предвидено извеждане на възобновителни и отгледни сечи, както и мероприятия за залесяване и подпомагане на възобновяването. В зрелите насаждения на площ 15.1 ха са планирани постепенна и групово-постепенни сечи с очакван общ добив от 2010 куб. м. Отгледни сечи са предвидени основно в горски култури на площ 4.7 ха, като очаквания добив на дървесина е 40 куб. м (табл.22).

Мероприятия за подпомагане на естественото възобновяване са планирани в зрели невъзобновени насаждения, насаждения с изведени възобновителни сечи в които няма достатъчно възобновяване на площ 16.4 ха.

Таблица 23 Планирани мероприятия за периода 1999 – 2007 г. и проведени мероприятия за периода 1999 – 2005 г.

Лесовъдско мероприятие	Площ ха	Планиран добив на дървесина, м ³	Добита дървесина, м ³
Възобновителни сечи:	15.1	2010	4109
Постепенна сеч	9.6	1440	3539
Групово-постепенна	5.5	570	570
Отгледни сечи:	4.7	40	330
Прочистка	0.2		20
Прореждане	4.5	40	310
Селекционни сечи	5.3	310	96
Подпомагане на естественото възобновяване	16.4		
Непланирани мероприятия			180
Санитарна сеч			180
Общо:			4715

Резултатите от изпълнението показват, че планираните сечи се изпълняват регулярно, като до края на 2005 от възобновителните сечи на територията на ЗМ са добити 4109 куб. м дървесина. Добивът на дървесина от отгледни сечи е 330 куб. м. В две насаждения за семепроизводство са изведени селекционни сечи при което са получени 96 куб.м. През ревизионния период са проведени непланираните санитарни сечи, като общия добив на дървесина е 180 куб.м. Залесявания са реализирани на площ от 51 ха.

Таблица 24 Годишни добиви на дървесина за периода 1998 – 2005 г.

Година	Добита дървесина, м ³
1999	1465
2000	90
2002	80
2003	2180
2004	840
2005	60
Общо:	4715

Резултатите показват, че почти всяка година се реализира някакво ползване на територията на ЗМ.

▪ **Защитена местност „Слънчева поляна”**

За територията на ЗМ в действащия лесоустройствен проект е предвидено извеждане на отгледни сечи, както и мероприятия за залесяване и подпомагане на възобновяването. Отгледна сеч са предвидена в горска култура на площ 0.2 ха, като очаквания добив на дървесина е 5 куб. м (табл. 24).

Залесителни мероприятия и подпомагане на естественото възобновяване са планирани в зрели невъзобновени насаждения, насаждения с изведени възобновителни сечи в които няма достатъчно възобновяване, както и нови залесявания на площ 11.6 ха.

Таблица 25 Планирани мероприятия за периода 1999 – 2007 г. и проведени мероприятия за периода 1999 – 2005 г.

Лесовъдско мероприятие	Площ ха	Планиран добив на дървесина, м ³	Добита дървесина, м ³
Отгледни сечи:	5.9	5	
Прореждане	0.2	5	
Залесяване	1.4		
Попълване на редини	1.4		
Подпомагане на възобновяването	10.2		
Непланирани мероприятия			80
Санитарна сеч			80
Общо:		5	80

Резултатите показват, че планираните сечи не са изпълнени за периода 1999 – 2005 година.

Добивът основно се формира от непланирани сечи. През ревизионния период са проведени санитарни сечи, като общия добив на дървесина 80 куб.м.

Не са провеждани залесителни мероприятия.

На територията на ЗМ сечи са извеждани само през 2000 (санитарна 40 куб.м) и 2005 г. (санитарна 40 куб.м).

▪ **Защитена местност „Студената чучурка”**

За територията на ЗМ в действащия лесоустройствен проект е предвидено извеждане на възобновителни и отгледни сечи, както и мероприятия за залесяване и подпомагане на възобновяването. В зрелите насаждения на площ 2.1 ха е планирана постепенна сеч с очакван общ добив от 340 куб. м. Отгледни сечи са предвидени основно в горски култури от бял бор на площ 6.4 ха, като очаквания добив на дървесина е 220 куб. м (табл.25).

Залесителни мероприятия и подпомагане на естественото възобновяване са планирани в зрели невъзобновени насаждения и насаждения с изведени възобновителни сечи в които няма достатъчно възобновяване на площ 4.8 ха.

Таблица 26 Планирани мероприятия за периода 1999 – 2007 г. и проведени мероприятия за периода 1999 – 2005 г.

Лесовъдско мероприятие	Площ ха	Планиран добив на дървесина, м ³	Добита дървесина, м ³
Възобновителни сечи:	2.1	340	470
Постепенна сеч	2.1	340	470
Отгледни сечи:	6.4	220	50
Прореждане	6.4	220	50
Залесяване	2.9		0.9 ха
Попълване на редина	2.9		
Подпомагане на възобновяването	1.9		
Общо:		560	520

Резултатите от изпълнението показват, че планираните сечи се изпълняват регулярно, като до края на 2005 от възобновителните сечи на територията на ЗМ са добити 470 куб. м дървесина. Добивът на дървесина от отгледни сечи е 50 куб. м.

На площ от 0.9 ха са проведени попълване на редина и подпомагане на възобновяването.

Резултатите показват, че ползване на територията на ЗМ има само през 2003, когато са изведени постепенна възобновителна сеч и прореждане. Възобновителната сеч е последвана от залесяване на част от сечището със смърч.

Пожари

На територията на четирите защитени местности не са регистрирани пожари през изминалия ревизионен период.

1.15.3. Лов и събиране на природни продукти

В близост до магазина се организира изкупвателен пункт за гъби и боровинки. Лятно време около язовира има големи групи от роми, които събират НДГП за да ги предадат.

Данните касаят защитените местности и прилежащите територии – описани са в т. 1.16.3.

1.15.4. Туризъм, рекреация, спорт, услуги

Защитените територии около язовир Широка поляна се използват предимно за къмпингуване, рекреация, спорт и туризъм. Всяка година те се посещават от около 300 до 500 туристи, предимно от Пловдивска, Пазарджишка и Софийска област. Повечето туристи идват неорганизирано, но има и фирми, които предлагат туристически услуги – гребни походи, скаутски лагери за деца и други.

Основно занимание на туристите е риболовът и събирането на гъби и горски плодове.

Къмпингуващите на палатка са съсредоточени около ЗМ „Широка поляна“, като най-много туристи има през месеците юли и август, както и през уикендите.

На територията на защитените местности и около тях не се предлагат туристически услуги, с изключение на почивните бази в „Слънчева поляна“, но редица тур-операторски фирми включват язовир Широка поляна в предлаганите от тях туристически маршрути, гребни походи, зелени училища, скаутски лагери и други. Информация за тези услуги може да се намери на интернет, макар и в ограничено количество.

1.15.5. Информираност на обществеността

В периода 7-9 август 2006 г. бяха проведени теренни проучвания с цел оценка на информираността на обществеността за защитените територии и отношението на местното население. Бяха направени следните изводи:

Проблеми:

- Извозване на боклука

Община Батак има график за извозване на отпадъците, но явно среща трудности с извозването на боклука от района на ЗТ. Металните контейнери се крадат, поставени са циментови тръби, но натрупания около тях боклук не се изнася редовно. По данни на местните хора, боклука се извозва в края на летния сезон. Купища боклук са струпани в непосредствена близост до пътя, там където е магазина, ресторанта и има най-много палатки. Торбите с боклук се разкъсват от бездомните кучета наоколо и поляната край пътя прилича на бунище.

Купища с торби боклук има и до крайпътните чешми. В язовира се забелязват плувачи шишета и други отпадъци.

- Инфраструктура

През четирите защитени местности преминава 13 км черен път, който е в лошо състояние и се използва както от туристите, така и от тежка техника извозваща трупи. Ремонт на пътя беше една от основните препоръки и желание на туристите, както и изграждане на колоездачни и пешеходни пътеки и други туристически забавления.

Около язовир Широка поляна няма покритие с мобилни телефонни мрежи, с изключение на Глобул, но и той е непостоянен.

- Изоставени сгради и съоръжения

На територията на ЗМ „Широка поляна“ се намират множество постройки, повечето от които са пустеещи и се рушат. Те са построени преди обявяването на защитената местност и са общински или ведомствени. Все по-голям е интересът за тяхното изкупуване, както и към узаконяване на незаконните постройки.

В ЗМ „Слънчева поляна“ също има голям сграден фонд.

Очаквания и препоръки

- Редовно извозване на боклука
- Да се изгради място за къмпинг с тоалетни, душ и всички останали удобства;
- Да се построят и поддържат колоездачни и пешеходни маршрути, еко пътеки и други спортни съоръжения;
- Да се поддържа пътя около язовира в добро състояние;
- Ниската цена на престоя е една от положителните страни на къмпингуването и почивката край язовир Широка поляна. Хората са готови да платят такса, но минимална;

РИОСВ Пазарджик има редица образователни проекти и програми, както и информационни материали. Те включват:

- Разработване на „зелени пакети“ – 22 броя (цена 45 евро)
- Честване на 5 юни – световен ден за опазване на околната среда; в община Брацигово е проведен конкурс за есе под надслов „Биоразнообразието е живот“ и конкурс за ученически проекти за защитени територии
- Презентация за училища – съвместно с БДЗП и Института по зоология – БАН – за опазване на малкия корморан, лалугера и сухоземната костенурка.
- Съвместен план с РСПАБ и местното население, което има земи в защитени територии, за опазване на горите и земите от пожари. Организиран се:
- Среци с ромски лидери на община Пещера
- Детски екскурзии

За съжаление нито една от тези дейности не е достигнала до община Батак. Това отчасти може да се дължи на пасивната позиция на общинския еколог.

ДДС „Широка поляна“ провежда кампания за опазване на горите от пожари.

1.16. НАСТОЯЩО ПОЛЗВАНЕ НА ПРИЛЕЖАЩИТЕ ТЕРИТОРИИ

1.16.1. Население и демографска характеристика на прилежащите територии

В община Батак има три населени места: гр. Батак, с. Нова махала и с. Фотиново.

Населено място	Население	
	Брой жители	% спрямо общата численост в общината
гр. Батак	3 625	51,10
с. Нова махала	2 645	37,29
с. Фотиново	824	11,61
Всичко в Община Батак	7 094	100,00

Община Батак има население, наброяващо 7094 жители към края на 2004 год. От тях 3517 са мъже и 3577 – жени. Предвид големината на общинската територия, средната гъстота на постоянно пребиваващите жители е 10,48 души/кв. км. В сравнение с данните от преброяването през 2002 год. спрямо преброяването от 1995 год. се вижда, че към момента населението в общината е намаляло с 336 жители или с 4,5%.

Анализите сочат, че отрицателния прираст в Община Батак се дължи на намаляване на дела на градското население. Не така стои въпросът с числеността на жителите на двете села – Нова махала и Фотиново. При тях се наблюдава лек ръст на населението спрямо предишния отчетен период. Така, към 2004 год. населението на село Нова махала наброява общо 2645 души при 2600 души през 1995 год., а населението на село Фотиново 824 души при 730 души през 1995 год.

Причините за демографския спад в общинския град са предимно икономически. Те са свързани със слабото промишлено и селскостопанско развитие на общината и настъпилите миграционни процеси (изселване на групи хора в по-урбанизирани и по-развити в икономическо отношение територии на региона и страната). Разбира се, причина за това е донякъде и географското положение и затруднената комуникативност с други много по-развити селища – особено през зимата.

Отрицателния естествен прираст, както и отрицателния механичен прираст на населението в Община Батак неминуемо се отразяват върху темповете на социално-икономическото развитие на района. Увеличава се относителния дял на населението в нетрудоспособна възраст. Процентът на безработица продължава да е висок – 25%.

Предвид съществуващата инфраструктура броя на туристите в района на „Язовир Батак“ все още е относително най-голям в сравнение с останалите курортни местности в общината. Броят на курортистите там се движи в граници 6500 до 7000 души годишно, докато в останалите курортни местности броя на приходящите по време на сезона и в почивните дни не надхвърля 300 до 500 души годишно.

Промисленото производство е съсредоточено предимно в областта на лесовъдството, дивечовъдството, дърводобива и дървопреработката. Наличието на множество язовири, включени в енергийната система на страната, определя другия основен клон от индустриалното развитие на общината – енергетиката.

Със значително по-бързи темпове през последните няколко години се развива строителният отрасъл, който намира все по-широко приложение в подобряване на инфраструктурата на селищата и курортните обекти на територията на общината.

1.16.2. Горско стопанство

Горите заемат основна част от територията на Община Батак – около 83,24 % от цялата ѝ площ. Те представляват 23 % от горския фонд на област Пазарджик.

Управлението на дейностите, свързани с този основен ресурс, се осъществяват от Държавно лесничейство Батак – гр. Батак. Функциите му обхващат организацията, координацията и контрола на дейностите по възпроизводството, ползване и опазване на горския фонд.

Общата залесена площ на горите в общината е 54 520,4 хектара. Около 92,4 % от нея представляват иглолистните гори (смърч, бял бор и ела) и само 7,6 % се падат на широколистните гори (бук, зимен бук, дъб и др.).

В съответствие с лесоустройствените проекти средногодишно върху територията на Община Батак се залесяват около 1900 дка.

Съгласно лесоустройствения проект на ДЛ „Широка поляна“ горите на територията на защитените местности изпълняват две основни функции – защитна (200 м покрай язовир) и рекреационна. Предвидените дейности са описани в т. 1.15.2.

1.16.3. Лов, риболов

Таблица 27 Динамика на дивеча

Вид	Общо 2002	Общо 2003	Общо 2004	Общо 2005	Общо 2006	Динамика
Благороден елен	36	28	30	38	40	
Сърна	76	151	145	146	149	
Дива свиня	45	59	56	63	71	
Дива козя	61	64	49	48	43	
Глухар	158	116	114	114	114	
Мечка	14	11	11	11	10	
Заек	75	82				
Кеклик						
Яребица						
Вълк	12	9	9	5	2	
Скитащи кучета	4					
Лисица			22	20	18	

Таблица 28 Събиране на природни продукти

НДГП	2002		2003		2004		2005	
	Колич.	лева	Колич.	лева	Колич.	лева	Колич.	лева
Елхи	-		653	1205	4386	10091	1066	2057
Сено	6 т.	130	10 т	225	1 т	143		
Гъби	7950 кг	1749	5200 кг	1345	39064	8924	12191	2682

Няма глоби за НДГП.

Природните дадености предлагат добри възможности за добив на диворастящи гъби и билки от екологично чистите местности.

Петте язовира разположени на територията на Община Батак, са зарибени. В тях се отглеждат пъстърва, бяла риба, кефал и черна мряна. Рибовъдната дейност се провежда от различни фирми.

1.16.4. Туризъм, рекреация, спорт, услуги

Предвид съществуващата инфраструктура броя на туристите в района на „Язовир Батак“ все още е относително най-голям в сравнение с останалите курортни местности в общината. Броят на курортистите там се движи в граници 6500 до 7000 души годишно, докато в останалите курортни местности броя на приходящите по време на сезона и в почивните дни не надхвърля 300 до 500 души годишно.

Стратегическа цел за развитието на община Батак за периода 2007 – 2013 г. е: „Превръщане на туризма във водещ отрасъл на общинската икономика, чрез създаване на неповторими условия за активен отдих, развитие на зимните и водните спортове, алтернативен туризъм, планинско земеделие и рибовъдство“.

Общинският план за развитие на община Батак предвижда следните приоритетни дейности в сферата на туризма:

- Изграждане на къмпинги и изградени санитарни възли, душове и битова сграда към него;
- Изграждане на съвременен кей за лодки и яхти;
- Създаване на атрактивни площадки около язовирите за спортен риболов, съвместно с държавните лесничества;
- Създаване на паркинги;
- Изграждане и възстановяване на вътрешни пътища и алеи;
- Изграждане на поне два броя пречиствателни станции на отпадните води – единият за гр. Батак и другия за курорт „Язовир Батак“;
- Да се подобрят заслоните определени за автоспирки;
- Да се използват максимално възможностите на културно – историческия туризъм;
- Изготвяне на единен общински план за маркетинг и реклама на туристическия продукт и възможностите му за развитието в общината;
- Популяризиране на Баташка планина, чрез възраждане на пешеходния туризъм, главно сред младежите;
- Изграждане на проектирания в края на 80-те години на ски-лифт до Баташка планина (Калъч борум);

- Възстановяване на хижа „Техеран“;
- Съвместна разработка на проект с община Девин за свързване на двете общини на пътя Фотиново-Лсичево-Селча-Девин;
- Изграждане база за посрещане на туристи в гр. Батак – Туристическа спалня „Коларова къща“. Обзавеждане на същата – категоризиране;
- Маркиране на нови и популяризиране на старите туристически пътеки, маркирането им на терена и нанасянето им на туристически карти ,брошури и табели;
- Подготовка на кадри – планински водачи, зимен и летен профил, във планинска школа „Мальовица“ към БТС;
- Изграждане на клубове по пешеходен, велосипеден, воден, пещерен туризъм и др.;
- Привличането на подготвени планински водачи от по – старото поколение отново в редиците на туристическото дружество „Батьовци“.

През 2005 г. е изготвен план за многофункционално ползване на горите на територията на община Батак. В този план има предвидени редица дейности с пряк ефект върху управлението на защитените територии. Изчерпателен списък е приложен в *Приложение 16*.

1.17. КУЛТУРНО – ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

Културното и историческо наследство (КИН) е основна предпоставка и ресурс за развитие на познавателния туризъм, който придобива все по-голяма популярност. В настоящия План са описани онези обекти на КИН в община Батак, които в съчетание с специфичните природни дадености могат да окажат съществено влияние върху устойчивото развитие на района.

Културното наследство на Община Батак включва:

- Паметници на културата: стотици археологически паметници – пътища, светилища, некрополи, селища, укрепления, калена и кули, църквища и манастири на територията на Община Батак. Като особено интересни можем да посочим паметниците „Латинска Богородица“ 13 – 15ти век, Бялата църква 6 век, в м. Картела, Римски мост „Кемера“, манастирски комплекс „Църковен рид“ 6 – 8 век, край с. Нова махала, тракийско светилище Звек в м. Дженовца, средновековна църква и селище в м. Дженовца и пр.;
- Специфични пейзажи;
- Ценни традиции;
- Селски и градски бит;
- Етнография фолклор и кухня;
- Исторически музей: един от най-посещаваните музеи в нашата страна. Годишно са регистрирани близо 30 000 посещения в музейните обекти. Той е включен в Националното движение „100 национални туристически обекти“ под № 38.

1.18. ЛАНДШАФТ

Ландшафтна зона – Осоговско – Родопска зона (зона IV)

Ландшафтна област – Западнородопска област (област 3)

Ландшафтна подобласт – Баташко - Дъбрашка подобласт

Баташко-Дъбрашката подобласт се простира на запад от долината на р.Въча. Релефът ѝ е съчетание от разнопосочните плоски ридове - Баташкия, Дъбрашкия, Алабак и Къркария и конфигурацията на Баташката, Чепинската, Доспатската и Девинската котловина. В обсега на този сложен орографско-котловинен комплекс и долинен лабиринт доминира заобленото гърбище на Баташкия рид. Върху него се открояват корпусите на в. Голяма Сютка (2186 м.) и Баташки Снежник (2082 м.). Сложната и дълбока долинна мрежа на Баташко-Дъбрашката подобласт се отводнява от множество приточни артерии на Марица, Въча и Места.

Отличителна характеристика на ландшафта е язовир Широка поляна, който е част от Баташкия водносилов път.

Видове ландшафт:

- Горски ландшафти - Горски иглолистни ландшафти на гори с естествен произход и горски иглолистни ландшафти на гори с изкуствен произход;
- Ливадни ландшафти представени от планински сенокосни ливади, вторични;
- Аквални ландшафти представени от язовир Широка поляна и притоците му;
- Антропогенни ландшафти – включват ландшафти на застроени площи и линейни обекти на техническа инфраструктура.

1.18.2. Естетически качества

Понятието "ландшафтна картина" означава външния облик на природата и ландшафта, който се възприема от хората. То включва всички човешки осмислени възприятия от природата. Този облик е възловият момент при визуалния обхват, особено при възприемането на големи пространства. В това понятие се включват също разнообразие, индивидуалност и красота в природата и ландшафта, които са съществен фактор за осигуряване на продължително въздействие върху хората при техния отдих.

Обликът на защитените местности "Широка поляна", „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ се изгражда от горски, ливадни, аквални и антропогенни видове ландшафт. За естетическите качества от най-голямо значение са горските и аквалните ландшафти, които образуват хармонична гледка с висока естетическа стойност.

Наличието на редица антропогенни елементи на територията (полуразрушени бараки, навеси, бунгала и други изоставени постройки) и в околностите (изоставени сгради и несъбрания боклук) до известна степен снижават естетическото въздействие на защитените местности върху посетителите.

1.19. СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1.19.1. Въздух

Системата за контрол на качеството на атмосферния въздух на територията на РИОСВ - Пазарджик се осъществява съгласно изискванията на Наредба № 7 от 03.05.1999г. за оценка и управление, качеството на атмосферния въздух. На територията на област Пазарджик има само един пункт за мониторинг на чистотата на атмосферния въздух - гр. Пазарджик площад "В.Левски", код 115515513.

Измерените средно дневни концентрации не превишават ПДК в атмосферния въздух. В община Батак не са извършвани замервания на показатели на атмосферния въздух за 2005 г.

1.19.2. Води

Отпадъчните води от населените места без пречиствателни станции преобладават и оказват значително влияние върху органичния товар на повърхностните водоприемници в сравнение с товара, внасян от промишлени точкови източници на отпадъчни води.

1.19.3. Почви

Като цяло почвите в района на ЗМ, от гледна точка на опазването на околната среда, са в добро състояние. Не се замърсяват с химически вещества и тежки метали. Извършените рекултивации са успешни, изпълнени са в предвидените срокове и качествено, което е предпоставка за по-добра борба срещу ерозията и замърсяванията с тежки метали.

1.19.4. Отпадъци

Силна страна в работата на РИОСВ по въпросите с отпадъците е добрата нормативна база и синхрона с МОСВ. Участието на РИОСВ в експертните съвети по устройство на територията към общините и екологичната оценка на устройствените планове са недостатъчни за конкретни мерки и задоволителни резултати.

Основните проблеми за решаване в района са:

- Оптимизиране организацията на сметосъбиране и сметоизвозване в зоните за отдих и туризъм.
- Създаване на такава в зоните около язовирите и определяне на терени за бивакуване. Към настоящия момент няма организация за събиране и извозване на битовите отпадъци в тези зони и това води до значителни замърсявания на бреговата ивица.
- Закриване на останалите депа, неотговарящи на условията и изискванията на Наредба № 8/ 2004 г.
- Организиране на безопасно съхраняване на отпадъците, за които няма подходящи средства за третирането им в обектите и предотвратяване по този начин замърсяване на компонентите на околната среда.

ПЪРВА ОЦЕНКА

1.20. ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА

Тази оценка определя значението на определени характеристики в защитената местност. Това са видове или групи видове, типове природни местообитания и ландшафти. Значението на тези характеристики се определя чрез оценка на техните **уязвимост, рядкост, естественост, типичност, размери, биологично разнообразие, стабилност и нестабилност**.

Изборът на природни местообитания и видове, нуждаещи се от опазване се базира на световна, европейска или национална значимост. Оценката се базира на идентифицирани видове в ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“, които са: **ендемични, реликтни, застрашени – световно застрашени, застрашени в Европа и застрашени за България**.

Представените таблици показват редовното присъствие на консервационно значими видове и типове местообитания в обекта. Те се базират на информацията, представена в СВИТЪК - Приложения 3-16. Структурирани са по типове природни местообитания, които

включват видове, застрашени от загуба или деградация на местообитанието, като се дава оценка на консервационното значение на защитената местност.

Оценки са направени за:

- ⇒ Природни местообитания, съгласно т.1.11.
- ⇒ Флора, съгласно разгледаните в т. 1.13 характеристики
- ⇒ Фауна, съгласно т. 1.14.

1.20.1. Уязвимост

СТЕПЕНИ: + - ниска ++ - средна +++ - висока

ВИД	СТЕ ПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ПРИРОДНИ МЕСТО ОБИТАНИЯ	++ +++	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Средна степен на уязвимост имат торфищните и горските съобщества. Първите зависят от хидрологичния режим, а вторите са повлияни от горскостопанските дейности в района; ➤ Въздействие оказва и бивакуването. ➤ Нарушаване на местообитанията, формирани от мъртва дървесина, поради регулярното ѝ изнасяне от насажденията при събирането на суха и паднала маса и санитарни сечи; ➤ Създават се условия за възникване на пожари поради голямата активност по отношение на рекреация и събиране на недървесни продукти от гората; ➤ Загуба на местообитания поради строителство; ➤ Залесяване и самозалесяване на естествени открити пространства
ФЛОРА, РАСТИТЕЛНОСТ	++	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Със средна степен на уязвимост е <i>Listera cordata</i>, посочен в Приложение III на ЗБР и някои видове с висока декоративна стойност, обект на събиране за букети (<i>Orchis mascula</i>, <i>Lilium martagon</i>, <i>Crocus veluchensis</i> и <i>Primula veris</i>). ➤ Останалите видове с природозащитен статус имат широко разпространение и са с ниска степен на уязвимост. ➤ Със средна степен на уязвимост са някои видове лечебни растения и гъби, които представляват интерес за туристите и бивакуващите в района на яз. Широка поляна (<i>Hypericum perforatum</i>, <i>Thymus spp.</i>, <i>Buletus aereus</i>, <i>Buletus edulis</i>, <i>Gyroporus castaneus</i> и <i>Cantharellus cibarius</i>). ➤ Двата основни дървесни вида, които формират горските екосистеми в защитената местност, не са в категорията силно уязвими видове. ➤ Потенциално уязвим вид в дългосрочен аспект е белият бор, ако се възприеме използването лесовъдски системи, които не осигуряват неговото възобновяване и липсват природни нарушения с по-големи мащаби.
ФАУНА	++ +++	<p>Риби – Ниска. Висока степен на уязвимост има само балканската пъстърва.</p> <p>Земноводни - Висока. Висока степен на уязвимост във връзка с промени във водния режим на реките повсеместно и ниската численост на някои от видовете, вероятно заради субоптималния</p>

	<p>хабитат за тях в района.</p> <p>Влечуги – Средна. Площа подходяща за обитаване на повечето видове влечуги в ЗМ е малка, което определя тяхната уязвимост.</p> <p>Птици – Висока. Висока е уязвимостта на видовете, посочени като приоритетни за опазване особено кълвачите, дневните грабливи птици, лещарката, глухаря и совите. Всички те са уязвими най-вече във връзка с безпокойството от многобройните летуващи, събирачите на гъби и най-много от извеждането на сечи в близост до находищата им.</p> <p>Бозайници - Средна/Висока Висока е уязвимостта най-вече на едрите животни - сърна, едри хищници, златка, както и на прилепите. Едрите животни са уязвими поради безпокойство и евентуално браконьерство, а прилепите, сънливците и златката - поради сечи в старите гори. Ниска или средна уязвимост за останалите бозайници.</p>
--	---

НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА МЕСТООБИТАНИЯ И ВИДОВЕ:

- Ненамеса в хидрологичния режим на територията на ЗМ
- Противопожарни мероприятия и охрана
- Обучение на охраната
- Мониторинг върху състоянието на популациите на уязвимите видове и месотообитания.
- Използването лесовъдски системи, които опазват местообитанията, формирани от мъртва дървесина и осигуряват условия за естествено възобновяване
- Регламентиране на строителството
- Повишаване информираността на посетителите и туристите
- Регламентиране на местата за бивакуване и палене на огън

1.20.2. Рядкост

В Червените списъци на Международния съюз за защита на природата (IUCN) на световно застрашените животни и растения, рядкостта се смята като елемент на заплахата. Това важи също и за списъците на видовете и типове природни местообитания, застрашени на Европейско и национално ниво.

СТЕПЕНИ: + - ниска ++ - средна +++ - висока

ВИД	СТЕ ПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ	++ +++	<ul style="list-style-type: none"> ➤ На територията на защитените местности са установени торфищни местообитания с висока степен на рядкост на национално и международно равнище. ➤ Тревните и горските местообитания са със средна степен на рядкост, тъй като в техния състав участват някои ендемични и редки видове.
ФЛОРА	++	Със средна степен на рядкост са балканските и българските ендемични растителни видове и видовете, включени в Червената книга на България.
ФАУНА	++	Рибни - Ниска. Повечето видове риби в ЗМ не са редки у нас и в

	+++	<p>частност в язовирите Блатото и Широка поляна. Твърде редки са само сомът, линът, шаранът и липанът. С последният е било зарибявано в миналото, но не е ясно дали все още се среща тук.</p> <p>Земноводни – Средна/Висока. Дъждовникът е сравнително обикновен като цяло в Родопите. Двата вида жаби са редки както в ЗМ, така и в прилежащите райони на Родопите.</p> <p>Влечуги – Висока- Всички видове са много редки в ЗМ. В национален мащаб обаче повечето видове в ЗМ не са редки.</p> <p>Птици- Средна. Редки и намаляващи видове в европейски мащаб са глухаря, червеногръбата сврачка, черния кълвач, пернатоногата кукумявка. В национален мащаб редки са лещарката и осояда. Останалите видове са чести в национален мащаб, но някои от тях са редки в ЗМ –голям ястреб, късокрил кюкавец, горска ушата сова, зелен кълвач, бълбриците.</p> <p>Бозайници – Средна. Редки и намаляващи видове в европейски и национален мащаб са мечката, вълка, прилепите, лешниковия сънливец, златката, дивата котка. В национален план намаляващи са сърната и катерицата. Останалите видове са по-чести.</p>
--	-----	--

1.20.3. Естественост

Естествеността и типичността са оценени посредством оценяване на разпространението на видовете и значението на техните популации на територията на ЗМ “ Широка поляна”, „Кавал тепе”, „Слънчева поляна” и „Студената чучурка”.

СТЕПЕНИ: + - ниска ++ - средна +++ - висока

ВИД	СТЕ ПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ЛАНДШАФТ	++	<ul style="list-style-type: none"> ➤ За естетическите качества от най-голямо значение са горските и аквалните ландшафти ➤ Наличието на редица антропогенни елементи на територията (полуразрушени бараки, навеси, бунгала и други изоставени постройки) и в околностите (изоставени сгради и несъбрания боклук) нарушават ландшафтния облик на защитените местности.
ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ	+++ ++ +	<ul style="list-style-type: none"> ➤ По-голяма част от местообитанията и видовете на територията на защитените местности се характеризират с висока степен на естественост. ➤ Средна степен на естественост имат горските култури, създадени от местни видове. ➤ Ниска степен на естественост имат сенонкосните ливади.
ГОРИ	++	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стопанските мероприятия са променили естествената структура на насажденията, но все пак част от тях са запазили типичната мозаечна структура. ➤ Сериозен проблем са действащите в момента лесовъдски практики, които третират мъртвата дървесина като заплаха за фитосанитарното състояние на гората. ➤ Тенденцията е към увеличаване на процента на горските култури.

		При положение, че наклоните на територията не изискват прилагане на противоерозионни залесителни мероприятия, този факт може да е индикатор или за неадекватно планиране и/или прилагане на възобновителните сечи или за стремеж към интензификация на производството на дървесина. ➤ При залесителните мероприятия в предходните години не са използвани нетипични за местната флора дървесни видове. ➤ Просеките, прокарани за подобряване на инфраструктурата, водят до фрагментация на горите.
ФАУНА	+++	По отношение на цялата фауна може да се определи много висока степен на естественост. Неместни /интродуцирани, инвазивни/ видове има само сред рибите- слънчевата рибка, дъговата пъстърва, липана.

НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ:

- Регламентиран и контролиран достъп на туристи;
- Премахване на незаконни и загрозяващи ландшафта обекти.
- Регламентиране на пашата, бивакуването, събиране на билки и гъби.
- Прилагане на адекватни лесовъдски мероприятия ще доближат структурата на горите с изкуствен произход до тази на естествените гори.
- Прекратяване на практиката за изнасяне на мъртвата дървесина от горите

1.20.4. Типичност

Антропогенният фактор влияе дълги години негативно върху територията на ЗМ. Най-силно е влиянието, вследствие на безконтролно замърсяване и застрояване. Процесите на сукцесия започват да се усилят и без човешка намеса съществува сериозна опасност от радикална промяна на местообитанията, което от консервационна гледна точка ще бъде крайно негативно.

СТЕПЕНИ: + - ниска ++ - средна +++ - висока

ВИД	СТЕ ПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ПРИРОДНИ МЕСТО ОБИТАНИЯ	+++	➤ Флората, растителността и местообитанията са с висока степен на типичност за фитогеографски окръг Родопи. ➤ Защитените местности имат важно значение за съхраняване и опазване на торфищните местообитания.
ГОРИ	+++	Типични са чистите и смесени насаждения от смърч и бял бор. Няма данни за нетипични видове и местообитания по отношение на горите.
ФАУНА	++	ЗМ има голямо значение за съхраняване на типични представители на планинската фауна у нас, главно типични за иглолистната горска зона на планините. Трябва обаче да се отбележи, че в резултат на човешкото присъствие, сечите и вероятно на лова са изчезнали някои типични за подобен район видове като благородния елен, горския бекас, гълъба хралупар, трипръстия кълвач, вероятно и глухаря.

1.20.5. Размери

ВИД	ОЦЕНКА	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ПРИРОДНИ МЕСТО ОБИТАНИЯ	Н Е Д О С Т А Т	Извън границите остават редки торфищни и естествени горски местообитания. Може да се счита, че площта и териториалното разпределение на защитените местности не осигурява в пълна степен защитата на тези местообитания. Необходимостта от разширение на площта и окрупняването на защитените територии се обосновава от нуждата за опазване на по-големи части от ценните местообитания.
ФАУНА	Ъ Ч Н И	Размерите на ЗМ можем да оценим като недостатъчни за поддържане на витални популации на едрите хищници, копитни, дневните грабливи птици и совите.

НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ:

- Съхраняване на горите около ЗМ, което ще позволи естественото, необезпокоявано предвижване на животните от горепосочените видове и нормалния генен обмен, задължителен за съществуването на популациите.
- Провеждане на специални изследвания върху посочените животински групи в околностите на ЗМ.
- Разширение на ЗМ Широка поляна в северна посока, като се включат и по-отдалечени от язовира горски масиви. Там човешкото присъствие е по-малко и това благоприятства популациите на животните.
- Разширяването и обединяването на защитените територии ще даде възможност за по-ефективно изпълнение на техните функции по отношение опазването на видове и местообитания и ще способства за оптимизиране на управлението и охраната им.

1.20.6. Биологично разнообразие

СТЕПЕНИ: + - ниска ++ - средна +++ - висока

ВИД	СТЕ ПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ФЛОРА, РАСТИТЕЛНОСТ	++	Защитените местности имат средна степен на биологично разнообразие. На сравнително ограничена площ от 325.6 ха са установени 274 вида нисши и висши растения и гъби. По флористичния метод за класификация са определени 4 асоциации, 2 субасоциации, 1 вариант и 1 растителна групировка, отнесени към 3 класа. По доминантния метод за класификация са определени 8 асоциации, отнесени към 3 класа формации и 2 типа растителност. Национално значение защитените местности имат по отношение на

		<i>Viola rhodopeia</i> , <i>Listera cordata</i> , <i>Sphagnum fallax</i> . В Приложение 1 на ЗБР са включени 4 типа природни местообитания. Европейско значение защитените местности имат като място за опазване на редките видове торфени мъхове и 4 типа местообитания включени в приложенията на Директива 92/43/ЕЕС.
ФАУНА	++	За една планинска екосистема установеното биоразнообразие е около средното за страната. ЗМ има важно значение в регионален мащаб за опазването на някои видове сови, сънливци, кокошеви птици и златка. В ЗМ се срещат и някои видове застрашени в световен или европейски план, което определя и неговото международно значение за тяхното опазване.

1.20.7. Стабилност и нестабилност

Характерно за защитените местности е нестабилността на екосистемите, причинена главно от антропогенната дейност – замърсяване, изсичане на горите, застрояване.

СТЕПЕНИ: + - ниска степен или нестабилни ++ - средна +++ - висока степен или стабилни

ВИД	СТЕ ПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ФЛОРА	++	Повечето от местообитанията и популациите на видовете в защитените местности се оценяват със средна степен за стабилност. В нестабилно състояние са популациите на <i>Buletus aereus</i> , <i>Buletus edulis</i> , <i>Gyroporus castaneus</i> и <i>Cantharellus cibarius</i> , поради прекомерното им и неправилно събиране.
ГОРИ	+++	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Двата основни дървесни вида са се приспособили към специфичните климатични условия и при условие, че няма драстични нарушения на големи територии те могат в дългосрочен период да поддържат естествената горска среда. ➤ Горите на част от териториите на ДЛ Широка поляна и ДДС Беглика са известни като трудно възобновими, т.е естественото възобновяване е по-бавно в сравнение с други райони на страната. Това се вижда особено добре на местата, в които са извеждани голи сечи на големи площи в миналото. Те са все още невъзобновени, независимо от многократните залесявания.
	++	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Относително стабилните горски екосистеми на територията на ЗМ ще се нуждаят от дълъг период от време за да се възстановят от природни (large-scale disturbances) или антропогенни нарушения на големи територии. ➤ Прилаганите в момента постепенни сечи не осигуряват необходимите условия за естествено възобновяване на горите. ➤ В критично състояние са микроместообитанията формирани от

	+	мъртвата дървесина. ➤ В относително нестабилно състояние са горските култури, които изискват навременни и адекватни отгледни грижи, особено през първите 30 години от създаването им. В случая се прилагат регулярно отгледни сечи. ➤ В относително нестабилно състояние са поляните и ливадите, които са в близост до гората и не се използват за паша или косене. Наблюдава се намаляване на площта им, поради относително интензивния процес на самозалесяване на белия бор и смърча.
ФАУНА	++	Екосистемите в района на като цяло са стабилни. Редица видове (мечка, сърна, , златка, сив кълвач, осояд, голям ястреб, малък ястреб), които са установени в ЗМ обаче показват голяма нестабилност на популациите си поради силно безпокойство от страна, както на туристи и рибари, така и поради активно ползване на ресурси от страна на човека. Значителното човешко присъствие е заплаха за стабилността на екосистемата.

НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ:

- Ограничаване и контрол на ползването на ресурсите на уязвимите лечебни растения и ядливи гъби.
- Ограничаване и контрол на туристическия поток
- Лесовъдските намеси, осигуряващи стабилност трябва да следват естествените модели на възобновяване на тези гори.
- Лесовъдските намеси да следват естествените модели на възобновяване на тези гори и да осигуряват стабилност.

1.21. СОЦИАЛНА И ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА

Тази оценка определя значението на определени характеристики, отнасящи се до социално-икономически фактори, даващи насоки за вземане на управленски решения. Значението на тези характеристики се определя, чрез оценка на **застроени територии, техническа инфраструктура, културно-историческо наследство, санитарно-хигиенни условия, рекреационната дейност, дейностите по ползване на ресурсите, собственост и управление**. Оценката се базира на идентифицирани проблеми и на тази база са **формулирани основните и специфичните проблеми на територията**.

1.21.1. Урбанизирана среда

1.21.1.1. Застроени територии

ПОКАЗАТЕЛ	ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ
Степен на застроеност	Застроените територии като цяло не са в добро състояние - изоставеност, проблеми с водоизточниците, неуреденост на отвеждането на отпадните води, липса на нормални тоалетни	Оптимизиране на съществуващата база, подобряване на достъпността,

Допустимост на ново строителство	Не се налага ново строителство на сгради, както и увеличаване на капацитета, застроената и разгънатата застроена площ на съществуващите	атрактивността и информираността
Необходимост от премахване на обекти	Съществуват изоставени и ненужни сгради, паянтови навеси, които загрозяват ландшафта и следва да се премахнат	Премахване на неизползваеми и загрозяващи ландшафта съоръжения и сгради

1.21.1.2. Техническа инфраструктура

Общата инфраструктура, с малки изключения, не е на достатъчно добро равнище. Някои селища имат проблеми с достъпа, канализацията, питейната вода, телефонните връзки. Проблемът с отпадъците е всеобщ

ПОКАЗАТЕЛ	СЪСТОЯНИЕ/ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ
Електро снабдяване	Има частично електроснабдяване, на територията на ЗМ „Слънчева поляна“, където се намират и почивните станции и вили.	Не се налага премахване или строеж на съоръжения
Водоснабдяване	Две водохващания от един основен водоизточник;	Крайпътните чешми да се ремонтират и пуснат в действие
Канализация	Няма изградена канализация, съществуващите вили и къщи използват септични ями	Няма спешна необходимост от канализация, но при решаване на проблема с почивните станции и увеличаване на туристическия поток, ще възникне необходимост от пречистване на отпадните води.
Телефонизация	В ЗМ няма телефонизация, само около горските стопанства; Покритието с мобилни мрежи е частично – само Глобул	По-доброто покритие с мобилни мрежи е препоръчително
Държавна пътна мрежа	Язовир Шорока поляна се намира на път II-37 свързващ гр. Батак с гр. Доспат, който е второкласен до разклона за язовир Батак, след което преминава в третокласен. Отсечката Батак – Доспат не е в добро състояние и е сравнително тесен, а по настилката има дупки. Това е път с висока концентрация на ПТП.	Би могло да се предостави по-уредено място за спиране и отдих край пътя (ЗМ „Широка поляна“)

Автомобилен достъп до обекта	ЗМ са достъпни от всички точки на горския път, обикалящ язовира. На много места се прекарани свързки между горския път и брега на язовира (от бивакуващите туристи)	
Горска пътна мрежа	Горският път опасващ язовира е в лошо състояние, с много дупки. Достъпът с автомобил е възможен, но не е лесен.	Да се регулира достъпа, ползването и отговорностите за поддръжка на горския път (между ДДС, Язовири и Каскади, ползватели)
Пешеходни туристически пътеки	Пешеходни туристически пътеки има само на горския път, няма маркировки, знаци и табели, които да уведомяват за наличието на защитена местност и режима на ползване.	Изграждане на пешеходни, колоездачни и др. маршрути, Информационни табели

1.21.1.3. Културно-историческо наследство

ПОКАЗАТЕЛ	ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ
Степен на опазване	Недостиг на средства за извършване на необходимите реставрационни и консервационни работи	Подкрепа на инициативи, свързани с придаване на "реална стойност" на обектите на КИН чрез съвременна интерпретация и включване в туристически продукти
Съхранение на местни обичаи и занаяти	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Традиционните празници и обичаи в повечето случаи, особено в градовете, са модернизирани и видоизменени, но и така те представляват сериозен туристически ресурс. ➤ В малките села традициите са по-близо до корена, празниците са по-автентични и непринудени. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ При създаване на туристически продукти да се поощрява включването на хора, практикуващи традиционни занаяти чрез демонстрации, хоби курсове, изложби и др. ➤ Популяризиране на традиционните занаяти чрез създаване и утвърждаване на марка за произход и качество ➤ Включване на информация за обектите на КИН в информационно - посетителските центрове

1.21.1.4. Оценка на санитарно-хигиенните условия

ПОКАЗАТЕЛ	ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ
Пречистване на отпадни води	От гледна точка на здравния риск, проблемни са септичните или попивни ями, както и откритите тоалетни, от които периодично или постоянно се изливат фекално замърсени непречистени води.	За обекти над 20 човека да се предвидят малки модулни пречиствателни станции за отпадъчни води
Третиране на отпадъци	Към настоящия момент няма организация за събиране и извозване на битовите отпадъци в тези зони и това води до значителни замърсявания на бреговата ивица.	Закриване на депа, неотговарящи на условията и изискванията на Наредба № 8/ 2004 г.

1.21.2. Социално-икономически условия

1.21.2.1. Оценка на рекреационната дейност

По-ефективното ползване на съществуващите туристически ресурси може да осигури повишаване на икономическите ползи за местното население и ползвателите. Бъдещите подобрения в околната среда, предвидени в този План за управление, допълнително ще увеличат тази привлекателност.

ПОКАЗАТЕЛ	ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ
Възможности и условия за развитие на туризъм	Няма удобства за туристите – няма тоалетни, чешмите не работят. На територията на защитените местности и около тях не се предлагат туристически услуги. Туристически и рекреационни атракции също не се предоставят.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Осигуряване на възможности за поемане на туристическия поток и растящия интерес към пешеходния туризъм.и ➤ Технически и организационни мероприятия за организиране на допълнителни паркинги ➤ Изграждане на места за бивакуване със съвременно оборудване.

Възможности за специализиран туризъм	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Съществуват природни дадености, благоприятстващи практикуването на различни форми туризъм, но липсва необходимата инфраструктура и съпътстващи услуги като наем на екипировка, велосипеди, коне и т.н. ➤ Няма постоянно работещо място, където да може да се получи актуална, подробна и пълна информация за съществуващите възможности за туризъм ➤ Рекламата на района се извършва "на парче"; липсва концепция за изграждане на общ имидж на района, като туристическа дестинация 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Определяне на маршрути, които са перспективни от гледна точка на разнообразяване на входните и изходните точки ➤ Маркиране на нови и популяризиране на старите туристически пътеки ➤ Подготовка на туристически карти, брошури и табели ➤ Работа в посока мотивация, обучение и образование на хората за стартиране на туристическа дейност
Безопасност и информираност на посетителите	<p>Липса на охрана на къмпингуващите. Няма табели, които да оказват ограничителния режим и повечето хора не знаят, че се намират в защитена територия.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Организиране и контрол за спазване на обществения ред ➤ Разработване на информационно-интерпретативни пакети, които ще се ползват при организацията на туризма ➤ Проучване на посещаемостта, интересите, възрастовите групи, идеите на посетителите и създаване на база данни свързана с обслужването и обратна информация за посетителите

1.21.2.2. Оценка на дейностите по ползване на ресурсите

Засега не се прилагат алтернативни начини за генериране на икономически ползи без отрицателни въздействия върху околната среда, но има потенциал за инициране на нови форми на ползване на природните ресурси, чрез бъдещите програми на ЕС и стартиране на екологически устойчиви предприятия. Същевременно това е от изключително голямо значение за формиране на правилно отношение на местните хора към опазване на природния комплекс.

ПОКАЗАТЕЛ	ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ:
Предвидени в ЛУП мероприятия в горите	<p>В лесоустройствения проект на ДЛ Широка поляна е възприет активен подход, т.е. планирани са стопански мероприятия, които трябва да запазят ландшафтната стойност на горите и да осигурят добив на дървесина. Това е подход, който ако се планира и приложи адекватно би могъл да изпълни поставените цели.</p> <p>При планирането и изпълнението на лесовъдските мероприятия се наблюдава механистичен подход.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ При определяне на насоките за възстановителни дейности в горите, водеща тенденция трябва да бъде естествената възобновителна способност на горите ➤ Единично изборната сеч и групово-изборната сеч са изключително подходящи не

<p>Провеждане на поддържащи и възстановителни дейности в горите</p>	<p>➤ Планирани са дейности, които могат да се класифицират като поддържащи. Те включват провеждането на мероприятия, целящи подържане на “добро” здравословно състояние на горите (санитарни сечи и събиране на суха и паднала дървесина).</p> <p>➤ Тези дейности водят до нарушаване на баланса в горската екосистема тъй като изваждат мъртвата дървесина, която е един от важните ѝ компоненти.</p> <p>➤ Не се вземат предвид специфичните условия на ЗМ, както по отношение динамиката на процесите на растеж и възобновяване, така и по отношение на активната рекреация</p> <p>➤ В горите с преобладание на бял бор са планирани и изведени постепенни сечи, което не отговаря на естествения модел на възобновяване на белия бор на смърча. В резултат се наблюдава затруднено възобновяване, бързо затревяване и бърз процес на дегенерация на насаждението, поради рязкото нарушаване на горската среда.</p> <p>➤ В много от случаите след извеждане на такива сечи се налага допълнително да се водят санитарни сечи и в следствие да се разчита на залесяване.</p> <p>➤ Планирани и прилагани са различни разновидности на голите сечи, основно за подобряване на инфраструктурата. Това води до увеличаване на фрагментацията на горските територии. Подобни сечи са недопустими на места в които се развива активна рекреационна дейност.</p>	<p>само по отношение на изискванията на двата основни дървесни вида, но и за подържане на ландшафтната стойност на гората за дълъг период от време.</p>
---	--	---

1.21.3. Собственост

ПОКАЗАТЕЛ	ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ
<p>Интереси на собственици и ползватели</p>	<p>На територията на ЗМ „Самодивска поляна” се намират множество постройки, повечето от които са пустеещи и се рушат. Те са построени преди обявяването на защитената местност и са общински или ведомствени. Все по-голям е интересът за тяхното изкупуване, както и към узаконяване на незаконните постройки.</p>	<p>Изясняване на статута на съществуващите на територията на ЗМ сгради и съоръжения</p>

Съществуващи права на ползване на обекти	Данните за собствениците и ползвателите са непълни За голяма част от обектите не са предоставени документи за собственост и договори за наем. Изключително е затруднен контрола върху спазване на необходимите санитарно-хигиенни норми в района на обектите	
--	--	--

1.21.4. Управление

Необходимо е управлението на територията да бъде по-тясно свързано с местното население и неправителствени организации, което може да промени общественото мнение към защитените територии в икономически и социален аспект. Все още е недостатъчна квалификацията на специалисти в управлението за ангажиране на обществеността и осигуряване на нейното участие и отговорност в опазване на природата.

ПОКАЗАТЕЛ	ОЦЕНКА	МЕРКИ/ПРЕПОРЪКИ
Материално-техническа осигуреност на администрацията	Липсва специализирано материално-техническо обезпечаване, свързано с функциите на защитените местности.	Да се изгради специализирана интерпретационна инфраструктура за защитената местност.
Персонал и развитие на човешките ресурси	Недостатъчна яснота по правата и задълженията на съответните държавни органи, общината и действащите в ЗТ държавни предприятия (ДДС, Язовири и Каскади, и др.) както и прехвърляне на отговорността между тях.	Създаване на специализиран персонал по отношение ЗМ
Условия за участие на местни органи и обществеността при взимане на решения, свързани с управлението и дейностите в ЗМ	На територията на защитените местности се преплитат правата и задълженията на община Батак, ДДС „Широка поляна“ и НЕК – „Язовири и каскади“. Основен проблем е поддръжката на пътищата, горските пътища и извозването на отпадъците. Областният управител пък, по закон, определя режима на ползване на язовира.	Изграждане на общ консултативен орган за защитените местности около язовирите Голям Беглик, Широка поляна и Тошков чарк.

1.21.5. Формулиране на основните и специфичните проблеми на територията

За формулирането на основните и специфични проблеми на територията на ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ са използвани оценките на експертите от екипа на проекта и на местни заинтересовани лица, дискутирани по време на проведените срещи.

КОНСТАТИРАНИ ПРОБЛЕМИ	ФАКТОРИ И ПРИЧИНИ, КОИТО ВОДЯТ ДО ВЪЗНИКВАНЕ НА КОНСТАТИРАНИТЕ ПРОБЛЕМИ
<i>Уязвимост на видове и местообитания, вследствие на човешка дейност</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Неподходящи начини за събиране на гъби, билки и др. ➤ Прекомерно ползване на ресурсите на гъби и лечебни растения ➤ Нерегламентиран туризъм и бивакуване ➤ Застрояване в района на „Кавал тепе“, по брега на яз.Блатото и в западните части на ЗМ „Широка поляна“
<i>Стопанисване на горските ресурси</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Изнасяне на по-голямата част от мъртвата дървесина ➤ Прилагане на лесовъдски системи, които не отговарят на естествената динамика на насажденията
<i>Състояние на застроените територии и места за отдих / обслужване на посетители</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Съществуват изоставени и ненужни сгради, които загрозяват ландшафта ➤ Извозване на отпадъците ➤ Отвеждането на отпадните води е локално в септични ями, които не са в добро състояние, липсват нормални тоалетни ➤ Не са организирани достатъчно места за паркиране ➤ Нерегламентирано бивакуване / къмпирене – не отговарят на необходимите условия
<i>Управление, охрана и стопанисване на територията на ЗМ</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Липса на единна управляваща администрация ➤ Недостатъчна материално-техническа осигуреност на ДДС ➤ Необходимост от осигуряване на териториални връзки между самите защитени местности и ЗМ Тошков чарк.
<i>Различни видове собственост</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Различни видове собственост на сгради и съоръжения ➤ Липса на достатъчно данни за собственици и ползватели ➤ Изтекли процедурни срокове ➤ Неспазване на задължения по договорите

1.22. ПОТЕНЦИАЛНА СТОЙНОСТ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

ПОКАЗАТЕЛ ОЦЕНКА	ОСНОВАНИЕ
Биологично разнообразие <i>Територията е важна за съхранение на видове с консервационно значение</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Определени са 4 природни местообитания включени в Приложение 1 на ЗБР. ➤ В Приложение 1 на Директива 92/43/ЕЕС са включени: 4 природни местообитания ➤ Видове, включени в Приложение V на Директива 92/43/ЕЕС – 3 вида ➤ Видове, включени в CITES – 4 вида ➤ Установените растителни съобщества са общо 7 на брой, от които 2 са формирани с едификаторната роля на дървесните видове, част от синтаксоните са ендемични ➤ Броят на установените представители на папратовидните и семенните растения в границите на ЗМ е около 212 вида, което е около 6 % от флората на България. От тях консервационно значими са общо 17 вида: <ul style="list-style-type: none"> - 1 вид е включен в Червената книга на България - 6 вида са защитени - 1 растителен вид е български ендемит - 9 растителни вида са балкански ендемити ➤ Установените лечебни растения са 90 вида
Обект за образователни и научно-изследователски дейности <i>Предлага възможности за бъдещи научно-изследователски дейности, образователни програми по опазване и изучаване на планинската флора и фауна</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Опазване и поддържане на биоразнообразието ➤ Мониторинг на сукцесионните процеси в основните типове съобщества ➤ Изясняване на популационните параметри на консервационно значими видове и на тяхната чувствителност към негативни естествени и антропогенни фактори ➤ Дългосрочен мониторинг на глобалните промени, свързани с водите и трансграничния пренос на замърсяващи вещества
Територия с възможности за развитие на туризъм и рекреация <i>Предлага условия за развитие на устойчив туризъм, които отговарят на разнородните интереси на българските и чужди туристи</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Отделни видове ландшафти се възприемат в пространствено-зрително взаимодействие с околната среда и служат като естествен фон за туризъм, спорт и рекреация ➤ Достъпност, много възможности за интересно, автентично и обогатяващо пътуване, ➤ В ЗМ могат да се развиват много видове спорт: пешеходен туризъм, коло- и конен туризъм, тематичен/ познавателен туризъм, алтернативен туризъм, обвързани със селищата в прилежащите територии ➤ Културното и историческо наследство /КИН/ е ресурс и предпоставка за развитие и на познавателния туризъм, който придобива все по-голяма популярност
Източник на ползи за местното население <i>Възможностите и предимствата, които</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Допълнителна заетост може да се създаде чрез управлението на територията, мониторинг, оценка и интерпретация на ресурсите. ➤ Местните фирми могат да бъдат ангажирани в туристически

предлага ЗМ са от голямо значение за генериране на приходи за местните общности	услуги, иновативни ползвания на природните ресурси и свързани допълнителни услуги (финансови, транспортни, комуникации, настаняване, схеми за сертифициране и т.н.). ➤ Допълнителните икономически дейности ще генерират местни данъци за общините, което ще доведе до подобряване на социалните услуги.
---	---

Ч А С Т 2: ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ

2.0. ПРИНЦИПИ ПРИ ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Основният принцип е територията да бъде управлявана по такъв начин, че да се осигурява опазване и поддържане на биоразнообразието в дългосрочен план. Определянето на целите е направено съгласно изискванията на Закона за защитените територии и приетата система за категоризация на Международния съюз за защита на природата IUCN. За основа са ползвани оценките на експертите от екипа на проекта, както и резултатите от дискусиите с местни заинтересовани лица.

Чл. 33. (2) Защитените местности се управляват с цел:

1. запазване на компонентите на ландшафта;
2. опазване, поддържане или възстановяване на условия в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете и съобществата - обект на защита;
3. предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност и екологичен мониторинг;
4. предоставяне на възможности за туризъм и за духовно обогатяване.

Закон за защитените територии

2.1. ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ

Законовите функции и управленска визия за защитената територия, посочени по-горе, могат да бъдат достигнати чрез две дългосрочни цели:

- ⇒ Постигане на опростена, последователна система на зонироване с ясни режими /Част 3/, които могат да се прилагат от заинтересованите страни;
- ⇒ Създаване на управление на ЗМ, което отговаря на международните стандарти и позволява да се използва призванието на ЗМ, като **Управляема ресурсна територия - защитена територия, управлявана основно с цел устойчиво използване на естествени екосистеми (IUCN - Насоки за управление на категории защитени територии, Категория VI)**

На базата на констатациите и оценките в Част 1 са формулирани главни и второстепенни цели, които са основа за определяне на управленски решения и конкретни дейности на администрацията през следващите 10 г. /Таблица 29/

2.2. ОГРАНИЧЕНИЯ

На базата на констатациите и оценките в Част 1 са формулирани главни и второстепенни цели, които са основа за определяне на управленски решения и конкретни дейности през следващите 10 г. /Таблица 29/

Успешното изпълнение на тези цели обаче често се влияе от редица ограничения и заплахи, както човешки, така и природни, и различно значими като ефект. Те трябва да бъдат взети под внимание и адресирани по подходящ начин. Идентифицираните ограничения и заплахи и тяхната важност са посочени също в Таблица 29.

ВТОРА ОЦЕНКА

2.3. ЕФЕКТ НА ОГРАНИЧЕНИЯТА ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ЦЕЛИ

Степените на влияние на ограничението/заплахата върху целите са определени от експертите, разработили отделните части на плана за управление. Оценката е формирана по точкова система както следва:

2.3.1. По отношение на влиянието на ограниченията и заплахите върху постигане на поставените главни цели

3 т. Значително - ограничението/заплахата е сериозна пречка, която вероятно ще играе роля през целия срок на изпълнение на Плана за управление

2 т. Средно - ограничението/заплахата е важно, но може да бъде намалено или контролирано с течение на времето

1 т. Незначително - ограничението/заплахата предизвиква загриженост, но вече е адресирано, чрез съответни управленски мерки

2.3.2. По отношение на териториалния обхват на влиянието на ограниченията и заплахите в защитената местност

3 т. Повсеместно – оказва влияние върху цялата територия на защитената местност

2 т. Локално – оказва влияние върху определена част от защитената местност

1 т. Потенциално – възможно е при определени ситуации да окаже влияние

2.3.3. Оценка на ограниченията и заплахите за предприемане на мерки в рамките на 10-годишен План за управление

Оценката на ограниченията и заплахите, направена в Таблица 29, взема под внимание тяхната важност и ранг, определен по-горе, както и отговорностите на съответните отговорни институции да се ангажира с тях. Последният аспект също е класифициран по ранг, както следва:

3 т. Отстраняването на ограниченията/заплахите е задължение на административното управление и то трябва да предприеме мерки в тази насока.

2 т. Отстраняването на ограниченията/заплахите е задължение не само на административното управление, но то трябва да води инициативата в тази насока

1 т. Отстраняването на ограниченията/заплахите не е задължение на административното управление и изисква допълнителни проучвания и въвличане на повече институции и партньори с цел предприемане на съответните мерки в тази насока

Ограниченията и заплахите с най-много точки са основа за определяне на приоритетите описани в т. 4.1.

Таблица 29
Оценка на ограниченията и заплахите

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахите (т. 2.3.1)	Размер на ограничението или заплахата (т. 2.3.2)	Способност на настоящето у-ние за премахване на заплахите	Обща оценка на приоритета за Администрацията на ЗМ
I. Възстановяване, опазване и поддържане на биологичното и ландшафтно разнообразие в рамките на защитената местност	1. Запазване на съществуващите естествени местообитания и общества и по-специално, включените в Директивата за местообитанията на ЕС ➤ Ненамеса в целостта и структурата на горските екосистеми, освен при доказана нужда с по-голям приоритет; ➤ Мониторинг на състоянието на местообитанията. 2. Опазване и подобряване качеството на водите с особено внимание, по отношение изискванията на Рамковата Директива за водите на ЕС ➤ Осигуряване на оптимален хидрологичен режим на територията; ➤ Намаляване и предотвратяване на замърсяване от антропогенни източници; ➤ Мониторинг на състоянието на повърхностните и подземни води. 3. Опазване на индикаторни видове ➤ Предотвратяване на безпокойство, браконьерство и нерегламентиран добив на ресурси;	Тенденции от естествен характер				
		Глобално затопляне на климата - летните засушавания в отделни години, съчетано с високи летни температури. води понякога до промяна на местообитанията	2	1	1	4
		Влияния от антропогенен характер:				
		Неправилно ползване на ресурси - води до намаляване на наличното видово богатство и слабо възпроизводство на консервационно значими видове	3	3	2	8
		Пряко унищожаване на видове – води до намаляване на биологичното разнообразие на консервационно значими видове	3	3	2	8
		Изнасяне на почти цялата мъртвата дървесина, която е изключително важен елемент на горската екосистема.	3	3	3	9
		Браконьерство - лов и риболов;	3	3	2	8
		Замърсяване на водите – от септични ями, и др.;	2	2	2	6

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахите (т. 2.3.1)	Размер на ограничението или заплахата (т. 2.3.2)	Способността на настоящето у-ние за премахване на заплахите	Обща оценка на приоритета за Администрацията на ЗМ
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Контролиране събирането на защитени растителни видове; ➤ Опазване на територии и местообитания, значими за индикаторните видове; ➤ Мониторинг на състоянието на популациите. <p>3. Запазване естествеността на типичните елементи на ландшафта и възстановяване на нарушени територии</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Определяне на мерки за райони, които са засегнати от антропогенна дейност (застроени територии, ерозирани терени и др.) ➤ Оптимизиране развитието на инфраструктурата 					
II. Осигуряване на условия за устойчиво ползване на материалните и нематериални природни ресурси	<p>1. Определяне на нови форми на ползване на природните ресурси</p> <p>а. Установяване и прилагане на характерни за региона практики за развитие на екологично устойчив туризъм;</p> <p>б. Възстановяване и устойчиво ползване на рибните запаси.</p> <p>2. Постигане по-голяма продаваемост и по-висока цена на местни продукти и услуги</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Използване на ЗМ за привличане на туристи; ➤ Разработване на марка/патент за 	Антропогенни дейности , водещи до неправилно и неефективно ползване природни на ресурси от ЗМ:				
		<i>Традиционно използване на краткосрочни интензивни практики в горското и селското стопанство;</i>	2	2	2	6
		<i>Неефективно ползване на съществуващите туристически ресурси;</i>	3	2	2	7
		<i>Липса на интерпретация на природните и културно-исторически дадености;</i>	3	2	2	7
		<i>Липса на координация на услугите свързани със ЗМ и контрол върху</i>	3	2	3	8

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахи те (т. 2.3.1)	Размер на ограничението или заплахата (т. 2.3.2)	Способността на настоящето у-ние за премахване на заплахите	Обща оценка на приоритета за Администрацията на ЗМ
	предлаганите в района на ЗМ продукти и услуги. 3. Въвличане на местното население, общините и НПО в развитието на екологично устойчиви малки и средни предприятия ➤ Обучение на местните хора за развитие на екологично устойчиви дейности; ➤ Популяризиране на традиции и практики подходящи за развитие на бизнеси, щадящи природната среда	тях; Ограничения и тенденции извън защитената територия, водещи до ниско качество на предлаганите продукти и услуги в района на ЗМ: <i>Липса на специализирана туристическа инфраструктура в прилежащите територии;</i> <i>Голям процент безработица, нисък жизнен стандарт - благоприятстват кражби и криминални прояви;</i> <i>Недостатъчна правителствена подкрепа, информация, умения и достъп до финансиране и инвестиционни капитали за малките екологично устойчиви предприятия;</i>				
			2	1	2	5
			1	2	1	4
			3	3	2	8
III. Усъвършенстване политиката на управление и специализирана охрана на защитената местност	1. Създаване на специализиран персонал по отношение ЗМ	<i>Неефективната структура на управление и недостатъчната подкрепа от заинтересованите страни, водят до неефективно опазване на природните ресурси;</i>	3	3	3	9
	2. Изграждане на Обществен съвет за всички ЗМ в района, вкл. и ЗМ „Тошков чарк“ Изграждане на система от партньорства за устойчиви дейности между всички заинтересовани страни в прилежащите на ЗМ територии.	<i>Недостатъчни бюджетни финансови средства за обучение на персонала и охрана води до трудности в управлението и обслужването на посетителите;</i>	2	3	2	7
	2. Провеждане на дългосрочна програма за екологичен мониторинг с достъп на	<i>Липса на изградени местни структури за работа в</i>	2	3	2	7

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахите (т. 2.3.1)	Размер на ограничението или заплахата (т. 2.3.2)	Способност на настоящето у-ние за премахване на заплахите	Обща оценка на приоритета за Администрацията на ЗМ
	<p>обществеността до информацията:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Състояние на консервационно-значими местообитания и видове; ➤ Използване на природните ресурси и влияние на култивираните растения върху популациите; ➤ Брой и влияние на посетителите. <p>3. Системно провеждане на обучения за лицата, отговорни за управлението на ЗМ и на доброволците:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Обучение за провеждане на основни управленски задачи, включително природозащитно образование, екологичен мониторинг, работа с общностите, стопанисване на земите, възстановяване на местообитания и прилагане на законодателството; ➤ Въвеждане на система за поощряване на професионалното развитие на служителите на Администрацията; и ➤ Изграждане и поддържане на мрежа за участие на доброволци от местното население за оказване на помощ при управлението на ЗМ. <p>4. Управление на туристическите посещения</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Поддържане и изграждане на информационна система на територията на 	партньорство затруднява изграждане на по-широка обществена подкрепа за ЗМ;				
		Липса на институционална подкрепа за НПО в региона.	2	2	2	6

Определяне на главни цели	Определяне на второстепенни цели/подцели Насоки за тяхното постигане	Ограничения и заплахи, възпрепятстващи постигането на целите	Значимост на ограниченията и заплахите (т. 2.3.1)	Размер на ограничението или заплахата (т. 2.3.2)	Способността на настоящето у-ние за премахване на заплахите	Обща оценка на приоритета за Администрацията на ЗМ
	ЗМ; ➤ Изграждане на туристическа инфраструктура (пътеки, места за почивка, изгледни точки, информационни табели и др.).					
IV. Съблюдаване и прилагане на съответното национално законодателство, разпоредби и политики	1. Уреждане на собствеността на сгради и съоръжения съгласно действащата нормативна база 2. Ефективно прилагане на законодателството ➤ Отстраняване на незаконни постройки и съоръжения ➤ Контрол върху: - опазване на защитените видове - Зарибяване и риболов - Достъп с автомобили - Замърсяване с битови отпадъци - Палене на огньове - Замърсяване на води; - Сечи на дървета, браконьерство и събиране на диви растения.	Неизяснена собственост на сгради и обекти – води до затруднен контрол на дейностите на ползвателите и липса на интереси за инвестиции за подобряване на състоянието на обектите;	3	3	3	9
		Липса на нормативна база за финансови постъпления от печалби на други ползватели на ресурси от ЗМ;	2	2	2	6
		Неефективно прилагане на законодателството затруднява борбата с браконьерството и другите нарушения.	3	1	2	6

ЧАСТ 3:

НОРМИ, РЕЖИМИ, УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ

Зонирането и определянето на норми, режими и условия за ползване на Защитени местности „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ е направено съгласно изискванията на (i) Закона за защитените територии (ЗЗТ) и (ii) принципите на приетата система за категоризация на Международния съюз за защита на природата (IUCN).

Предложената рамка е направена на база:

- Екологичната чувствителност;
- Факторите вътре и извън територията, които влияят върху управлението;
- Съществуващо природозащитно управление и инфраструктура;
- Концепцията за разумно/устойчиво ползване;
- Физически характеристики, които са от полза за управлението; и
- Изискванията за мониторинг, в подкрепа на управлението.

Границите на зоните са направени на база съществуващата кадастрална информация – отдели, подотдели, имотни граници и др. На местата, където кадастралните единици не съвпадат изцяло с определената граница на зоните, разделянето е направено по теренни дадености.

Предложените режими и норми са определени на базата на нормативно определени изисквания и аналитичната информация и оценки, представени в Част 1. Тяхното налагане цели преодоляване или ограничаване на въздействието на заплахите, идентифицирани в Част 2, осигуряване на условия за контрол и взимане на управленски решения.

За зонирането към географската информационна система на ЗМ е изработен отделен слой от тип „полигон“ и Карти № 24, 25 и 26 „Функционално зониране и ползване на територията“.

Забележка: Номерацията е направена по раздели от I до VII, като всички основни позиции следват номера от 1 до 29.

I. ЗОНИРАНЕ И ФУНКЦИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ЗОНИТЕ

1. В ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ се обособяват 2 зони, съобразно целите на управление:

- I. Зона за опазване на биоразнообразието и ландшафта;
- II. Зона за туризъм и инфраструктура;

Таблица 29 Разпределение на зоните по площ

№ на зоната	Наименование на зоната, обхват	Площ ха	% от площта на ЗМ
I	Зона за опазване на биоразнообразието и ландшафта Обхваща: <ul style="list-style-type: none"> ■ места, които са важни за запазване на биологичното разнообразие; ■ горски територии, подходящи за поддържане и подобряване ландшафтната стойност на гората и запазване в максимална степен на ключовите характеристики на горската екосистема. 	297,9	84,9
II	Зона за туризъм и инфраструктура Обхваща територии: <ul style="list-style-type: none"> ■ подходящи за туризъм; ■ законно съществуващи сгради и съоръжения. 	53,1	15,1

2. Зона I - Зона за опазване на биоразнообразието и ландшафта включва територии, където могат да се извършват определени стопански дейности, в съответствие с целите на плана за управление.

(1) Зоната за опазване на биоразнообразието и ландшафта се управлява с цел:

- а) опазване на природните ресурси от методи на ползване, които увреждат биоразнообразието на територията;
- б) опазване на местообитанията на животинските видове, вкл. осигуряване спокойствие на дивеча;
- в) насърчаване и популяризиране на екологично устойчиви горскостопански практики;
- г) опазване на ландшафта.

(2) Зоната отговаря на следните критерии за определяне на режими и норми:

- а) Територията е достатъчно голяма и позволява използване на ресурси, без нарушаване на природни ценности в дългосрочен план.
- б) Управлението може да бъде поверено на подходящи институции за контрол и опазване на различни нива на властта, нестопанска организация, корпорация, частна група или лице.

3. Зона II - Зона за туризъм и инфраструктура включва законно съществуващи сгради и съоръжения и антропогенизираните територии.

(1) Зоната за туризъм и инфраструктура се управлява с цел:

- а) Да осигури на хората възможност за достъп до определени територии, където могат да оценят спецификата и качествата на природата и да се насладят на контакта с нея без да причиняват вреда или безпокойство;
- б) осигуряване на условия за отдих и пребиваване на посетители, развитие на специализиран туризъм и спортни дейности, щадящи природата;
- в) създаване на условия за информационно информационно и интерпретативно обслужване на посетителите;
- г) подобряване и поддържане на необходимите санитарно-хигиенни условия в обекта;
- д) подпомагане на регионалното развитие.

- (2) Зоната отговаря на следните критерии за определяне на режими и норми:
- а) ясно обособена и обхваща екосистеми, които са повлияни от човешка намеса;
 - б) достатъчно голяма и позволява дългосрочното използване на туристически ресурси и съоръжения, без нарушаване на природните ценности.

II. РЕЖИМИ, ОБЩОВАЛИДНИ ЗА ЦЯЛАТА ТЕРИТОРИЯ НА ЗАЩИТЕНИ МЕСТНОСТИ „ШИРОКА ПОЛЯНА”, „КАВАЛ ТЕПЕ”, „СЛЪНЧЕВА ПОЛЯНА” И „СТУДЕНАТА ЧУЧУРКА”

4. Освен дейностите по заповедта за обявяване на посочените защитени местности, в границите на обекта, **се въвеждат следните допълнителни забрани:**

- (1) Внасяне на неприсъщи за района, растителни и животински видове;
- (2) Замърсяване на водите и терените с битови, промишлени и други отпадъци;
- (3) Бивакуване и палене на огън извън определените места;
- (4) Събиране на редки и защитени видове, освен за научни цели;
- (5) Унищожаване, увреждане, преместване на обекти и съоръжения от административната, туристическата и информационната инфраструктура;
- (6) Строителство, освен определеното с настоящия План за управление;
- (7) Използване на МПС, извън местата, разрешени със заповед на Директора на ДДС;
- (8) Събиране на лечебни растения, горски плодове и гъби, освен за лични нужди в количества, съгласно § 1, т.18 на Допълнителни разпоредби от ЗЛР.

РЕЖИМИ И НОРМИ ПО ЗОНИ

III. РЕЖИМИ И НОРМИ ЗА ЗОНА I - ОПАЗВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО И ЛАНДШАФТА

Съгласно Заповедта за обявяване на ЗМ е забранено извеждане на сечи, с изключение на ландшафтни. В актуалната нормативна база такъв вид на сечите не съществува. По тази причина, с ПУ се предлага актуализиране на Заповедта за обявяване в тази ѝ част, с което изразът „*ландшафтни сечи*” се заменя със „*сечи за трансформация в изборна структура и изборни сечи*”.

Настоящите режими, свързани с управлението на горите са в случай, че това условие бъде прието. В противен случай, остава в сила Заповед №449/25.04.1984 г., вследствие на което всякакъв вид сечи са забранени.

РЕЖИМИ

5. Забранени дейности:

(1) Голи, постепенни и възобновителни сечи, с последващо възобновяване и възобновителни сечи за съчетаване на естествено с изкуствено възобновяване;

(2) Лагеруване и палене на огън в подотдели 225 е, д; 227 и; 272 л, о; 274у; 275г, д, е в ЗМ «Широка поляна».

(3) Лагеруване и палене на огън в подотдели 276 б, д, г, м; 277 и, ж; 278 н, п; 279 т, ф; 287 б, в, г, д, е в ЗМ «Кавалтепе».

(4) Лагеруване и палене на огън в подотдели 282 а1; 283 у; 284ш; 289 и, к, л, м, н, п, р, с в ЗМ «Слънчева поляна».

Лагеруване и палене на огън в подотдели 280 н, п, ф, ц; 283 г. в ЗМ «Студената чучурка».

(5) Лесовъдска намеса и извличане на дървесина в горите, определени за достигане фаза на старост, освен в случаите на големи природни нарушения /ветровали и каламитети на големи площи/.

6. Допускат се отгледни мероприятия в горските култури, определени за достигане фаза на старост, които да подпомогнат устойчивостта им и процеса на диференциация на структурата.

НОРМИ

7. Запазване на мъртвата дървесина във различни фази на отмиране и разлагане, като минималното количество не трябва да бъде под 30 м³/ха.

8. Провеждане на санитарни сечи само при наличие на повреди и съхнене над 30 % от запаса на насаждението, при което в насаждението се оставят най-малко 30 м³/ха стояща и повалена, повредена дървесина.

9. Извършване на горско-стопански дейности в периода септември-януари.

IV. РЕЖИМИ И НОРМИ ЗА ЗОНА II - ТУРИЗЪМ И ИНФРАСТРУКТУРА

10. Допуска се строителство на нови сгради и съоръжения без провеждане на процедурите по чл.41 т.1 и 3 на ЗЗТ, в следните случаи :

(1) Обекти на електропреносната, водопреносната и телекомуникационната инфраструктура, обслужващи имоти в защитената територия;

(2) Пречиствателни съоръжения за чисти и отпадни води и трафопостове, обслужващи имоти в ЗМ;

(3) Туристическа инфраструктура, посочена в плана за управление.

11. Допуска се реконструкция, ремонт и поддържане на съществуващи законни постройки, почивни и обслужващи бази и съоръжения, без промяната на тяхното предназначение, застроена и разгъната застроена площ.

НОРМИ

12. Архитектурните елементи се проектират и изграждат с височина до 2,40 м. от терена.
13. При определяне на велосипедни маршрути и маршрутите за езда се спазват следните норми:
- (1) За езда – ширина на пътеката 1.80 до 2.80 м;
 - (2) За велосипеден туризъм - ширина на пътеката 1.30 до 2.50 м;
14. При определяне на пешеходните маршрути да се предвиждат места за отдих през 1-1,5 км.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ДЕЙНОСТИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ЗАЩИТЕНАТА МЕСТНОСТ

V. ПОДДЪРЖАЩИ И ВЪЗСТАНОВИТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ В ГОРИТЕ

15. Прилагане на групово-изборна форма на стопанство в насаждения, с участие или доминиране на белия бор.
16. Прилагане на единично-изборна форма на стопанство в смърчови насаждения.
17. Прилагане на сечи за трансформация на структурата, до постигане на изборна структура в насажденията, определени за единично-изборно стопанство.
18. При определяне турнуса на стопанство да се имат предвид по-бавните възобновителни процеси в района.
19. Своевременно провеждане на отгледните сечи в младите горски култури, които да подобрят стабилността им и да приближат структурата им до тази на естествените гори.
20. Запазване на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи, дървета с гнезда и др., при маркиране и извеждане на сечи.
21. Използване на техника и технологии при извоза на дървесина, с които в минимална степен се нарушава растителната и почвената покривка.

VI. ТУРИЗЪМ И ОТДИХ

22. Събиране на такси за достъп до обекта на входно-изходните пунктове.
23. Събиране на такса за устройване на временен бивак/къмпингуване, съгласно „Тарифа за таксите на страничните ползвания и странични горски продукти, добити от ДГФ”.

24. Унифициране на теренната информационна система на територията на защитената местност, свързана с маркировка, информационни табла, указателни табели и печатна информация.

25. Оборудване на всяко място за отдых / риболов с: маси с пейки, информационно табло/плот, стабилизирано огнище, чешма и тоалетна (непопивна), като се организира поддръжката им.

26. Изграждане на архитектурните елементи и съоръжения, предимно от естествени материали – камък, дърво, и др., като се спазва общ дизайн на местата за отдых по туристическите маршрути (беседки, маси, огнища и пр.).

27. Подземно изпълнение, при реконструкция на съществуващите електропроводи и премахване на неизползваната инфраструктура.

28. Осигуряване на модулни пречиствателни станции за отпадъчни води към обектите.

VII. ПОСТИГАНЕ НА ПО-ВИСОКА КОНСЕРВАЦИОННА СТОЙНОСТ НА ОБЕКТА

29. Оптимизиране границите на защитената местност, като се включат такива, които са с доказано консервационно значение, съгласно представена към плана за управление схема.

На карта № 24,25 и 26, приложени отделно към Плана за управление, е показано Функционално зонироване и ползване на територията

На карта № 27, приложена отделно към Плана за управление, е показано Предложение за разширяване на границите на ЗМ.

ЧАСТ 4:

ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ

4.1. ПРОГРАМИ

Програмите са обвързани с определените главни и второстепенни цели. Те дават насоки за проекти и дейности, които:

- Водят до преодоляване на заплахи и ограничения за постигане на управленските цели определени в *Таблица 29*;
- Осигуряват развитие на защитената територия в съответствие с предназначението ѝ, като цяло и на отделните зони.

Програмите и проектите са групирани по цели, като за всекия включен в програмите проект са определени: наименование, обхват, очакван резултат, метод, отговорни институции.

Всички посочени данни са основа за изготвяне на подробни задания за проектите, след осигуряване на необходимото финансиране. При стартиране на даден проект се определя и съответния експерт от управляващата институция, който участва в дългосрочните мониторингови програми и следи постигането на целите на проекта.

За периода на действие на Плана, са определени за изпълнение следните програми и проекти:

Програми, свързани с постигане на главна цел I:

Възстановяване, опазване и поддържане на биологичното и ландшафтно разнообразие в рамките на защитената местност

- VI. Комплексен дългосрочен мониторинг за опазване и поддържане на биологичното и ландшафтно разнообразие
- VII. Управление на горите, свързано с опазване на биологичното разнообразие

Програми, свързани с постигане на главна цел II:

Осигуряване на условия за устойчиво ползване на материалните и нематериални природни ресурси

- VIII. Устойчиво ползване и управление на природни ресурси
- IX. Развитие на екологичен, устойчив туризъм в и около защитената местност

Програми, свързани с постигане на главна цел III:

Усъвършенстване политиката на управление и специализирана охрана на защитената местност

и

главна цел IV:

Съблюдаване и прилагане на съответното национално законодателство, разпоредби и политики

- X. Институционално развитие на управлението и обучение на персонала

4.2. ПРОЕКТИ

I ПРОГРАМА:

КОМПЛЕКСЕН ДЪЛГОСРОЧЕН МОНИТОРИНГ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО В ЗМ „ШИРОКА ПОЛЯНА”, „КАВАЛ ТЕПЕ”, „СЛЪНЧЕВА ПОЛЯНА” И „СТУДЕНАТА ЧУЧУРКА”

При мониторинга се цели предотвратяване на нарушения, респ. унищожаване на видове, съобщества или местообитания, създаване, поддържане и периодична актуализация на база данни.

Получените резултати могат да се използват като сравнителна база за оценка на естествеността на другите ландшафти и екосистеми в ЗМ.

Обект на наблюдение и документиране са:

- Процесите на естествено развитие на екосистеми, местообитания и видове;
- Процесите на възстановяване на нарушени в миналото екосистеми;
- Социално-икономическите процеси в района – стопанска дейност, туризъм и др.

Програмата е свързана със следните цели:

- Запазване на съществуващите естествени местообитания и съобщества и по-специално, включените в Директивата за местообитанията на ЕС;
- Опазване и подобряване качеството на водите с особено внимание, по отношение изискванията на Рамковата Директива за водите на ЕС;
- Опазване на индикаторни видове;
- Запазване естествеността на типичните елементи на ландшафта и възстановяване на нарушени територии.

Насоки и изисквания за извършване на мониторинг:

Мониторинга следва да се извършва на три нива:

I. Базов мониторинг на ключови индикатори за биоразнообразие

Това включва оценка на състоянието на важни хабитати и видове според протоколите, разработени от експерти, отговарящи за прякото управление на ЗМ, като се вземат предвид националните изисквания, относно мониторинга на биоразнообразието и целите на управление. Като цяло протоколите трябва да се разработват съвместно със съответните правителствени институции, научни институти и компетентни НПО и да се съгласуват с ИАОС. Те ще определят използваните методи, честотата на проучванията, данните, които трябва да бъдат събрани, необходимите анализи и формата за отчетност. Мониторингът може да се извършва от персонала на ЗМ или от външни специалисти, когато е необходимо. Резултатите от мониторинга ще се използват за определяне, доколко съществуващите управленски дейности трябва да се променят (и ако да – в каква посока) като част от периодичния процес на преглед на Плана за управление (т.нар. адаптивно управление).

II. Мониторинг на управленските решения и действия

Това включва оценка на реалните резултати от специфични управленски дейности, спрямо планираните такива. Дейностите могат да бъдат определени в този План за управление (напр. ненамеса в целостта и структурата на горските екосистеми) или да произтичат от резултатите от базовия мониторинг, описан по-горе (напр. транслокация на даден вид или

премахване на определена заплаха) или от конкретно явление. Мониторингът може да се извършва от специализиран персонал за ЗМ или от външни експерти, където е необходимо.

III. "Рутинен" мониторинг и мониторинг на явленията

Това включва системното отчитане на случайни наблюдения, извършени от специализиран персонал за ЗМ или други лица, например появата на рядка мигрираща птица, нетипично поведение на дадено животно или ранният цъфтеж на определено растение. За тази цел още през първата година на действие на този План за управление следва да бъде разработен специален слой в ГИС и бланка за данни.

Другият аспект на това ниво на мониторинг е отчитането на инциденти, които могат да оказват влияние върху управлението, напр. наводнения, пожари, ветровали в горите, депониране на отпадъци или разпространение на болести.

Финансирането за мониторинговата програма ще бъде осигурено от различни източници според всеки конкретен аспект: националното правителство, местните власти, университети и институти, НПО или външни ресурси. Важно е всички мониторингови дейности в защитената територия да се координират и подкрепят от специализиран персонал за ЗМ, а всички резултати да бъдат отчитани пред него.

Проекти по програма I:

КОМПЛЕКСЕН ДЪЛГОСРОЧЕН МОНИТОРИНГ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА БИОЛОГИЧНОТО И ЛАНДШАФТНО РАЗНООБРАЗИЕ

№	Проект	Обхват/обект на прилагане	Очаквани резултати	Метод	Отговорни институции
1	Изготвяне на формуляри за мониторинг на биоразнообразие то	Всички, посочени по-долу местообитания, видове, дейности и др.	Изготвени ясни, лесни за изпълнение, опростени и информативни формуляри за попълване данни за различните нива на мониторинг. Установяване на трайна и стабилна връзка между наука и управление, липсата на която понастоящем допуска взимането на неверни или неадекватни решения при опазването на биологичното разнообразие.	Съгласно <i>Наредба № 2 от 18 декември 2006 г. за условията и реда за създаването и функционирането на националната система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие</i> ➤ Нанасяне на данните във вид удобен за управлението и охраната (Препоръчително ползването на CMS)	Специализиран персонал за ЗМ, РИОСВ, ДДС
2	Мониторинг на природни местообитания от специален интерес (част 1.12.2. и карти № 9, 10, 11)	6520-Планински сенокосни ливади 7140-Преходни блата и плаващи подвижни торфища 91СA-Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори 9410-Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea)	Информация за състоянието и тенденциите. Възможности за възстановяване на природни местообитания. <i>Информация за флуктуационни и сукцесионни процеси в растителните съобщества.</i>	Проверки на определените територии, актуализация и анализ на данните. Нанасяне на данните във вид удобен за управлението и охраната на ЗМ, като се ползва ГИС. Изследвания, на базата на фотоснимки и сателитни снимки, проби от постоянни трансекти, постоянни точки за заснемания. Честота на изследванията: на три до пет години.	Специализиран персонал за ЗМ, РИОСВ

3	Мониторинг на консервационно значими видове растения	<i>Sphagnum falax</i> (H.Klinggr.) H.Klinggr. <i>Catathelasma imperiale</i> (Quél.) Singer <i>Listera cordata</i> (L.) R. Br. <i>Orchis mascula</i> L. <i>Viola rhodopeia</i> Becker.	Подробна информация за състоянието, плътността и възрастовата структура на ценопопулациите на посочените видове, като основа за тяхното опазване и управление.	Запознаване на служителите с видовете. Отчитане промени в популациите (плътността и обилието, възрастовата структура) на видовете. Нанасяне на данните във вид удобен за управлението и охраната на защитената местност, като се ползва ГИС на защитената местност.	Специализиран персонал за ЗМ, Институт по ботаника-БАН
4	Състояние на консервационно значими видове животни, съгласно ЗБР	Видовете, обект на мониторинг са описани в т. 1.14.	Изследване на дребните бозайници в ЗМ "Батлъбоаз" и "Самодивска поляна"	Обучение на персонала и охраната в разпознаване на консервационно значими видове на терен. Проучване на видове – местоположение, разпространение, популационни динамики: Ежегодно за безгръбначни, риби, птици и бозайници, два пъти годишно за земноводни и влечуги, всеки четири до пет години за сухоземни безгръбначни	И-т по Зоология - БАН, НПО
			Изследване видовия състав и числеността на совите в ЗМ "Батлъбоаз" и "Чатъма" и прилежащите територии		
			Проучване състоянието и числеността на кълвачите в ЗМ "Батлъбоаз" и "Чатъма"		
			Проучване състоянието и числеността на сънливците в ЗМ "Чатъма"		
			Изследване динамиката в числеността на популациите на дивата свиня, сърната и благородния елен		
			Проучване състоянието и числеността на лещарката и глухарят		
5	Ползване на природни ресурси	Всички видове или местообитания, ползвани за икономически цели в рамките на ЗМ	Оценка на въздействието от горското стопанство, събиране на билки и гъби, лов и риболов и други, свързани с биоразнообразието дейности в ЗМ	Ежегодни наблюдения на горско-стопанските и ловни дейности и пр.	Специализиран персонал за ЗМ, Общини, ДДС
6	Посетителски мониторинг	Посетителите (български и чуждестранни) в	Увеличаване броя на посетителите в района	Регистриране и оценка на посещаемостта, отчитане на броя, вида, интересите и начина	Специализиран персонал за ЗМ

		защитената територия.		на ползване на различните зони от защитената територия (въдичари, ползване на пикник), актуализиране на база данни	
7	Мониторинг на нарушенията	Всички видове нарушения на режимите и нормите при ползване на ЗТ	Установяване на вида на нарушенията и тенденциите в техния брой Намаляване броя на нарушенията	Изготвяне на публичен регистър, в който да се записват регистрирани нарушения	Специализиран персонал за ЗМ ползватели

II ПРОГРАМА:

УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ, СВЪРЗАНО С ОПАЗВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО

Горите в ЗМ трябва да се стопанисват така, че максимално да се запазят характеристиките на естествената гора. Тази цел се изпълнява в максимална степен от концепцията за гората във фаза на старост (Old-growth forest).

Това са гори, които са достигнали последната фаза в своето развитие. Те са достигнали характеристики, отличаващи естествените горски екосистеми, които не са били обект на човешка дейност поне през последните 100 години. Част от тях са:

1. Неравномерна пространствена структура;
2. Големи живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид;
3. Дървета с изсъхнали, деформирани или счупени върхове и клони;
4. Дървета с масивни живи клони (често с диаметър по-голям от 25 см);
5. Дървета с хралупи;
6. Големи мъртви дървета, които са все още на корен;
7. Паднали големи мъртви дървета, които са в различни фази на разлагане.

Горите във фаза на старост, със своята специфична структура и функционалност, са местообитание на комплекс от видове от различни екологични и таксономични групи. При сравнението им с по-млади гори са отчетени съществени разлики във видовия състав и обилието, което е показател за уникалността на тези екосистеми.

Приблизително 160 до 230 години са нужни за да се формира гора със характеристики на гора във фаза на старост. Трансформацията от зрели гори към гори във фаза на старост е постепенна и продължителността ѝ зависи много от дървесния състав (видовете достигат за различно време пределна физиологична възраст), условията на месторастене (периодът е по-кратък на добри месторастения, отколкото на бедни) и първоначалната структура на насажденията (при хомогенна структура е по-бавно в сравнение с хетерогенната).

За да може да достигнат характеристиките на горите във фаза на старост определените насаждения трябва да се оставят на естествената си динамика. В тях се не се допуска лесовъдска намеса и извличане на дървесина, освен в случаите на големи природни нарушения /ветровали и каламитети на големи площи/.

Изключение от това правило са горските култури. В тях са необходими лесовъдски мероприятия, които да подпомогнат устойчивостта им и процеса на диференциация на структурата.

Тъй като тези гори ще са обект на често посещение или ще са в непосредствена близост до места, в които ще има човешко присъствие, трябва да се вземат мерки за осигуряване безопасността на туристите. За целта е необходимо регулярно да се прави мониторинг за наличието на дървета в близост до туристическата инфраструктура, които могат да представляват непосредствена опасност за хората и да се провеждат мероприятия за тяхното обезопасяване/поваляне.

При условие, че се приеме предложената поправка в Заповедта за обявяване на ЗМ (Част 3), в останалата част на зоната за опазване на биоразнообразието и ландшафта се допуска прилагането на природосъобразни лесовъдски системи, които са в съответствие с естествената динамика на насажденията и осигуряват изпълнението на специфичните функции на горите. За тази цел се препоръчва прилагане на изборните лесовъдски системи (единично-изборна и групово-изборна), които са особено гъвкав лесовъдски инструмент и балансират поставените цели по най-подходящ начин. Добивът на дървесина, при прилагане на лесовъдски мероприятия, се явява като второстепенна цел / последствие.

Програмата е свързана със следните цели:

- Запазване характеристиките на естествената гора и създаване на усещане за ненарушена горска среда;
- Прилагане на лесовъдски дейности за поддържане и подобряване ландшафтната стойност на гората и запазване в максимална степен на ключови характеристики на горската екосистема;
- Опазване и възстановяване на местообитания на редки и застрашени видове дивни растения и животни;
- Съхранение на генетичното разнообразие на местните дървесни видове;
- Усъвършенстване на горскостопанските практики.

Проектите ще бъдат финансирани от бюджетите на ДДС «Широка поляна».

Проекти по програма II : УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ, СВЪРЗАНО СА ОПАЗВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО

№	Проект	Обхват/обект на прилагане	Очаквани резултати	Методи	Отговорни институции
1.	Прилагане на концепцията за гори във фаза на старост (Old-growth forests)	Подотделите посочени в част III т. 5	Постигане характеристики на гори във фаза на старост (Old-growth forests); Подобряване на естествения характер и естетическите стойности на гората.	Липса на лесовъдска намеса и извличане на дървесина, освен в случаите на големи природни нарушения /ветровали и каламитети на големи площи/. Лесовъдски мероприятия, които да подпомогнат устойчивостта им и процеса на диференциация на структурата, се прилагат само в горските култури. Мерки за осигуряване безопасността на туристите, чрез мониторинг за наличието на дървета в близост до туристическата инфраструктура, които могат да представляват непосредствена опасност за хората и провеждане на мероприятия за тяхното обезопасяване/поваляне.	ДДС Широка поляна
2	Поддържане и/или увеличаване на биоразнообразието в стопанисваните гори	Подотделите в които се провеждат лесовъдски мероприятия	Осигуряване на ключови елементи на биоразнообразието в стопанисваните гори	При маркиране и дърводобивни дейности се запазват в максимална степен елементи на естествените горски екосистеми, като острови на старостта, дървета с хралупи, дървета с гнезда и др. Разработване и прилагане на правила за запазване на мъртвата дървесина във различни фази на отмиране и разлагане, като минималното количество не трябва да бъде под 20 м3/ха; Разработване и прилагане на правила за опазване на водните пространства и биологичното разнообразие в стопанисваните гори; Дефиниране на нови критерии за провеждане на санитарни сечи и събиране на дървесина за огрев; Провеждане на обучения на персонала.	ДДС Широка поляна
3	Изборно стопанисване	Подотделите в които се провеждат лесовъдски мероприятия.	Прилагане на изборните форми на стопанство	Обучение на персонала във връзка с изборното стопанисване и методите за трансформация на структурата на насажденията. Дефиниране параметри на бъдещата изборна гора (целев диаметър, структура по степени на дебелина, запас и др.). Да се направят експерименти и да се приложи опитът на катедра "Лесовъдство" при ЛТУ относно големината, формата и разположение на възобновителните прозорци; Своевременно провеждане на отгледните сечи в младите горски култури, които да подобрят стабилността им и да приближат структурата им до тази на естествените гори;	ДДС Широка поляна

III ПРОГРАМА

УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

Много от настоящите (и бъдещи) дейности на територията на ЗМ се изпълняват от лица, кооперации и фирми. Една от целите на плана за управление е да стимулира всички ползватели на природни ресурси да се ориентират към по-устойчиви и природосъобразни практики и дейности.

Преходът към бъдещото устойчиво ползване на защитената територия се базира на концепцията, че управленските цели може да бъдат (частично) постигнати, чрез рационално използване на ресурсите по начин, който да бъде благоприятен, както за ползвателите (лица, фирми или общности), така и за биоразнообразието. Този механизъм разчита на включването на екологични устойчиви предприятия /ЕУП/ в дейностите, които носят ползи и за хората, и за природата, и които са същевременно икономически, финансово и технически ефективни.

Програмата е свързана със следните цели:

- Устойчиво управление и ползване на природни ресурси, благоприятстващо същевременно биоразнообразието, местните общности и икономиката в средносрочен и дългосрочен план;
- Ангажиране на собственици и ползватели в оценката на ресурсите, вземане на решения за начина, места и количества на ползване, както и в дейности по тяхното опазване.

Изпълнението на проекти, свързани с устойчивото ползване и управление на ресурси в съответствие с плана за управление ще бъде подкрепяно и координирано от персонала на ЗМ, в партньорство с общини, НПО, бизнеса, заинтересовани сдружения и лица от района.

Финансирането на проектите може да бъде предоставено от международни програми (като Натура 2000, програмата LEADER на ЕС и др.), общини, български фондове и местни предприемачи.

Проекти по програма III УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ПРИРОДНИ РЕСУРСИ В ЗМ

№	Проект	Обект на прилагане	Очаквани резултати	Метод	Отговорни институции
1	Съвместно управление на природните ресурси	Екологични предприятия за устойчиво ползване на природните ресурси	Устойчиво ползване на биологичните ресурси, положителни икономически и финансови резултати, базирани на технически приложими бизнес планове, които генерират социални ползи.	Методите и възможностите за финансиране включват: идентифициране на подходящи дейности и потенциални източници на финансиране; прилагане на избрани дейности за устойчиво развитие; подпомагане на екологични предприятия.	Администрацията на ЗМ, местните инициативни групи по програма ЛИДЕР, Общината, бизнеса, сдружения и НПО.

IV ПРОГРАМА:

РАЗВИТИЕ НА ЕКОЛОГИЧЕН УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ В И ОКОЛО ЗАЩИТЕНАТА МЕСТНОСТ

Управляващата институция на Защитената местност, в партньорство с общините, местните неправителствени организации и местните държавните структури, могат да развиват устойчив туризъм.

Развитието на дейности и услуги за посетители изисква предлагане на интересна и достъпна информация за ЗМ и многото възможности за прекарване на свободното време в и около нея. Това ще има благоприятен ефект и върху формирането на положително отношение към защитената територия у местните хора.

Програмата е свързана със следните цели:

- с. Установяване и прилагане на характерни за региона практики за развитие на екологично устойчив туризъм;
- d. Възстановяване и устойчиво ползване на рибните запаси;
- е. Определяне на нови форми на ползване на природните ресурси – ползване на билки, култивиране на някои ценни видове, а също така развитие на екотуризм в прилежащите територии;
- f. Постигане по-голяма продаваемост и по-висока цена на местни продукти и услуги.

Финансирането следва да се търси от международни програми, общини, български фондове, местни предприемачи.

Проекти по програма IV РАЗВИТИЕ НА УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ В И ОКОЛО ЗАЩИТЕНАТА МЕСТНОСТ

№	Проект	Обект на прилагане	Очаквани резултати	Метод	Отговорни институции
1	Подготовка на кадри за развитието на туризъм	Хотелиери (вкл. собственици на къщи от общинските центрове и близките села), водачи, доставчици на допълнителни туристически услуги	Подобряване на условията за обслужване на посетителите в първите четири години Създаване на местно ядро от обучени интерпретатори (водачи, обучители, и др.) на третата година	Информационна кампания сред местните хора за популяризиране възможностите за генериране на допълнителни приходи, чрез туризъм; публикуване и разпространение на информационни материали, вкл. за законовата база на туризма и потенциални източници на финансиране Обучения за доставчици на туристически услуги (<i>Въведение в устойчивия туризъм; Грижа за клиента; Основни и допълнителни туристически услуги; Ценообразуване и управление на семеен бизнес и пр.</i>) Обучения на интерпретатори (<i>водачи за туристически маршрути; ръководители на образователни програми</i>). Популяризиране на добри практики от България (напр. за сертифициране по качество, за “зелен” бизнес и енергийна ефективност)	Общината в партньорство с местни туристически сдружения и др. НПО от района
2	Информационно обслужване на посетителите и интерпретация	Организиран и неорганизиран туристи и посетители, местни бизнес структури и др.	Повишаване на обществената информираност за ЗМ и региона като туристическа дестинация в по-големите близки градове и туроператори във Варна, София и др.	Разработване на набор от интерпретативни маршрути – пешеходни, велосипедни, за езда, преминаване с лодки, комбинирани; по-кратки и по-дълги. Разработване на образователни туристически програми (напр. лагери за оцеляване сред природата и други подобни) за деца и възрастни с различна продължителност, на подходящи места в територията, според зонирването. Организиране на интерпретативни експозиции, свързани с тематиката на разработваните маршрути и програми, в музеите в региона, посетителските и информационни центрове Създаване на пункт за охрана и информация,	Общината в партньорство с местни туристически сдружения и др. НПО от района

				отворен от май до октомври	
3	Изработване на общ дизайн на архитектурни елементи	Местата за риболов и отдих по туристическите маршрути	Създаване и поддържане на специфичен за ЗМ стил при оборудване на места за отдих (беседки, маси, огнища и пр.).	Изработване на типови архитектурни елементи от подходящи за околния ландшафт, естествени материали	ДДС Широка поляна, общината в партньорство с местни туристически сдружения и др. НПО от района

V ПРОГРАМА:

ИНСТИТУЦИОНАЛНО РАЗВИТИЕ НА УПРАВЛЕНИЕТО И ОБУЧЕНИЕ НА ПЕРСОНАЛА

Създаване на специализиран персонал по отношение на ЗМ е основната гаранция за прилагане на плана за управление. Добрата и ефективна работа, както и повишаването на квалификацията на персонала, имат изключително голямо значение за постигане на определените цели. МЗГ и МОСВ трябва да осигури реални възможности и финансова подкрепа за създаването и функционирането на такъв персонал/администрация, за да могат да бъдат посрещнати предизвикателствата на новото време като посещаемост, посегателства и потребление в защитените територии.

Програмата е свързана със следните цели:

- Цялостно изпълнение на Плана за управление;
- Спазване ангажиментите, поети от България, относно международните конвенции и споразумения;
- Прилагане на законодателството, касаещо управлението на ЗМКБ;
- Изграждане на широка обществена подкрепа за ЗМ;
- Провеждане на дългосрочна програма за екологичен мониторинг с достъп на обществеността до информацията;
- Системно провеждане на обучения за лицата, отговорни за управлението на ЗМ и на доброволците.

Проекти по програма V : ИНСТИТУЦИОНАЛНО РАЗВИТИЕ НА УПРАВЛЕНИЕТО И ОБУЧЕНИЕ НА ПЕРСОНАЛА

№	Проект	Обект на прилагане	Очаквани резултати	Метод	Отговорни институции
1	Създаване на специализиран персонал по отношение на ЗМ	Всички заинтересовани страни, включително местни и държавни власти, НПО, собственици и ползватели	Цялостно изпълнение на Плана за управление	Проектът може да се реализира по няколко начина: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Назначаване на специализиран персонал (1 брой) като отговорен по изпълнението на плана за управление в ДДС Широка поляна. ➤ Възлагане на дейностите по плана за управление за изпълнение на съществуваща, неправителствена организация. ➤ Формиране на административна структура от различни заинтересовани страни/структури, която да изпълнява ролята на орган за управление на ЗМ. В нея могат да участват общините, поделенията на МЗГ и МОСВ, действащи НПО на територията на ЗМ (туристически, ловни и т.н.) и фирми с интерес от опазването природата на ЗМ. ➤ Възможно е и включване на Плана за управление на ЗМ, като част от интегрирания бизнес план на Местна инициативна група по ЛИДЕР. 	Общини, РИОСВ, ДДС
	Изграждане на Обществен съвет /ОС/ за всички ЗМ на територията на община Батак (вкл. „Тошков чарк“ и „Баташки снежник“)	Всички заинтересовани страни, включително местни и държавни власти, НПО, собственици и ползватели	Подпомагане на дейността на персонала и други заинтересовани физически и юридически лица по отношение на: работата с обществеността, информационната дейност, организацията на рекреационната и туристическа дейност, опазване на биологичното разнообразие, устойчивото ползване и опазване на природните ресурси,	ОС е самостоятелен орган. Той се изгражда на квотен принцип от четири целеви групи: държавна администрация включва представители на областната администрация, Службите на противопожарна и противоаварийна безопасност, Регионалните полицейски управления и други поделения на централната държавна власт; местната администрация , представена от упълномощени представители на общините, чиито територии са включени в границата на ЗМ; бизнеса , представляван от различни фирми, чиито интереси са свързани с развитието на ЗМ –	

			сигурността и обслужването на посетителите в ЗМ.	туроператори, хотелиери, ресторантьори или техни браншови асоциации, водоснабдителни и електропреносни фирми, транспортни фирми, частни стопани, които се ползват от ресурсите в ЗМ (събиране на горски плодове, билки), собственици или стопани на сгради в ЗМ; неправителствени организации - включва представители на природозащитни организации, регионално туристическо сдружение, организации насочени към регионално развитие, и т.н.	
2	Стратегия за развитие на човешките ресурси	Персоналът на ЗМ (или организацията правопреемник, след изпълнение на проект 1)	Допълване на персонала и заемане на всички позиции. Изготвяне на план за обучение и професионално развитие за периода 2007 г. - 2017 г. с цел: повишаване способностите за принос към пълното постигане на целите на ПУ; по-добрата работа на персонала, като екип; постигане на гъвкавост и адаптивност към променящите се ситуации и обстоятелства; и по-добри умения за работа с други организации.	Обучение на персонала в разпознаването на консервационно значими видове от флората и фауната, запознаване с действащата нормативна база в областта на природозащитното законодателство и неговото прилагане; Поддържане и актуализиране на GIS за ЗМ	Общини, РИОСВ, ДДС

4.3. СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ ЗА ЗМ „ШИРОКА ПОЛЯНА”, „КАВАЛ ТЕПЕ”, „СЛЪНЧЕВА ПОЛЯНА” И „СТУДЕНАТА ЧУЧУРКА”

4.3.1. Програма за сигурността на посетителите

Необходимо е предприемането на всички възможни и необходими мерки за гарантиране безопасността на посетителите, както и опазването и съхранението на биоразнообразието и културните ценности на защитената местност и прилежащите му територии.

По отношение на опазването и съхранението на биоразнообразието, винаги съществуват рискове от антропогенен характер, например пожари, точково замърсяване в ЗМ и прилежащите му територии. Макар и в по-малка степен, съществува риск и от природни бедствия, като ветровали, вредители и болести, наводнения и т.н.

Винаги съществува и елемент на риск, породен от рекреационната дейност, която е основния тип туристическа дейност в ЗМ. Необходимо е бъдат положени всички разумни и практични усилия за минимизиране на рисковете за посетителите и осигуряване на тяхната безопасност, чрез предоставяне на информация за потенциалните проблеми и опасности.

Програмата е свързана със следните цели:

- Идентифициране на основните рискове (природни и антропогенни);
- Сътрудничество с местните власти и други отговорни институции за идентифициране и отстраняване на рисковете и координиране на ресурсите.
- Разработване на процедури за управление и мониторинг на всички известни рискове в ЗМ и прилежащите територии.
- Предоставяне на информация на местното население и посетителите, която набляга на потенциално опасните зони и дейности, както и подходящите превантивни действия и процедури при спешни случаи.

Финансирането ще представлява комбинация от собствени средства за изготвяне на общия план за непредвидени и спешни случаи.

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ НА ОПЕРАТИВНИТЕ ЗАДАЧИ/ДЕЙНОСТИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

№	Дейност	Цел	Очаквани резултати	Методи
1	Определяне на рисковете	Идентифициране на всички потенциални опасности и оценка на рисковете за всяка от тях	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Всички потенциални рискове (природни и антропогенни) са идентифицирани и оценени, както и вероятността те да се проявят. ➤ Основните рискове, за които са необходими планове за действие, са идентифицирани. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Прилагане на стандартен подход за идентифициране и оценка на рисковете, определяне на всяка съществуваща и потенциална опасност и възможния риск тя да се прояви. ➤ Приоритизиране на основните рискове, за които са необходими планове за действие.
2	Изготвяне на планове за действие при непредвидени ситуации	Набавяне на необходимото оборудване и екипировка за изпълнението на Плана за действие при спешни и непредвидени ситуации. Осигуряване на нужното обучение.	<p>Планове за всеки от идентифицираните основни рискове, включващи минимум планове за действие при</p> <ul style="list-style-type: none"> а) замърсяване, б) наводнение, в) пожар и г) безопасност на посетителите. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Проучване на планирането на непредвидени обстоятелства в други защитени територии. Изработване на формат за такива планове и кратки насоки за тяхното изготвяне. ➤ Създаване на работни групи с участието на съответните заинтересовани страни. Всяка работна група ще отговаря за изготвянето на един план за действие, например в случай на замърсяване, и т.н. Групиране на плановете, с цел постигане на общ подход и разпределяне на отговорностите. ➤ Ангажиране на съответните заинтересовани страни да се запознаят с плановете за действие при непредвидени обстоятелства и своите роли / отговорности.
3	Мониторинг и актуализиране на плановете за непредвидени случаи	Поддържане и периодичен контрол на опасните и рискови места, през които минават посетителите	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ревизиране на плановете и при необходимост актуализиране, поне на всеки две години. ➤ Редовно провеждане на тренировки за изпълнение на процедурите за действие. ➤ Поставяне на информационна, предупредителна и забранителна маркировка. 	<p>Преглед, за да се установи дали:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) рискът все още съществува, б) основната информация е налице, в) данните за връзка с персонала са верни и г) ролите и отговорностите са ясни на всички.

4.3.2. Проект за развитие на туристическата инфраструктура за нуждите на пешеходния и познавателния туризъм в ЗМ и прилежащите територии около яз. Голям Беглик

Предназначението на Програмата е да допълни устройването и да улесни управлението на защитената местност. Целите са свързани с осигуряване на информация за посетителите на дадено място, което включва:

- Улесняване движението на посетителите с цел безопасен достъп до защитената местност;
- Определяне на подходящи форми на рекреационни дейности;
- Стимулиране интереса на посетителите за опазване на уникалния ландшафт и богатство на флора и фауна;
- Постигане на възпитателен и образователен ефект, чрез система за информация, изграждане на информационни посетителски центрове и оформяне на малки подходи към ЗМ.
- Предлагане на интересна и достъпна информация за прилежащите територии.

Това ще има благоприятен ефект и върху формирането на положително отношение у местните хора към ЗМ.

СПЕЦИАЛИЗИРАНА МАРКИРОВКА ЗА ЗМ

№	Дейност	Очаквани резултати	Методи
1	Маркиране на лъчови маршрути	Съсредоточаване на туристите в прилежащите територии и същевременно принос за икономическото развитие на околните селища.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Започват и завършват в една и съща точка (съответното населено място, което посреща посетители); ➤ Продължителността е от 2 до 4 часа; ➤ Включват интересни места и обекти за наблюдение; ➤ Маркирани и описани на карти, диглани и пр.; ➤ Маркировката е в един стил навсякъде около защитената местност, за да се запомня и да улеснява ползването на тези маршрути.
2	Общо информационно табло – с рекламен и насочващ характер	Обща туристическа информация за защитената местност, за нейната значимост, както и основни характеристики за посетителите, които са без водач или без предварително набавени информационни материали;	<p>Място на поставяне:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Приходите към защитената местност; ➤ На пътните артерии водещи към защитената местност; ➤ На ключови места в защитената местност; ➤ На ключови места в близките населени места. <p>Да включва:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Обща схема на обекта; ➤ Информационна схема за съответното място; ➤ Обозначение къде се намира посетителят в момента.

№	Дейност	Очаквани резултати	Методи
3	Информационно табло за видове (флора и фауна) и Информационно табло за поведение	представяне на информация за биологичното разнообразие и видове с природозащитен статус, срещащи се в определена част/зона в защитената местност	Място на поставяне: ➤ На характерни места в близост до местата за отдих, изгледни площадки и др.; ➤ На характерни места по границите на защитената местност; ➤ По регламентиранияте маршрути; Да включва: ➤ Изискванията за поведение, свързани с опазване на флората и фауната; ➤ Местата за необходимо спокойствие на фауната; ➤ Информация за опасност или санкции при извършени нарушения.
4	Указателни табели за посока с информация	Насочваща информация, отнасяща се до близки обекти	Място на поставяне – места за риболов и кътове за отдих, чешми, беседки, навеси, места за палене на огън и др.

ПОДДЪРЖАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА

Туристическата инфраструктура на територията на защитената местност е приоритет за управлението. Поддържането ѝ е обща грижа на всички ползватели на защитената местност.

Насоки и изисквания:

Най-малко два пъти в годината – пролет и есен, персонала на ЗМ, туристическите дружества, стопаните на почивните бази, трябва да проверяват състоянието на маркировката, да поправят и възстановяват повредените и унищожени знаци.

ИНФОРМАЦИОННИ ПУНКТОВЕ

Тези пунктове гарантират постоянно присъствие на специализиран персонал и охрана, което във взаимодействие с ползвателите може да сведе до минимум размера на нарушенията и паралелно да допринесе за повишаване качеството на информация за посетителите.

Насоки и изисквания:

- Необходимо е изграждане на поне 2 броя.
- По възможност да се използва съществуващ сграден фонд.
- Да предлагат информацията, от която туристите се нуждаят за даден район;
- Да служи като място за контакт с туристически оператори;
- Местоположението им трябва да бъде указано на ключови места в населеното място;
- Дейността им може да се съчетае с предлагане на резервации, продажба на дигипляни и други рекламни материали, сувенирна продукция.

Местоположение:

Изборът на място трябва да е съобразен с лесната ориентация за посетителите. Може да се ползва вече съществуваща база/обект, където наличния персонал да предлага

информация и да извършва продажби. Там трябва да има информационни табла, карти и пълен набор от печатните материали за защитената местност.

В процеса на проучванията за целите на Плана за управление е предложено пункт за охрана и информация да се създаде в ЗМ „Широка поляна”, в сградата на ДДС (виж карта № 24).

ПЕЧАТНА ИНФОРМАЦИЯ

Посетителите имат нужда от печатни информационни материали. Те включват:

- **Карта на защитената местност** - най-важният елемент на информационните и рекламни дигитални. Тя трябва да съдържа обозначение на съществуващите маршрути, информационни точки. Важно е да се обозначат местата, където човешкото присъствие не представлява опасност за природата.
- **Карти на лъчовите маршрути** по места, с център съответното населено място с описание на самите маршрути – какво ще види посетителят, докато се разхожда. Във всеки информационен център/точка трябва да има карти на всички лъчови маршрути.
- **Информационни листовки** за биоразнообразието и за културно-историческото наследство.
- **Материали за екологично образование в училищата** – добре е да се използва съществуващия вече опит в природозащитните организации.

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ ПРИ ИЗГРАЖДАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА

При изграждането на туристическата инфраструктура на ЗМ трябва да се спазва следната последователност:

- Определяне на приоритетността на съответния елемент;
- Определяне на местоположението на терена;
- Предварително съгласуване на дизайна и съдържанието с управляващата администрация и съответни специалисти, запознати с характеристиките на защитената местност;
- Съгласуване на проекта с други институции, които имат отношение към туристическата инфраструктура на територията на защитената местност – Туристически дружества, различни собственици и ползватели.
- Изработване на проект;
- Изработка и монтаж на терена;
- Пресконференция за медиите, с цел разясняване на собственици и ползватели отговорностите и задълженията по поставяне и поддържане на туристическата инфраструктура.

ИНСТИТУЦИОНАЛНА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ ПРИ РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ПРОЕКТА

Общините, в партньорство с местните неправителствени организации и местните държавните структури, би трябвало да играят важна роля в планирането и изграждането на туристическата инфраструктура на територията на ЗМ, тъй като те се ползват с доверието на местните хора, представляват източник на информация и могат да съвместят изискванията на различните заинтересовани страни. Работата в партньорство с местните правителствени и

неправителствени организации предлага повече опит, познания и идеи. В Закона за туризма, приет през 1998 г. за първи път се говори за създаването на регионални и местни туристически организации, в него се определя тяхната потенциална роля, както и политиката за насърчаване на местните общности сами да управляват и развиват туристически дейности и инициативи.

При изграждането на туристическата инфраструктура на територията на ЗМ и прилежащите територии, трябва да се вземе в предвид общата стратегия за популяризиране на туризма в защитената територия, която на местно ниво следва да определи:

- кои туристически възможности на района да се популяризират;
- какъв е потенциалът за развитие на устойчив туризъм в района;
- как и пред кого да се популяризира района.

По този начин местните жители могат реално да влияят върху развитието на туризма, а не просто да се съобразяват с това което им се налага.

ОБЕЗПЕЧЕНОСТ ЗА БЪДЕЩО РАЗВИТИЕ И ОБНОВЯВАНЕ

Тъй като поддържането на вече изградената туристическа инфраструктура ще бъде един динамичен процес на непрекъснато обновяване и подобряване, би трябвало още при изграждане на основните елементи - маршрути, информационни пунктове, информационни табла и др. да се помисли за процеса на тяхното бъдещо обновяване и поддръжка. В тази връзка може да се организира събирането на информация за рентабилността на информационната система на местно ниво, и да се взема в предвид при всяко бъдещо разширяване и подобряване. Разбира се всички следващи фази на изменение, разширение и допълнение би трябвало да се разработват в рамките на общовъзприетите правила за унифициране.

Събирането на такава информация е приоритет на местните и регионалните организации или общините. Целта е да се създаде достъпна база данни, съдържаща информация за:

- икономическата рентабилност на изградената туристическа инфраструктура;
- положителните и отрицателните страни на вече изградената туристическа инфраструктура;
- какви са търсенията и очакванията на посетителите.

Тази информация би могла да се събере чрез поддържането на регистри на посетителите - откъде идват, колко време пребивават в района, какви проблеми и трудности са срещнали в ориентацията и въобще с получаването на информация в различните информационни пунктове.

Създаването и поддържането на такава база данни може да се ползва, както от посетителите, така и от експертите ангажирани с бъдещото разширяване и доразвитие на туристическата инфраструктура.

ПОПУЛЯРИЗАЦИЯ И РЕКЛАМА

Рекламата и популяризирането на ЗМ и по-специално работата с медиите, е от изключително значение за общата стратегия за популяризиране на района. Много потенциални посетители получават първите си впечатления за даден район от медиите. Публикациите могат много да повлияят върху отношението на посетителите и върху тяхното бъдещо поведение, да ги насочи към типа туризъм подходящ за района.

4.3.3. Идеен проект за управление на отпадните води в ЗМ и прилежащите територии около яз. Голям Беглик

ЦЕЛ

Проучване на съществуващите туристически и други обекти, потенциални източници на отпадъчни води и предлагане на решения за пречистване на отпадъчните води.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Доклад за източниците на отпадъчни води в ЗМ и мерки за намаляване на замърсяването и здравния риск;
- Идеен Проект за отвеждане и пречистване на отпадъчните води от обекти на територията на ЗМ;
- Изработване на система от мерки и начини за поддържане на съоръженията за пречистване на отпадните води в обектите за посетители и контрол при нейното прилагане

Като основен приоритет в областта на качеството на водите е решаване на проблема с битовите отпадъчни води от туристически обекти, разположени в границите на ЗМ.

В защитените местности, обект на настоящия план, съществуват около 100 обекта, които сезонно или цялгодишно се използват главно за туристически цели. Никой от тези обекти не е оборудван с пречиствателно съоръжение за отпадъчни води, както и липсват отговарящи на санитарните изисквания инсталации/санитарни възли за битовите води. Непречистените отпадъчни води създават здравен риск и риск от замърсяване на околната среда, като въздействат негативно върху посетителите.

Към настоящия момент не е ясна законността на сградите/обектите. За целта следва да се предвидят модулни пречиствателни станции за групово обслужване на близко разположени обекти и непопивни ями за по-отдалечените индивидуални обекти.

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ НА ОПЕРАТИВНИТЕ ЗАДАЧИ/ДЕЙНОСТИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

№	Дейност	Работни дни
1	Оценка и анализ на съществуващата информация относно източниците на непречистени битови отпадъчни води на територията на ЗМ и техните характеристики	2

2	Оценка на място на съществуващите канализационни съоръжения за битови отпадъчни води от туристическите обекти на територията на ЗМ <i>Организиране на среща с експертите от РИОСВ за информиране и запознаване със задачата, както и за извършване на консултации по проблема – 1 ден</i> <i>Инвентаризация на място на състоянието на съоръженията за отпадъчни води (септични ями, попивни ями, сухи тоалетни и др.), тяхната поддръжка, собственост и възможности за достъп – 9 дена</i>	10
3	Предлагане на конкретни схеми за устойчиво решаване на проблемите, свързани с битовите отпадъчни води за всеки отделен обект	5
4	Икономическа оценка на разходите за изграждане и експлоатация на съоръжения за пречистване на отпадъчните води	5
5	Изготвяне на доклад за източниците на отпадъчни води в ЗМ и мерки за намаляване на замърсяването и здравния риск	3
6	Изготвяне на идеен проект за отвеждане и пречистване на отпадъчните води от туристически обекти на територията на ЗМ	5
ОБЩО:		30 дни

БРОЙ УЧАСТНИЦИ

Необходим е екип от 3 специалисти, както следва:

1 специалист по битови отпадъчни води

1 инж. химик или хидроинженер

1 техническо лице

4.3.4. Схема за управление на отпадъците в ЗМ и прилежащите територии около яз. Широка поляна

ЦЕЛ

Набелязване на мерки за предотвратяване и ограничаване на замърсяване с битови отпадъци на туристическите обекти – маршрути и пътеки, места за отдих, и други обекти за обслужване на посетителите.

НОРМАТИВНА БАЗА

Закон за управление на отпадъците (ДВ, бр.86/2003 г.) – “Чл. 19. **Общинският съвет приема наредба**, с която определя условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови, строителни и масово разпространени отпадъци на своя територия, разработени съгласно изискванията на този закон и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на *Закона за местните данъци и такси.*”

НОРМАТИВНИ МЕРКИ

- Изготвяне на **“Общ правилник за подобряване на условията за туризъм и инфраструктурата на ЗМ и тяхното поддържане”** в който да се разпишат

конкретните задължения на лицата, стопанисващи обектите. Правилника ще е част от общата стратегия и ще бъде обвързан с плана за действие по изпълнението на Плана за управление на ЗМ.

- Създаване на възможности за прилагане на санкции, спрямо замърсителите на ЗМ – физически и юридически лица, съгласно действащите нормативна база.

ТЕХНИЧЕСКИ МЕРКИ

- Разработване на въпросник с цел изследване на образуването и управлението на отпадъците в районите на туристическите обекти – попълва се от лицата, стопанисващи обектите:
 - във въпросниците могат да се искат и конкретни предложения за справяне с проблемите по управлението на отпадъците;
 - попълващите въпросника могат да предложат план-сметка за необходимите разходи, свързани с конкретните им предложения.
- Изследване на морфологичния състав и количество на генерираните отпадъци за едногодишен период в районите на туристическите обекти (може и чрез въпросника)

АДМИНИСТРАТИВНО-ОРГАНИЗАЦИОННИ МЕРКИ

- Въвеждане на конкретни отговорности на лицата, заети със стопанисването и обслужването на територии и обекти в ЗМ;
- Сключване на договори за извозване на образуваните отпадъци (където е възможно – наличие на оператори по събиране и транспортиране на отпадъците в населените места, достъпност на обектите и т.н.), възможен подход е наемането на временен персонал.
- При сключени договори, с ползвателите на територията на ЗМ, е възможно организиране на сметоизвозване от ДДС „Широка поляна” при двата подхода (виж карти № 24, 25 и 26)

ФИНАНСОВИ МЕРКИ

- Залагане на необходими средства за управлението на отпадъците:
 - за ликвидиране на стари замърсявания;
 - за закупуване на необходими съдове за отпадъци, съобразени с туристическия обект и начина на събиране и извозване на отпадъците;
 - за указателни табели и информационни инструменти за посетителите, с цел постигане на устойчивост на предприетите мерки и недопускане на нови замърсявания на вече почистени площадки;
 - за заплащане на услугата на външен оператор или на лицето, стопанисващо туристическите обекти, ако съдовете се извозват с негов транспорт (за целта трябва да е известно ориентировъчно количеството на отпадъците и интензивността на тяхното извозване, както и системата на отчетност на извършваните действия).
- Източници на финансиране:
 - Планирано финансиране (средства отпуснати по плана за управление);
 - Собствени източници – от услуги, от приходите от експлоатацията на туристическите обекти, други

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

1. Изготвяне на въпросниците (срок и отговорник).
 2. Обработка на резултатите (срок и отговорник)
 3. Обобщение и изводи от обработените резултати
 4. Изготвяне на конкретен план за управление на отпадъците за различните типове обекти – краткосрочни и дългосрочни дейности
 5. Финансово обезпечаване на плана
 6. Сключване на договори с оператор за извозване на отпадъците (от управляващата институция на ЗМ или всяко отделно лице, стопанисващо обект). Това може да залегне като условие в договорите с лицата, стопанисващи обекти на територията на ЗМ и управлението на ЗМ.
 7. Доставка и монтаж на съдовете за отпадъци (срок и отговорник).
- За малолитражните съдове, които ще се поставят по определени маршрути и пътеки може да се проведе конкурс за проект, изработка и монтаж на съдовете.

ПРИМЕРНИ ВЪПРОСИ ЗА ВЪПРОСНИЦИТЕ:

1. Какви видове отпадъци се образуват при експлоатацията на Вашия обект?
приблизителни количества за 1 година

А/ хранителни остатъцикг.

Б/ от опаковки

Хартия.....кг.

Стъкло.....кг.

Пластмасакг.

Други.....кг.

2. Каква е досегашната Ви практиката за третиране на образуваните отпадъци?

Събиране (съдове - вид, обем, брой).....

Транспортиране (със собствен транспорт- на какво разстояние в километри?, със специализирана фирма).....

Оползотворяване (кои видове отпадъци, как).....

Обезвреждане /депонирание, изгаряне/ (как, къде).....

3. Имате ли възможност да ги предавате на специализирана фирма за извозване за битови отпадъци?

Да

Не

4.Ако имате възможност, бихте ли ги предавали на такава фирма?

Ако ДА – защо?.....

Ако НЕ – защо?.....

5.Какво би Ви струвала услугата на специализираната фирма?

Като финанси?

Като действия?.....

6. Какви алтернативни варианти за управление на битовите отпадъци, освен специализираната фирма можете да предложите?

.....

7. Какви са предимствата на предложения от вас вариант?

.....

8......

9......

4.3.5. Попълване на стандартния формуляр на НАТУРА 2000, като резултат от теренните проучвания в рамките на разработването на ПУ

На територията на ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ не са установени растителни видове от съответните приложения на Директива 92/43.

Съгласно проведените проучвания в рамките на плана за управление са идентифицирани природни местообитания, включени в Приложение I на Директива 92/43 и Приложение I на ЗБР. Установените 4 типа местообитания са картирани и са включени като отделен слой в ГИС на ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“. Наличната информация, представена в ПУ и ГИС, дава възможност, при необходимост, да се приложи Софтуер НАТУРА 2000 и да се попълнят стандартните формуляри за територията на защитените местности. В рамките на разработването на настоящия ПУ, формулярът не е попълнен, поради факта, че ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ попадат в границите на проекто-сайт Западни Родопи, за който е попълнен съответен формуляр.

На територията на ЗМ „Широка поляна“, „Кавал тепе“, „Слънчева поляна“ и „Студената чучурка“ са установени 17 животински вида от Директива 92/43 и Директивата за птиците. Данните по видове, с тяхната численост, са включени в информацията за НАТУРА 2000 в сайта „Западни Родопи“ по Директивата за хабитатите и Директивата за птиците.

ЧАСТ 5:

ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ

5.1. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

5.1.1. Година за публично обсъждане на изпълнението на Плана за управление на Защитени местности “ Широка поляна”, “ Кавал тепе” , “ Слънчева поляна” и „Студената чучурка”- 2011 г.

След втория четиригодишен преглед през 2016 г., трябва да започне процес по изготвяне план за управление за периода 2017-2027 година.

5.1.2. Отговорна институция за преглед на изпълнението

Желателно е на всеки четири години да се организира публично обсъждане на изпълнението на плана за управление, организирано от Министерство на околната среда и водите, на което се канят за участие представители на заинтересованите държавни органи, областни управители, общини, научни и неправителствени организации.

На базата на годишните прегледи, отговорните за управлението на ЗМ изготвя и представя за публично обсъждане цялостен преглед на изпълнението на Плана и на резултатите от управленската практика за отчетния период.

5.1.3. Участници в прегледа

Администрациите на областите, общините на населените места, в чиито землища попада територията на ЗМ, РИОСВ-Пазарджик, ДДС „Широка поляна”, представители на бизнеса /туризъм, риболов, други свързани с ползването на територията/, НПО, експерти и консултанти от екипа разработил настоящия ПУ, членовете на обществения съвет, собственици, ползватели.

5.1.4. Начин на участие на обществеността в процеса на прегледа

Обявяването на публичното обсъждане на изпълнението на плана се прави предварително, не по-малко от 20 дни преди датата на заседанието. Съобщения за него се поставят или изпращат на всички участници описани в т.0.2.2.

Общите становища, препоръки и бележки от публичното обсъждане на изпълнението на плана се оформят в протокол и се разглеждат от обществения съвет. Одобрените, целесъобразни нови идеи, както и ревизираните цели се прилагат към плана за управление и се представят за съгласуване в МОСВ.

5.1.5. Списък на показатели за проекти и дейности от ПУ, които задължително трябва да бъдат предмет на оценка на постигане на поставените цели:

№	ПОКАЗАТЕЛ	ИНДИКАТОРИ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ
Свързани с постигане на главна цел I: <i>Възстановяване, опазване и поддържане на биологичното и ландшафтно разнообразие в рамките на защитената местност</i>		
1.	Оптимално управление на горските екосистеми	<ul style="list-style-type: none"> Прилагат се сечи за трансформация на структурата на горите; Определени и осъществени мерки за райони, които са засегнати от антропогенна дейност; Оптимизирани границите на защитената местност, като са включени такива, с доказано консервационно значение, съгласно представената към плана за управление схема. Намален броя на нарушенията.
2.	Подобряване на санитарно-хигиенно състояние на обекта	<ul style="list-style-type: none"> Осигурени пречиствателни съоръжения за отпадъчни води към обектите; Действаща система за контрол на замърсяването с отпадъци и отпадни води.
3.	Оптимизиране развитието на туристическата инфраструктура	<ul style="list-style-type: none"> Оформени подходи към ЗМ; Осигурени места за паркиране и достъп до обектите за посетители; Регламентирани и обезопасени места за туризъм и различни видове спорт; Оборудвани местата за отдих и риболов с архитектурни елементи и тоалетни, като е организирана поддръжката им; Маркирани туристически маршрути, свързани с маркировката в прилежащите територии.
Свързани с постигане на главна цел II: <i>Осигуряване на условия за устойчиво ползване на материалните и нематериални природни ресурси</i>		
4.	Осигуряване на условия за устойчиво ползване на ресурси	<ul style="list-style-type: none"> Определени нови форми на ползване на природните ресурси (екотуризм, култивиране на някои ценни видове); Популяризирани практики за стопанисване на горите; Осигурени: правителствена подкрепа, информация, умения и достъп до финансиране и инвестиционни капитали за малките екологично устойчиви предприятия.
5.	Въвличане на местното население, общините и НПО в развитието на малкия и среден бизнес	<ul style="list-style-type: none"> Обучени местни хора за развитие на екологично устойчиви дейности; Финансирани проекти от различни европейски фондове; Изградени информационни пунктове за интерпретативно представяне на информация за ЗМ; Публикуване на информационни материали за ЗМ.

Свързани с постигане на главна цел III: Усъвършенстване политиката на управление и специализирана охрана на защитената местност		
6.	Ефективно управление на ЗМ	<ul style="list-style-type: none"> Създаден специализиран персонал за ЗМ; Поддържане на интернет страницата на ЗМ - брой на интересуващите се, постъпили коментари и др.; Изпълнява се програма за екологичен мониторинг, с достъп на обществеността до информацията; Координация на услугите, свързани със ЗМ и контрол върху тях, от страна на персонала на ЗМ Провеждат се съвместни инициативи с други администрации на ЗТ.
7.	Изграждане на Обществен съвет за ЗМ	<ul style="list-style-type: none"> Редовно провеждане на срещи (минимум 2 пъти годишно) на Обществения съвет; Подкрепа от заинтересованите страни; Осигурено допълнително финансиране по програми.
8.	Повишаване квалификацията на персонала и ефективността на охраната	<ul style="list-style-type: none"> Действаща система за редовно провеждане на обучение на служителите от охраната и администрацията по опазване на консервационно значими местообитания и видове и действащи закони и нормативни разпоредби. Ежегодна обмяна на опит с български и международни администрации на защитени територии
Свързани с постигане на главна цел IV: Съблюдаване и прилагане на съответното национално законодателство, разпоредби и политики		
9.	Ефективно прилагане на законодателството	<ul style="list-style-type: none"> Годишна оценка за изпълнение на споразумения, договори; Осъществява се контрол по спазване режима на ЗМ (застрояване, опазване на защитени видове, замърсяване, браконьерство)
10.	Финансови постъпления	<ul style="list-style-type: none"> Създаване на нормативна база за финансови постъпления от печалби на ползватели в защитената местност, както и за доброволно участие и подкрепа на дейности в ЗМ.

5.1.6. Критерии за оценка на целите и проектите

Посочените в т. 5.1.5. показатели са обект на постоянен отчет и тяхното изпълнение е обект на годишни отчети от страна на служителите. По този начин, през следващите 5 години, може да се направи оценката на изпълнението на целите.

Ревизията на ПУ може да бъде възложена и от международни органи. Тя задължително се провежда в съответствие с описаните в т.1.3.2. изисквания на Европейски директиви и международни конвенции, по които България е страна.

При преглед на постигане на целите и проектите задължително се анализира и оценява:

- ⇒ До каква степен са постигнати целите и очакваните резултати
- ⇒ Кои ограничения и заплахи са премахнати или е намалено тяхното влияние върху постигане на целите
- ⇒ Добри ли са прилаганите методи за изпълнение на проектите и задачите
- ⇒ Необходимо ли е включване на нови проекти и задачи

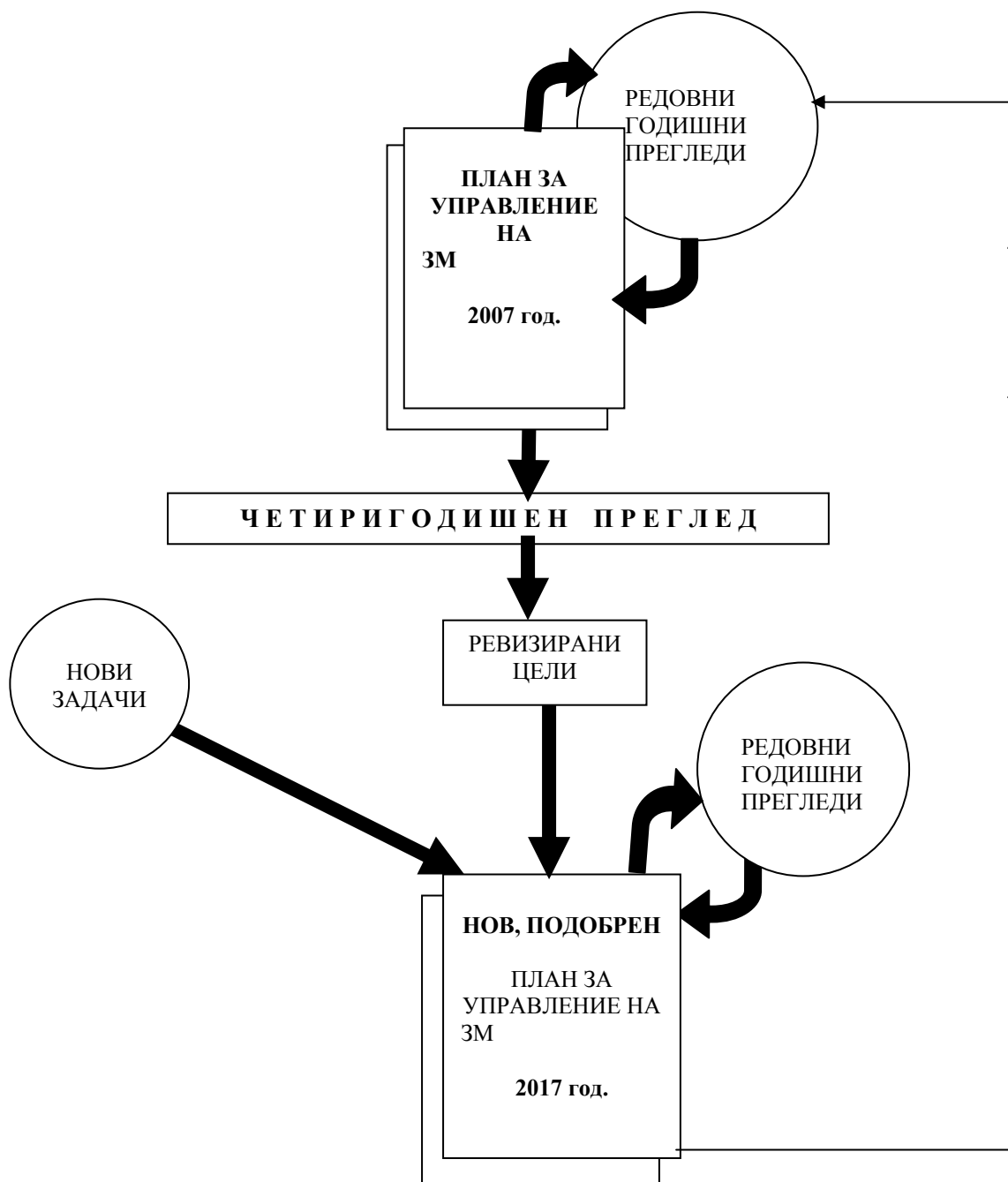
5.2. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЗАДАЧИТЕ

Редовните годишни прегледи се извършват до края на първото тримесечие за предходната година. Отчетът се подготвя от служител на ЗМ и включва отговорностите на лицата от различните нива.

Проверката и оценката се правят от Обществения съвет.

Протоколът от проверката се утвърждава от Председателя на ОС.

Фиг. 6. Схема за преглед на изпълнението на плана за управление на ЗМ

Указания за попълване на формата за отчет:

1. **Код** – отговаря на номера на проекта/дейността от работния план. Когато се налага разбиване на дейностите на по-малки се добавя нов индекс по преценка на администрацията.
2. **Проект/Оперативна дейност** – Наименованието на конкретната задача
3. **Участници в задачата** – изброяват се изпълнителите и партньорите
4. **Срок** – определения с работния план или актуализиран, в случай, че при предишен отчет е показан пропуснат срок и в графа № 9 е препоръчано удължаване
5. **Оценка на изпълнението** – Посочва се състоянието на проекта при последния представен отчет
6. **Оценка на изпълнението** – Посочва се състоянието на проекта в момента на отчитането

В случай, че проектът не е завършен се пристъпва към попълване на останалите графи:

7. **% на изпълнение на задачата** – отчита се експертно на база обем, време и средства.
8. **Проблеми** – описват се възникналите проблеми, които пречат задачата да бъде изпълнена в срок и с нужното качество.
9. **Действия за решаване на проблема** – В зависимост от характера на проблемите се провеждат и протоколират консултации с експерти, обществен съвет и др. Одобряването на дейностите става от Директора.
10. **От какво/кого зависи** – Определят се зависимости на различни нива, с цел решаване на проблемите.

След попълване на графи от 7 до 10 се определя схема за действие за следващ отчетен период.

Схема за текуща отчетност и контрол по изпълнение на проектите, дейностите и задачите, включени в плана за управление

Предложената схема може да се използва на различни нива и за ежегоден преглед от НУГ/МОСВ на изпълнението на ПУ.

Отчет за периода

Отговорник:.....

Код	Проект/ Оперативна дейност	Участници в задачата	Срок	Състояние на изпълнението		% на изпълне ние на задачата	Проблеми	Действия за решаване на проблема	От какво/кого зависи
				предишен отчет	в момента				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Критерии за оценка на изпълнението:

	Работи се по задачата и ще се завърши в срок
	Задачата е приключена
	Има опасност задачата да не се приключи в срок
	Срокът е пропуснат

На базата на посочените критерии се определят дейности и задачи за следващия период.

Предложената схема е удобна за отчети в електронен вариант и не се налага използването и на други форми за контрол.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Braun-Blanquet, J, Sissingh, G. & Vlieger, J. 1939. Prodromus der Planzengesellschaften. Fasz. 6. Klasse der *Vaccinio-Piceetea*. CIPP: 123
2. Braun-Blanquet, J. 1964. Pflanzenzociologie – Grundzuege der Vegetationskunde. Vien, N.Y., Springer-Verlag: 865
3. European Committee for Conservation of Bryophytes. 1995. Red Data Book of European Bryophytes, ECCB, Trondheim, 291 pp.
4. Ganeva, A. 1998. Preliminary data on Bulgarian threatened bryophytes. - *Lindbergia*, 23: 33-37.
5. Gyosheva, M. 2000. New and rare macromycetous taxa to Bulgaria.– *Phytologia Balcanica*, 6(2-3): 283-288.
6. Horvat, I. 1959. Composition et circonstances des forets thermophiles de chene et de pin de l'Europe du Sud-Est. *Bioloski glasnik*, Zagreb, 12: 1-40
7. Horvat, I., Glavac, V. & Ellenberg, H. 1974. Vegetation Sudosteupos. - G. Verlag, Stuttgart: 768
8. Kojić, M., Popović, R. & Karadžić, B. 1998. Sintaksonomski pregled vegetacije Srbije. Beograd, Inst. za biol. istraž. "S. Stanković" publ.: 218
9. Mucina, L. 1997. Conspectus of Classes of European Vegetation. *Folia Geobot. Phytotax.*, 32/2: 117-172
10. Natcheva, R., Ganeva, A. 2003. Check-list of the bryophytes of Bulgaria with data on their distribution. I. Hepaticae and Anthocerotae. *Cryptogami, Bryologie*, 24 (3): 229-239
11. Natcheva, R., Ganeva, A. 2005. Check-list of the bryophytes of Bulgaria. II. Musci. *Cryptogami, Bryologie*, 26 (2): 209-232
12. Petkov S., 1950: "Contribution supplementaire à la flore algologique des Rodopes", *Mitteil. d. Botan. Inst.*, I: 452 – 475.
13. Petrova, A. 2001. The flora of Bulgaria, past, present and future. In: Neriman Ozhatay (Ed.), *Plants of the Balkan Peninsula: into the next Millenium. – The Proceedings of the 2nd Balkan Botanical Congress held at Istanbul, 14-18 May 2000*: 47-52.
14. Raunkiaer, S. 1934. The Life Form of Plants and Statistical Plant Geography. Oxford, Clarendon Press: 632
15. Rodwell, J., Schameneer, J., Mucina, L., Pignatti, S., Dring, J. & Moos, D. 2002: The Diversity of European Vegetation. An overview of phytosociological Alliances and their relationships to EUNIS habitats. *Landbouw, natuurbeheer en visserij*. Wageningen, 168 pp.
16. Vanev, S. & Reid, D. 1986. New Taxa and Chorologic Data for the Bulgaria Fungus Flora.– *Фитология*, 31: 63-70.
17. Walter, K. & Gillet, H. J. (Eds.) (1998) 1997. IUCN Red List of Threatened Plants.
18. Богоев, В., Гьошева, М. 1987. Целулозоразлагащи микроорганизми в два типа екосистеми на резерват "Васил Коларов".– *Трудове на IV Национална конференция по ботаника, София, 22-26 юни 1987, III*: 323-330.

- 19.Бондев, И. (ред.) 1995. Хорологичен атлас на лечебни растения в България. С. Акад. издателство „Проф. М. Дринов“, 270.
- 20.Бондев, И. 1991. Растителността на България. Карта в М 1:600000 с обяснителен текст. УИ. София: 183
- 21.Бондев, И., И. Лазаров, М. Любенова. 1985. Растителността на резервата „Васил Коларов“ в Родопите – В: Международен симпозиум „Опазване на природните територии и съдържащия се в тях генетичен фонд“ по проект 8 на програмата МАВ, Благоевград, 23-28.09.1983. Доклади, т. 2, С., БАН, 133-141.
- 22.Бюлетин на МОСВ за състоянието на водите, 2005
- 23.Велчев, В. (ред.) 1984 Червена книга на България т. 1. Растения. София, БАН: 447
- 24.Велчев, В., Кожухаров, С., Анчев, М. /ред./ 1992. Атлас на ендемичните растения в България. София, БАН.
- 25.Велчев, В., С. Ганчев, Т. Мешинев, П. Василев. 1983. Програма за комплексни екологични проучвания в експериментална база „Беглика“ – Западни Родопи. – В: Трета нац. конф. по ботаника, С., 16-30.10.1981., С, БАН, 359-366.
- 26.Воденичаров, Д., Драганов, С., Темнискова, Д. 1971. Флора на България. Водорасли. София, НП: 642
- 27.География на България, 1997, изд. Проф. Марин Дринов
- 28.Георгиев, Г. 1993. Народните паркове и резерватите в България. София, Просвета:
- 29.Делипавлов, Д., Чешмеджиев, И. (ред.) 2003. Определител на растенията в България. Пловдив, АУ: 591
- 30.Димитров, Д. (ред.) 2002. Конспект на висшата флора на България. Хорология и флорни елементи. София, BSBCP: 242
- 31.Димитров, М. 2001: Синтаксономичен анализ на тревната растителност на територията на УОГС „Юндола“. 2001. В: Темнискова, Д. (ред.) Трудове на шестата национална конференция по ботаника, София, 18-20 юни 2001, УИ „Св. Кл. Охридски“: 263-276
- 32.Димитров, М. 2003. Флористична класификация на горската растителност в УОГС“Г. Ст. Аврамов” – Юндола. Лесовъдска мисъл, 1-4: 23-46
- 33.Донов, В., Горско почвознание, 1993г.
- 34.Доклад на проект Родопи, 2005 – “Предизвикателства, свързани с изграждането на мВЕЦ и устойчиво управление на речните течения в Родопите”
- 35.Дончев С. (1982) Птиците на резервата “Васил Коларов” и околностите му (Западни Родопи) Екология,10: 35-44
- 36.Йорданов, Д. (ред.) 1963-1989. Флора на България. Т. 1-9. София, Изд. БАН.
- 37.Кавръкова, В., Димова, Д., Димитров, М., Цонев, Р., Белев, Т. (ред.) 2005. Ръководство за определяне на местообитанията от европейска значимост в България. София, ГЕОСОФТ: 128
- 38.Климатичен справочник за НР България – том 1, 2, 3 и 4.
- 39.Климатичен справочник – Валежи в България, 1990г.
- 40.Климатичния атлас на РБългария, 1973

41. Кожухаров, С. (ред.) 1992. Определител на висшите растения в България. София, Наука и изкуство: 787
42. Кожухаров, С. (ред.) 1995. Флора на България. Т. 10. София, Изд. БАН: 787
43. Лесоустройствен проект на ДДС Беглика
44. Мичев Т., Ц. Петров (2000) Птиците на Родопите. Български съюз за защита на Родопите. София, 122 стр.
45. Павлов, Д. 1995. Фитоценология. София, Мартилен: 191
46. Павлова, Е., Безлова, Д. 2003. Защитени природни територии. София, ЛТУ: 207
47. Петров, С. 1958. Сфагнови торфища в иглолистните гори на Западните Родопи. – Изв. Бот. инст., 6, 79-130.
48. Петров, С. 1975. Определител на мъховете в България. БАН, София: 536
49. Петрова, А. Биосистематичните и флористичните изследвания в България през периода 1993-2001 г. – В: Темнискова. Д. (ред.), Трудове на Шестата национална конференция по ботаника. София, 18-20 юни, 2001, стр. 27-46. София, изд. на СУ.
50. Пешев Ц., Д. Пешев, В. Попов (2004) Фауна на България. Том 27 Mammalia. БАН.С. 632 стр.
51. Стефанов, Б. 1927. Произхождение и развитие на вегетационните типове в Родопите. Държавно книгоиздателство, София: 205
52. Стефанов, Б. 1943. Фитогеографски елементи в България. Сб. БАН, Книгпеграф, 39 (19): 509
53. Стойчев, Г. 1982. Нови таксони и хорологични данни за гъбната флора на България. – Фитология, 21: 43-50.
54. Стойчев, Г., Димчева, М. 1987б. Нови таксони за гъбите на България. – Трудове на IV Национална конференция по ботаника, София, 22-26 юни 1987, 1: 216-219.
55. Стоянов, Н. 1941. Опит за характеристика на главните фитоценози в България. Год. СУ, Физ.-мат. Ф-т, 37, кн. 3 ест. история: 93-194
56. Събев, Станев - „Климатични райони на България и техният климат, 1963г.”
57. Хинкова, Ц., Стойчев, Г., Друмева, М., Чалъков, В. 1979. Материали върху разпространението на макромикетите в Родопите. I. – Фитология, 12: 70-80.

**РЕЧНИК
НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТЕРМИНИ И ПОНЯТИЯ, ЗА НУЖДИТЕ НА НАСТОЯЩИЯ ПЛАН**

АБИОТИЧЕН	отнасящ се до неживата природа
АБИОТИЧНИ ФАКТОРИ	условията на неживата природа, които действат комплексно върху организмите и имат пряко значение за живота им
АВТОХТОНЕН	местен
АНТРОПОГЕНЕН	предизвикан от човека
АНТРОПОГЕННИ ФАКТОРИ	съвкупност от разнообразни човешки дейности, които действат върху живата и неживата природа
АРЕАЛ	област на географско разпространение на живи организми (вид, род, семейство и т.н.) или определен тип биотични съобщества
АСОЦИАЦИЯ	съвкупност от разнородни популации с название от доминиращ вид или видове, основна класификационна единица на растителната покривка
БЕЗПОКОЙСТВО	резултата от различни човешки дейности върху дивите животни, изразяващ се в уплашено, възбудено или раздразнено състояние и невъзможност да осъществяват присъщите им поведенчески действия в заетата от тях зона. води до отрицателен за животното резултат - от изменения в поведението до напускане на естествения му район на обитаване
БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ	многообразието между живите организми от всички източници, включително сухоземни, морски и други водни екосистеми и екологичните комплекси, към които принадлежат; това включва разнообразие в рамките на отделния вид, между видовете и екосистемите
БИОМ	област или група области (природно - климатична зона), които имат характерни климатични или други физически условия, необходими за развитието на приспособените към тях растения и животни и комплексите от тях; крупно системно-географско подразделение в пределите на дадена географска зона
БИОСФЕРА	съвкупността от всички живи организми на земята, които непрекъснато взаимодействат със средата и с дейността си я изменят
БИОТИЧЕН	отнасящ се до живите организми и живата природа
БИОТИЧНИ ФАКТОРИ	взаимоотношенията между организмите от един или различни видове при съвместния им живот
БИОТОП	виж. местообитание на вид/територия със сходни климатични и почвени условия, заселена с определен комплекс от живи организми –биоценоза
БИОЦЕНОЗА (СЪОБЩЕСТВО)	биологична система от популации на различни видове, които са взаимно свързани и обитават определена територия с еднородни условия (биотоп)

БРАКОНИЕРСТВО	нарушаване на законовите норми за опазване на природните ценности с цел лично облагодетелстване; включва всички форми на посегателства към всички типове природни ценности, включително: - убиването, улавянето, преследването и нараняването на диви животни, вземане, пренасяне и превозване на намерени ранени и убити животни или разпознаваеми части от тях, събиране на яйца и индивиди, търговия с диви животни. - престой или движение на лица на територията на парка с извадени от калъф и сглобени гладкоцевни и нарезни пушки, огнестрелно оръжие с автоматична и полуавтоматична стрелба. бракониерството представлява престъпление по наказателно-процесуалния кодекс с изключение на маловажните случаи, които се считат за административни нарушения
ВИД	група популации, индивидите в които обменят генетичен материал свободно помежду си, но не с индивиди от популации от други видове
ВЛАЖНИ ЗОНИ	Всички територии, по определение на Рамсарската конвенция
ВОДНИ ПЛОЩИ	територии от горския фонд, поземления фонд и континенталния шелф, залети с вода
ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	усилие (във време и ресурси) за възстановяване в зт на вид или хабитат (eurosites) чрез този критерий се установява стойността на елемента: колкото по-трудно е възстановяването, толкова по-важно е опазването на съответния елемент
ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	пресъздаването на цели съобщества от организми по модел на естествено възникващите
ГЕНЕТИЧНИ РЕСУРСИ	материали от растителен, животински или микроорганизмов произход, съдържащи функционални единици на наследственост и имащи реална или потенциална стойност
ГОРИ	земя, заета от горскодървесна растителност с площ над 1 дка (ЗГ, чл.2, ал1.)
ГОРСКИ ФОНД	всяка територия извън строителните граници на населените места, предназначена основно за гори и обхващаща гори, храсти, земи за залесяване, недървопроизводителни земи, посочени в единния кадастър с изключение на горите, създадени върху земи от поземления фонд (чл.2,(2),(3) от закона за горите).
ДИВА ПРИРОДА	участък от природата, който не е нарушен от дейността на човека, естествен ландшафт с характерни диви растения и животни и съобщества от тях
ДОМИНАНТЕН ВИД	вид, който преобладава по численост, оказва съществено влияние върху средата и обмена на енергия в биоценозата
ЕКЗЕМПЛЯР	всяко животно или растение от видовете в приложения 3 и 4 отЗБР, живо или мъртво; всяка лесно разпознаваема част от тялото или всеки продукт, получен от животното или растението, както и всяка друга стока, която въз основа на съпроводителен документ, опаковка, означение, етикет или друго обстоятелство може да се идентифицира като част или дериват от животни или растения от споменатите видове
ЕКОЛОГИЧЕН КОРИДОР	територия, която осигурява връзката на популации, съобщества, екосистеми или местообитания и осигурява безпрепятствената миграция на индивиди и генетичен материал

ЕКОЛОГИЧНА НИША	съвкупността от всички фактори на средата, които формират необходимите условия за съществуването на даден вид в биоценозата.
ЕКОЛОГИЧНО РАВНОВЕСИЕ	състояние на балансираност в екосистемата между биоценозата и биотопа на всички надорганизмови равнища
ЕКОЛОГИЧНА СУКЦЕСИЯ	последователна естествена смяна на една екосистема с друга под въздействието на фактори, които съществено изменят или разрушават първоначалната и се създават условия за развитието на друга екосистема, по-приспособена към новите условия
ЕКОСИСТЕМА	динамичен комплекс от растителни, животински и микроорганизмови съобщества и тяхната нежива околна среда, които си взаимодействат като функционална единица
ЕНДЕМИТ	вид, който се среща само в определен географски район
ЕСТЕСТВЕННОСТ	незасегнатост от човешка дейност; липса на окултуряване или опитомяване (eurosité)
ЗАСТРАШЕН ВИД	вид, който е заплашен от изчезване в целия си ареал или в голяма част от него
ЗАСТРАШЕН ТАКСОН	таксон, чиято численост на популациите и област на разпространение намаляват по начин, по който в определен обозрим период може да престане да се среща в дадения район (локално застрашен), в страната (национално застрашен) или на планетата (глобално, световно застрашен); съществуват подробни международно признати класификации на степените на застрашеност и критериите на определянето им
ЗАЩИТЕН ТАКСОН	таксон, поставен под режим на опазване със закон или друг нормативен документ, за който се забраняват всички действия, които могат да нанесат вреди на индивидите, на гнездата или леговищата им, на местата, които те обитават, включително безпокойство, вземане на намерени мъртви индивиди, пренасяне и т.н.
ЗОНИРАНЕ	разделяне на защитената територия на части, наричани зони, които се използват за целите на управлението, обикновено временно (продължителността на съществуването им може да бъде по-малка от периода на действие на плана). във всяка зона предписанията за управление са приблизително еднакви и се различават по тип и интензивност от тези в другите зони на плана. те могат да са свързани със законово или политически обособени територии вътре в самата зт (eurosité)
КОНКУРЕНЦИЯ	взаимоотношение между популациите, възникващо при използване на общ хранителен ресурс
КОНСЕРВАЦИОННО ЗНАЧИМ	вид или друг таксон, съобщество, екосистема, природно местообитание, признати в научно издание за застрашени в някаква степен или притежаващи съществена екологична роля (напр. включени в национални или международни червени книги или списъци, в приложения към конвенции или директиви и други подобни документи)
ЛАНДШАФТ	обособена територия, появата на някои от елементите на която е възникнала като резултат на действия и взаимодействия между природни и/или човешки фактори
МЕСТНИ ВИДОВЕ	Видове, които са естествено разпространени в района на парка, с европейски произход

МЕСТООБИТАНИЕ НА ВИД	районът, определен от специфични абиотични и биотични фактори, в който този вид се намира в някои от стадите на своя жизнен цикъл
МОНИТОРИНГ	продължително във времето еднотипно проследяване състоянието на даден показател, фактор, структура и т.н. с цел оценка, прогнозиране, контрол и въздействие за тяхното оптимизиране; система за наблюдения/ системно събиране на данни или информация във времето при използване на една и съща методология с цел поддържане на степента на съответствие с определен стандарт или основна линия, предопределена от прегледа.
НАСАЖДЕНИЕ	гора или горски участък, заети (покрити) с горскодървесни видове или храсти.
НЕСТАБИЛНОСТ	степен на променливост на зт и отделните и елементи (EUROSITE)
ОГРАНИЧИТЕЛ (ОГРАНИЧИТЕЛЕН ФАКТОР)	дейност, фактор или действие, които могат да попречат на управляващата организация да постигне целите си (EUROSITE)
ОПАЗВАНЕ НА ВОДНИТЕ РЕСУРСИ	система от правни, организационни, икономически, технически и мелиоративни мероприятия, насочени към предотвратяване и отстраняване на последствията от замърсяването и изчерпването на водите.
ОРГАНИЗЪМ	всяко живо тяло, което е съставено от съгласувано действащи органи и съществува самостоятелно. организъмът е индивид в популация от отделен вид
ОЦЕНКА	оценка на набавената информация, водеща до определяне на значението на отделните абиотични, биотични и социално-икономически фактори
ПОДВИД	подразделение на вида, което се състои от група популации, придобили в процеса на еволюцията устойчиви белези и особености, изолационни бариери от пространствен или времеви тип и други белези, по които се отличават незначително от другите групи от същия вид, но с които могат да дават плодовито потомство в природата
ПОПУЛАЦИЯ	група от индивиди на даден вид, които населяват определено пространство, взаимно се кръстосват, имат общи морфологични, физиологични и поведенчески особености и са свързани функционално помежду си/ група от индивиди с общ произход, които обменят генетичен материал помежду си много повече, отколкото с индивиди от друга подобна група
ПОТЕНЦИАЛ НА ТЕРИТОРИЯТА	възможностите на територията в екологичен, социален, културен или икономически план (EUROSITE)
ПОТЕНЦИАЛНО ЗАСТРАШЕН ВИД	вид, за който е вероятно скорошното му преминаване в категорията на застрашените видове, ако факторите, причинили заплахата продължават да съществуват
ПРЕГЛЕД	дейност, чрез която се извършва серия от количествени наблюдения като разпределение, качество, плътност и честота на природните характеристики, за да се направи оценка на зт (EUROSITE)
ПРИОРИТЕТЕН ВИД	видове, които поради своята биологическа ценност се нуждаят от специални мерки за опазване, или са определени като такива по силата на международни споразумения
ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ	естествени или близки до естествените сухоземни или акваториални области, характеризиращи се със специфични географски, абиотични и биотични особености; типове екосистеми, отличаващи се с определена хомогенност, характерен облик и относително еднообразни условия

ПРОГРАМА	група проекти, с които се изпълнява определена оперативна цел/цели в определен период от време
ПРОЕКТ	отделна дейност, фиксирана във времето, определена по вид и стойност. понякога се нарича задача (EUROSITE)
РАБОТЕН ПЛАН	план за действие за специфичен период от време (обикновено година и не повече от пет)
РАЗНООБРАЗИЕ	степен на разнообразие на хабитати и хабитатни структури, биологични групи и видове в регионален и национален план (EUROSITE)
РЕГУЛИРАНЕ ЧИСЛЕННОСТТА НА ЖИВОТИНСКИТЕ ВИДОВЕ	целенасочена промяна в броя на техните индивиди (увеличаване или намаляване)
РЕДКИ ВИДОВЕ	чиито популации са малки и ако не непосредствено, то косвено или потенциално са застрашени.
РЕЖИМ НА ОПАЗВАНЕ	съвкупността от разрешени и забранени действия за дадена територия, определени от закона и целите, функциите и предназначението на въпросната територия
РЕЛИКТ	таксон, който е преживял до днешно време от минали геологични епохи
РЕЛИКТЕН ВИД	вид, който в миналите геологични епохи е имал широко разпространение, а днес заема неголеми територии
РЯДКОСТ	малочисленост на популацията и ограничено териториално разпространение на вида
РЯДЪК ТАКСОН	таксон, чиято численост на популацията е сведена до минимум или има силно разпръснато разпространение; една от категориите застрашени таксони, напоследък избягвана поради трудности в категоричното ѝ определяне и припокриване с другите
СТАБИЛНОСТ	степен на устойчивост на зт и отделните и елементи към природните процеси и антропогенната намеса (EUROSITE)
СТЕНОБИОНТЕН	който живее при постоянни, непроменящи се стойности на факторите на средата
СУБДОМИНАНТ	растителен вид, който взема главно участие в състава и изграждането на определен етаж от даден фитоценоз, но е с по-малко обилие от доминантния вид във фитоценоза
СЪОБЩЕСТВО (БИОЦЕНОЗА)	система от съвместно живеещи в границите на определено пространство организми, представени от своите индивиди и популации; може да се разглежда като съставено от растително (фитоценоза) и от животинско (зооценоза) съобщества
ТАКСОН	наименование на класификационните единици, отразяващи мястото в системата на даден организъм (основни таксони -форма/вариетет, подвид, вид, род, семейство, разред, клас, тип, царство)
ТРОФИЧНА БАЗА	хранителна база
ТУРИЗЪМ	икономическа дейност, която е насочена към създаването, предлагането и реализирането на стоки и услуги, формиращи туристическия продукт

УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ	управление на ползването, развитието и опазването на природните ресурси по начин и степен, които дават възможност на настоящите поколения и общности да си осигуряват социални, икономически и културни блага, без да се: а) намалява възможността на бъдещите поколения и общности да да задоволяват социални, икономически и културни нужди; б) нарушава способността на екосистемите да осъществяват своите почвозащитни и климаторегулиращи функции; в) намалява значително биологичното разнообразие.
УЯЗВИМОСТ	степен на чувствителност на зт и нейните елементи към определени процеси и явления (EUROSITE)
ФИТОЦЕНОЗА	(растително съобщество) всяка конкретна растителна групировка, на известно пространство еднородна по състав, структура и взаимодействия между съставлящите я растения и между тях и средата. фитоценозът е съставна част на биоценоза и екосистемата
ФАУНА	всички животни на определена площ
ФЛОРА	всички растения на определена площ
ХАБИТАТ	виж природно местообитание
ХАБИТУС	външен вид, съвкупност от признаци, характеризиращи типа структура или телосложение на отделния индивид
ХИЩНИЧЕСТВО	взаимоотношение между популациите, при което един вид живее за сметка на друг
ХРАНИТЕЛНА ВЕРИГА	поредица от видове организми, в която всеки организъм е храна на следващия от веригата
ЧИСЛЕННОСТ НА ПОПУЛАЦИЯТА	броят на индивиди в популацията на дадена територия или в даден обем
OLD GROWTH FORESTS гори във фаза на старост	Това са гори, които са достигнали последната фаза в своето развитие. Те са достигнали характеристики, отличаващи естествените горски екосистеми, които не са били обект на човешка дейност поне през последните 100 години. Част от тях са: 1. Неравномерна пространствена структура; 2. Големи живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид; 3. Дървета с изсъхнали, деформирани или счупени върхове и клони; 4. Дървета с масивни живи клони (често с диаметър по-голям от 25 см); 5. Дървета с хралупи; 6. Големи мъртви дървета, които са все още на корен; 7. Паднали големи мъртви дървета, които са в различни фази на разлагане. Горите във фаза на старост, със своята специфична структура и функционалност, са местообитание на комплекс от видове от различни екологични и таксономични групи. При сравнението им с по-млади гори са отчетени съществени разлики във видовия състав и обилието, което е показател за уникалността на тези екосистеми.

СЪКРАЩЕНИЯ, ИЗПОЛЗВАНИ В ТЕКСТА

БАН	Българска академия на науките
БД	Басейнова дирекция
БДЗП	Българско дружество за защита на птиците
БЛРС	Български ловно-рибарски съюз
БТК	Българска телекомуникационна компания
ГИС	Географски информационни системи
ГФ	Горски фонд
ДВ	Държавен вестник
ДДС	Държавна дивечовъдна станция
ДЛ	Държавно лесничейство
ЕС	Европейски съюз
ЕУП	Екологично-устойчиви предприятия
ЗЗП	Закон за защита на природата
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЛОД	Закон за лова и опазване на дивеча
ЗМ	Защитена местност
ЗРА	Закон за риболова и аквакултурите
ЗТ	Защитена територия
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИЗ	Институт по Зоология
КИН	Културно и историческо наследство
ЛУП	Лесоустройствен проект
МВР	Министерство на вътрешните работи
МЗГ	Министерство на земеделието и горите
МИ	Министерство на икономиката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НПО	Неправителствена организация
НРПУЗТ	Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии
НСЗП	Национална служба за защита на природата
НУГ	Национално управление по горите
ОС	Обществен съвет
ПМС	Постановление на Министерски съвет

ПП	Природен парк
ПТТ	Пощенска телеграфна и телефонна станция
ПУ	План за управление
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
РДВ	Рамкова директива за водите
РДВР	Регионална Дирекция на Вътрешните Работи
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РСПАБ	Регионална служба по пожарна и аварийна безопасност
РТА	Регионална туристическа агенция
РУГ	Регионално управление по горите
СНЦ	Сдружение с нестопанска цел
ССФ	Селско стопански фонд
УС	Управителен съвет
CITES	Конвенция за международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (Вашингтонска)
CMS	Conservation Management System
EUNIS	European nature information system
GEF	Глобален екологичен фонд
IUSN	Международен съюз за защита на природата
WWF	Световен фонд за дивата природа